

PODATKI O MAGISTRSKI NALOGI

Ime in priimek: Nina Fekonja

Naslov diplomske naloge: Dileme in težave medinstitucionalnega sodelovanja v primerih nasilja v UE Lenart

Kraj: Ljubljana

Leto: 2017

Število strani: 102

Mentorica: Izr. prof. dr. Vesna Leskošek

Ključne besede: nasilje, nasilje v družini, policija, center za socialno delo, zdravstveni delavci, šola, multidisciplinarni tim, medinstitucionalno sodelovanje

Povzetek:

V začetku teoretičnega dela magistrske naloge predstavim pojem nasilja v družini in oblike nasilja, ki se pojavljajo v njeni sredi. V nadaljevanju se osredotočim na povzročitelje, in sicer kdo so le-ti, kdo in kako jih sankcionira ter, kdo z njimi dela na strokovni ravni. Temu sledi predstavitev delovanja organov in organizacij, ki so odgovorne za preprečevanje nasilja. To so center za socialno delo, policija, zdravstvo, šolstvo, koordinatorica za preprečevanje nasilja in nevladne organizacije. Ker je za preprečevanje nasilja nujno sodelovanje med vsemi institucijami, se posvetim tudi teoriji na to temo in predstavim delovanje multidisciplinarnega tima ter pravilnik, ki organe in organizacije zavezuje k sodelovanju na omenjenem timu. Ob koncu teoretičnega dela naloge predstavim še zakonodajo na področju nasilja, ki je veljala v preteklosti in to, ki je uzakonjena danes. Osrednji zakon, ki danes ureja področje nasilja v družini je Zakon o preprečevanju nasilja v družini, sprejet leta 2008.

Empirični del predstavljajo rezultati petih intervjujev, opravljenih s strokovnimi delavci v različnih institucijah. Raziskovala sem, kakšna je vloga institucij, kako sodelujejo in ukrepajo, kje se pojavljajo težave in dileme pri sodelovanju ter preprečevanju nasilja v UE Lenart.

Title: Issues and problems of inter-institutional cooperation in cases of violence in UE Lenart

Key words: violence, domestic violence, police, centre for social work, health care professionals, school, multidisciplinary team, inter-institutional cooperation, legislation

Summary:

In the theoretical part of the master's thesis I introduce the notion of domestic violence and forms of violence that occur within the family unit. In the following I focus on the perpetrators, who they are, who and how they sanction them and work with them on a professional level. I then explore the work of bodies and organizations that are responsible for preventing violence. These include the Center for social services, police, healthcare and education system, coordinator for the prevention of violence, non-governmental organizations. In order to prevent violence, cooperation between all institutions is necessary; therefore I focus on the theory on this subject and present the operation of the multidisciplinary team and the rulebook that obliges authorities and organizations to participate in the multidisciplinary team. At the end of the theoretical part of my work I present legislation on violence in the past and nowadays. The central law that regulates the field of domestic violence today is the Domestic Violence Prevention Act, adopted in 2008. In the empirical part, I present the results of five interviews conducted with professional workers in different institutions. I researched the role of institutions, how they take part and take action, where problems and dilemmas in cooperation and prevention of violence in UE Lenart occur.

FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO
UNIVERZA V LJUBLJANI

MAGISTRSKA NALOGA

**TEŽAVE IN DILEME MEDINSTITUCIONALNEGA
SODELOVANJA V PRIMERIH NASILJA V UE LENART**

Mentorica: izr. prof. dr. Vesna Leskošek

Nina Fekonja

LJUBLJANA, 2017

PREDGOVOR

Nasilje je svetovni problem, pojavlja se na vseh celinah in v vseh državah. Tudi Slovenija žal ni izjema. Nasilje v družini se iz leta v leto povečuje, zato je pomembno, da se problemu posvetimo in ga skušamo reševati, tako na strokovni kot laični ravni, po najboljših močeh. Nasilje je nesprejemljivo in nedopustno dejanje, ki ga bomo preprečili le z aktivnem sodelovanjem institucij, s sankcioniranjem povzročiteljev, z zaščito in pomočjo žrtvam in z ustreznim ozaveščanjem javnosti, da je nasilje potrebno prijaviti.

Za raziskovanje omenjene tematike sem se odločila, ker me to področje dela zanima. Podobno raziskavo sem opravila že za potrebe diplomske naloge. Odločila sem se, da raziskavo nadgradim in dodelam z novejšimi podatki in informacijami s strani intervjuvancev. Raziskavo sem opravila v UE Lenart, ker tukaj živim in je le-to tudi potencialno okolje za mojo zaposlitev.

V magistrski nalogi predstavim pojem nasilja v družini, oblike nasilja, vlogo institucij, ki nasilje obravnavajo, medinstitucionalno sodelovanje in zakonodajo s področja nasilja.

Že v okviru nastajanja diplomske naloge sem ugotovila, kako pomembno je sodelovanje med institucijami. Policija, center za socialno delo, šola in zdravstvo so tisti, ki imajo zakonsko obvezo sodelovanja, hkrati pa so v praksi pomembni eden za drugega, saj lahko le s skupnimi močmi preprečujejo nasilje v družini.

V raziskavi te magistrske naloge sem želela izvedeti, kako poteka sodelovanje med institucijami v UE Lenart ter kje se pojavljajo težave in dileme. V ta namen sem opravila intervjuje s socialno delavko, kriminalistko, šolskim psihologom, pediatrom in s koordinatorico za preprečevanje nasilja.

Intervjuvancem se iskreno zahvaljujem za čas, ki so mi ga namenili in za izkušnje, ki so jih delili z menoj, za potrebe moje raziskave.

Zahvaliti se želim tudi svojim bližnjim, da so me spodbujali. Posebna hvala mentorici,izr. prof. dr. Vesni Leskošek, za mentorstvo in strokovno pomoč pri pisanju magistrskega dela.

Kazalo

PREDGOVOR	4
1. TEORETIČNI UVOD.....	7
1.1. Nasilje v družini	9
1.1.1. Nasilje v partnerskem odnosu.....	10
1.1.2. Nasilje nad ženskami.....	11
1.1.3. Nasilje nad moškimi.....	13
1.1.4. Nasilje nad otroci	14
1.1.5. Nasilje nad starejšimi osebami v družini	15
1.2. Obseg nasilja.....	17
1.3. Storilci ali povzročitelji nasilja.....	19
1.4. Delovanje organov in organizacij	20
1.4.1. Center za socialno delo	21
1.4.2. Policija.....	23
1.4.3. Zdravstvo.....	25
1.4.4. Šola	27
1.4.5. Nevladne organizacije	29
1.5. Medinstitucionalno sodelovanje	30
1.5.1. Multidisciplinarni tim.....	32
1.6. Zakonodaja.....	33
2. PROBLEM	36
3. METODOLOGIJA	38
3.1. Vrsta raziskave.....	38
3.2. Merski instrumenti in viri podatkov	38
3.3. Populacija in vzorčenje.....	38
3.4. Zbiranje podatkov.....	38
3.5. Obdelava in analiza podatkov.....	39
4. RAZULTATI	40
4.1. Prve informacije o nasilju.....	40
4.2. Ukrepi ob prijavi.....	41
4.3. Delo s povzročitelji	42
4.4. Pridobljena znanja in spretnosti za delo z žrtvijo in s povzročiteljem.....	42

4.5. Vzpostavitev medinstitucionalnega sodelovanja	43
4.6. Sklic tima.....	44
4.7. Vloga centra za socialno delo pri obravnavi in preprečevanju nasilja.....	44
4.8. Vloga policije v medinstitucionalnem sodelovanju	45
4.9. Vloga šole v multidisciplinarnem timu	45
4.10. Sodelovanje zdravstva v timu	46
4.11. Sodelovanje regijske koordinatorice za preprečevanje nasilja	47
4.12. Vloga sodstva pri preprečevanju nasilja.....	48
4.13. Potreba po nevladnih organizacijah na področju nasilja	48
4.14. Ocena medinstitucionalnega sodelovanja v UE Lenart	49
4.15. Prisotnost žrtve v multidisciplinarnem timu	49
4.16. Prisotnost povzročitelja v timu	50
4.17. Potek tima in njegova glavna funkcija.....	50
4.18. Pomen multidisciplinarnih timov.....	51
4.19. Težave in dileme pri medinstitucionalnem sodelovanju	52
4.20. Sodelovanje v primerjavi s preteklimi leti	52
4.21. Predlogi za izboljšanje sodelovanja	53
5. RAZPRAVA	54
5.1. Raziskovalna vprašanja.....	60
6. SKLEPI	62
7. PREDLOGI	64
8. LITERATURA IN VIRI	66
9. PRILOGE.....	72

1. TEORETIČNI UVOD

Družina je pojem, ki ima mnogo definicij in nobena od njih ni prava ali najboljša. V patriarhalnih družbah prevladuje prepričanje, da družino sestavljajo oče, mati in otrok, v razvitih zahodnih državah pa ima družina pomen dvo- ali več-generacijske skupnosti. A vedno več je drugih oblik družin, kot so reorganizirane družine, enostarševske družine, istospolne družine, partnerja brez otrok itd. Tudi to so družine. Definicij, razlag in mnenj o tem, kaj je družina in kdo jo sestavlja, je veliko. Tako je tudi zato, ker ima družina velik družbeni pomen in je del vsakdana. S pojmom družine se ukvarjajo strokovnjaki-nje z različnih področij.

Ideja družine je tako močna, da podpira celo vrsto ideologij o družini. Te ideologije nam predstavljajo podobe o tem, »kaj je prav« v družinskem življenju in kaj je »narobe«. Zaradi narave družinske ideologije imajo sociologi številne praktične in teoretske težave, ko želijo proučevati družinska življenja (Bernardes 1997:27 v Mešl 2008:79).

Družino in pomen le te omenjajo tudi mednarodne organizacije. Svet Evrope in Organizacija združenih narodov sta sprejeli nekaj mednarodnih dokumentov z namenom poudarka na pomenu družine, hkrati pa ti dokumenti vsebujejo pogoje posega države v življenje znotraj nje. S pojmom družine se ukvarjajo številne družbene vede, ki pojave v družbi povezujejo z normami in vrednotami o družinskem življenju v družbi. »Feministična usmeritev v sklopu sociologije poudarja pomen družine pri ohranjanju patriarhalne družbe.« Kriminologija opozarja na razvoj delikventnosti posameznika znotraj družine. Na člane družine oblikuje vedenje, interakcije, vzgoja in norme, ki v družini vladajo. Prepričanje kriminologije o povezavi razvoja delikventnega vedenja s slednjim je podkrepljeno tudi s številnimi teorijami, ki raziskujejo in pojasnjujejo vzroke delikventnosti (Filipčič 2002:15-16).

Družina v moderni dobi je izgubila številne funkcije. Sociologi/nje trdijo, da se pomembnost družine v družbi in za posameznika ni zmanjšala. Okrepile so se druge njene funkcije, kot je na primer čustvena podpora, ki jo lahko dajejo družinske vezi (Filipčič 2002:19).

»Pomoč družinam v socialnem delu je bila aktualna tema že v zgodovini. Socialno delo je bilo prvo, ki je začelo opozarjati na potrebo pomoči celotni družini« (Mešl 2008:95). Kot Nina Mešl večkrat poudari v svoji knjigi Razvijanje in uporaba znanja v socialnem delu z družino

(2008), gre pri raziskovanju družine za kompleksno zadevo, pri kateri moramo upoštevati, da se vsaka družina razlikuje od druge, ima svoje navade, običaje, pravila, ima svojo obliko in je zato vsaka zase unikatna in posebna. To omenjam, ker se največ nasilja dogaja prav v domačem okolju. Zato je potrebno dobro poznati družinske vezi, običaje in pravila, da lahko raziskujemo moč in vire posamezni-ka/-ce, da se obrani nasilja, da se mu upre in se iz njega umakne, hkrati pa je nujno, da obravnavamo in delamo tudi s povzročiteljem nasilja.

Pri pomoči uporabnikom socialni delavci potrebujejo za reševanje problemov in iskanje skupnih rešitev pogosto tudi sodelovanje uporabnikove družine, bodisi kot vir moči ali kot aktivno udeležene. Družina je lahko »problem« uporabnika s katerim smo v socialno delavnem odnosu, če ga ogroža ali če interakcije in vedenje znotraj družine povzročajo uporabnikovo ali družinsko stisko. Takrat družina potrebuje pomoč in podporo, da oblikuje spremembe za dobrobit vseh članov (Čačinovič Vogrinčič 2006:26).

Socialni delavci in druge institucije lahko veliko pripomorejo k pomoči družini, ki se je znašla v stiski zaradi nasilnega ravnanja posameznika. Informacije, da se v družini dogaja nasilje pa velikokrat ne dosežejo vrat strokovnih služb za preprečevanje nasilja, saj je družina zaprta enota, kjer se nasilno ravnanje člana družine lahko prikrije ali pa najbližja okolica težko določi intenzivnost nasilja. Strokovne službe so s pojavi nasilja seznanjene redkeje, kot bi bilo nujno za kakovostno odzivanje in preprečevanje nasilja (Selič 2010: 39). Pomembno je ozaveščanje ljudi, da je kljub zasebnosti družinskega življenja, nasilje nesprejemljivo in je tudi vsak sum potrebo prijaviti. Na nedopustnost nasilja kaže tudi dejstvo, da imamo zakone, predpise in organe, ki se ukvarjajo s problematiko nasilja in ga skušajo čim bolj zatreti.

V magistrski nalogi se bom osredotočila na raziskovanje medinstitucionalnega sodelovanja v primerih nasilja v UE Lenart. V teoretičnem delu bom tako obravnavala tematiko nasilja v družini, obseg nasilja v družini v Sloveniji in vrste nasilja. Osredotočila se bom na delovanje organov in organizacij na področju odkrivanja in preprečevanja nasilja ter dela s povzročitelji in žrtvami. Predelala bom zakonodajo, ki je pomembna za obravnavanje tega področja. V empiričnem delu bom izvedla intervjuje, na podlagi katerih bom skušala ugotoviti, kako sodelujejo institucije v primerih nasilja v UE Lenart. V intervjuje bom vključila policijo, center za socialno delo, zdravstveni dom in šolo.

1.1. Nasilje v družini

»Svetovna zdravstvena organizacija opredeljuje nasilje kot grožnjo ali dejansko namero rabe fizične sile ali moči proti sebi, drugi osebi ali skupini/skupnosti, kar povzroči ali zelo verjetno lahko povzroči poškodbe, smrt, psihološko škodo, izkrivljen razvoj ali prikrajšanost« (World Medical Association, 1996 v Selič 2010:31).

Nasilje je družbeni fenomen, saj zajema različne oblike pojava, hkrati pa se njegovo pojmovanje razlikuje v različnih družbah, kulturah in različno tudi znotraj njih. Pomembna je tudi delitev na javno in zasebno nasilje. Družina je zasebni prostor, a nasilje med družinskimi člani je kljub temu prepovedano in nedopustno. Z nasiljem nad ženskami v družini, je velikokrat povezano tudi nasilje nad otroki v družini, bodisi kot fizično nasilje nad obojimi ali psihično nasilje nad otrokom, ki je priča fizičnemu nasilju nad mamo (Dobnikar 1999:67).

»Nasilje definiramo kot zlorabo moči. Povzročitelj nasilja uresničuje svoje interese z zlorabo moči in nadzorovanjem žrtve. Nasilje je večinoma namerno, nadzorovano, zavestno, premišljeno, predvidljivo in ponavljajoče dejanje« (Aničić et al. 2015:13).

Nasilje v družini je »kronična« oblika nasilja, saj se po navadi počasi razvije, traja pa lahko dolgo, tudi več let. Gre za kompleksen problem, saj se dogaja med družinskimi člani, med katerimi vlada čustvena navezanost, specifični medsebojni odnosi in zasebnost družinskega življenja, kjer se marsikaj prikrije. Nasilje je razširjeno v vseh slojih družbe, zagotovo pa najbolj ogroža občutljive skupine ljudi, to so predvsem otroci, ženske in starejše osebe. Ne gre le za problem socialnega ali ekonomskega statusa posamezne družine, temveč za moralni in etični problem celotne družbe, oblik zdravstva, vzgoje (Dvoršek, Selinšek 2010:45-46).

»Sociološka opredelitev nasilja v družini temelji na razumevanju nasilnega vedenja in razumevanju razmerja moči in nadzora, vključno z neprekinjeno spolno in verbalno zlorabo, grožnjami, gmotno prisilo, nadlegovanjem in družbeno izolacijo, in ne na številu udarcev« (Rihtaršič 2011:33).

Zakon o preprečevanju nasilja (dalje ZPND) (*Ur.l.RS*, 16/2008) je bil sprejet leta 2008 in je prvi zakon v Republiki Sloveniji, ki je opredelil nasilje v družini in njegove oblike. V 3 členu, 1. odstavka, ta zakon pravi, »da je nasilje v družini vsaka uporaba fizičnega, spolnega,

psihičnega ali ekonomskega nasilja oziroma opustitev dolžne skrbi proti družinskemu članu (v nadaljevanju žrtve), ne glede na spol, starost ali katerokoli drugo osebno okoliščino žrtve ali povzročitelja nasilja«. Z uveljavitvijo novega Kazenskega zakonika (dalje KZ-1) (*Ur.l.RS*, 55/2008) je nasilje v družini v Sloveniji postalo samostojno kaznivo dejanje. V 191. členu KZ-1 obravnava poglavje o kaznivih dejanjih, storjenih zoper zakonsko zvezo, družino in otroke (Selinšek 2010:7). ZPND (*Ur.l.RS*, 16/2008) pa kot oblike nasilja omenja naslednjih pet oblik:

- fizično nasilje,
- spolno nasilje,
- psihično nasilje,
- ekonomsko nasilje in
- zanemarjanje.

1.1.1. Nasilje v partnerskem odnosu

Intimnega razmerja ne moramo opredeliti kot »varno zavetje« samo po sebi, saj je taka trditev zmotna in naivna. Posameznik, ki je vključen v intimne in družinske medosebne odnose ima večjo možnost, da postane žrtev nasilja. Dlje kot razmerje traja, bolj je posameznik čustveno vpleten in zavezan odnosu, zato se možnost, da postane žrtev nasilja, poveča. Na stopnjevanje možnosti viktimizacije vplivajo tudi okoliščine, ki morebitnemu storilcu omogočajo razviti nasilne težnje in udejanjiti nasilno vedenje do partnerja. Pomembno je zavedanje, da toliko kot lahko intimni odnos »ponudi« možnosti za srečo, podporo in izpolnitev, lahko tudi »ustvari« možnosti za destruktivnost (Kanduč et al., 2012: 109).

»Nasilje v partnerskih odnosih lahko opredelimo kot vrsto nasilnih vedenj, ki jih izvaja en partner nad drugim, da bi si pridobil ali obdržal nadzor.« Ko govorimo o pojavnosti nasilja v partnerskih odnosih, gre pogosto za ugibanja. Nekatere ocene pravijo, da se v skoraj polovici vseh zakonskih in izven zakonskih zvez v Sloveniji zgodi ena ali več epizod nasilja; v 20% omenjenih zvez je nasilje nenehno prisotno. Več kot 90% žrtev nasilja v partnerskih odnosih je žensk, ki so tudi veliko pogostejše huje poškodovane (Dvoršek, Selinšek 2010:53-54).

Najbolj razširjena oblika nasilja je psihično nasilje, ki je v začetku zelo neopazno. Skoraj zagotovo lahko trdim, da smo v času svojega življenja vsi vsaj enkrat v situaciji, ko smo žrtve psihičnega nasilja in ga prav tako občasno tudi namerno ali nenamerno povzročamo. Psihično

nasilni smo lahko z besedami, vedenjem ali s tišino, s tem pa kaznujemo partnerja in mu povzročamo stres, psihično napetost in negotovost. Če se to neprestano ponavlja in eden partner ali član družine doseže, tisto kar hoče, pri tem pa žrtvuje drugega, njegove želje in prepričanja, govorimo o psihičnem nasilju. Ko povzročitelj doseže, da se partner vedno uklanja njegovi volji ali se ga celo boji, je večja možnost, da se psihičnemu pridružijo še druge oblike nasilja, s katerimi povzročitelj želi povečati in dokazovati svojo moč nad žrtvijo (Plaz 2016:75-76).

1.1.2. Nasilje nad ženskami

Prvi strokovni in znanstveni članki o nasilju nad ženskami v Sloveniji so nastali po letu 1990, pogostejše in obširnejše so se pojavljali kasneje, po letu 1995. Tudi praktično delo nima veliko daljše zgodovine, sega namreč v leto 1987, ko je bila organizirana okrogla miza o nasilju nad ženskami. Kasneje so na feminističnem srečanju žensk iz takratne Jugoslavije, nastale prve konkretne pobude, s potrebo po zatočiščih in podobnih projektih (Leskošek 2016:34).

»Nasilje nad ženskami je kršitev temeljnih človekovih pravic – pravice do varnosti, do življenja brez strahu in prisile, do telesne integritete.« Organizacija združenih narodov strogo nasprotuje nasilju nad ženskami. Države opominja, da je njihova naloga boj proti nasilju nad ženskami in njegovo preprečevanje. Vsaka država mora imeti učinkovite pravne, socialne in preventivne ukrepe v skladu s potrebami žrtev, za zagotavljanje te naloge in hkrati pa postavljen glavni cilj popolne odprave vseh oblik nasilja (Kozmik, Dobnikar 1999:14).

»V okviru človekovih pravic postaja boj proti nasilju nad ženskami vedno pomembnejši in razumljen kot globalni, strukturni in družbeni problem, za katerega odpravo in reševanje so države dolžne sprejeti odgovornost «(Horvat 2016: 50).

Nasilje ni samo individualen problem ženske, ki trpinčenje doživlja, temveč problem družbe, ki tako ravnanje bodisi strogo kaznuje, tolerira, zmanjša njegov pomen ali sprejme, kot nekaj povsem »normalnega«. Od odziva družbe je zagotovo odvisno kakšna bo intenziteta pojavljanja nasilja v družbenem okolju. V okolju, ki ima nizko toleranco do nasilja ima posameznica manj možnosti, da postane žrtev, kot med ljudmi, ki taka dejanja tolerirajo ali celo normalizirajo (Leskošek *et al.* 2013: 176).

Slovenija (oz. Jugoslavija) je ratificirala številne mednarodne dokumente, ki so ščitili pravice žensk, prvi med njimi je bila Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacij žensk še v socialistični Jugoslaviji, sledile so druge, ki so se vprašanja nasilja v družini in človekovih pravic dotikale le v posameznih segmentih. Zadnja med njimi je Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima iz leta 2011 (Leskošek *et al.* 2013:38).

Leta 1993 je Generalna skupščina združenih narodov sprejela Deklaracijo o odpravi nasilja nad ženskami. To je prvi mednarodni instrument človekovih pravic, ki se ukvarja izključno s problemom nasilja nad ženskami. Le to je opredeljeno kot vsako dejanje nasilja, ki temelji na spolu in povzroči ali bo verjetno povzročilo telesno, duševno ali spolno škodo ter trpljenje žensk (Horvat 2016:54).

Pritisk nevladnih organizacij v Sloveniji je počasi ustvarjal okolje, ki je za preprečitev nasilja mnogo bolj ugodno kot pred desetletjem. Sprejem zakona o preprečevanju nasilja, Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini 2009-2014 in vzpostavitev institucionalnega sistema sodelovanja za učinkovitejše ukrepe, sta vsekakor pripomogla, da se ženske lažje odločijo za zapustitev nasilnega odnosa. Hkrati pa to ni dovolj, saj so izkušnje pokazale, da je potrebno uvesti nove popravke v zakonodaji, zaradi katerih bi bilo delo še bolj učinkovito (Leskošek 2016:47).

Raziskave so pokazala, je nasilje nad ženskami zelo intenziven pojav v svetu in tudi pri nas, v Sloveniji. Rezultati študij o nasilju kažejo, da je približno 20 do 25% žensk v Evropi vsaj enkrat žrtev fizičnega nasilja, več kot 10% pa žrtev spolnega nasilja z uporabljenimi silami. 45% žensk je doživelo vsaj eno obliko nasilja. 12 do 15% je žensk, ki so žrtve nasilja v družini, zaradi katerega v EU na dan umre 7 žensk. V Sloveniji je žrtev psihičnega nasilja vsaka druga ženska, fizičnega pa vsaka peta. Izjema pa nista niti spolno niti ekonomsko nasilje, ki se prav tako pojavljata precej pogosto. Po ocenah nevladnih organizacij je pri nas nasilje del vsakdana v vsaki peti družini. Posiljena naj bi bila vsaka sedma ženska, a le 5% žrtev nasilja poišče pomoč na centru za socialno delo, na policiji ali pri številnih nevladnih organizacijah, kot so varna hiša, skupine za samopomoč in podobno (ReNPEMŽM15-20, *Ur.l.RS*, 84/2015).

Generalna skupščina Združenih narodov je leta 1999 razglasila 25. november za Mednarodni dan za odpravo nasilja nad ženkami. S tem so poudarili pomen ozaveščanja družbe, saj se s problemom nasilja nad ženskami srečujejo po vsem svetu (Horvat 2016:57).

1.1.3. Nasilje nad moškimi

Nekako v splošnem velja, da agresivnost v družini povzročajo moški, ženske pa so vedno le žrtve. Nasilje nežnejšega spola nad partnerjem, javnosti sicer ni ostalo skrito, vendar je po mnenju večine precej redko ali celo »izjema, ki potrjuje pravilo«. Prve razprave o nasilnih ženskah znotraj družin so se pojavile konec sedemdesetih let v Ameriki in s tem se je pojavil nov pojem, tj. sindrom pretepenega moža (»battered husband syndrome«) (Filipčič 2002:235).

Prijave moških, ki doživljajo nasilje v družini, so zelo redke, pa tudi iz drugih virov teh prijav skoraj ni. Še največ primerov, ko so moški žrtve nasilja v družini, lahko opredelimo kot nasilje otrok (mladoletnih ali odraslih) do največkrat ostarelih staršev. Iz tega bi lahko sklepali, da so moški izredno redko žrtve nasilnih žena ali partnerk, po drugi strani pa se vsiljuje vprašanje, ali sploh vemo, kaj doživljajo možje in fantje za domačimi zidovi (Dvoršek, Selinšek 2010: 57).

V raziskavi Nasilje v družinah v Sloveniji (Sedmak in drugi, 2006) so ugotovili, da 4,8% anketiranih oseb osebno pozna vsaj eno družino, v kateri je žrtev trpinčenja moški. Dve taki družini pozna 0,6% anketiranih oseb, več kot dve pa 2,1% vključenih v raziskavo. 92,5% anketiranih ljudi take družine ne pozna. 0,8% vprašanih oseb pa odgovora ni podalo. 2,9% vprašanih je odgovorilo, da gre za fizično nasilje, 5,5% za psihično nasilje, 0,2% za spolno nasilje in 1,7% za ekonomsko nasilje nad moškim v družini.

Najpogostejša oblika nasilja žensk nad moškimi, o katerih nam moški poročajo, poteka na verbalni ravni. Pri tem prevladujejo: žalitve, poniževanja in lažne obtožbe, grožnje, nadzorovanje stikov s sosedi, prijatelji, sodelavci in sorodniki, zalezovanje, uničevanje predmetov, na katere je žrtev navezana, nadzor uporabe telefona idr. Telesnega nasilja s strani žensk nad moškimi je manj, verjetno iz preprostega razloga, saj so le ti pretežno telesno močnejši od žensk. Tisti, ki so ga doživeli, o tem redko spregovorijo, saj se bojijo posmehovanja. Najmanj podatkov je o primerih spolnega nasilja in spolnih zlorab žensk nad

moškimi, zato temu nepravilno pripisujemo prepričanje, da moškega ni mogoče prisiliti v spolnost. Nasilje pa lahko moški doživljajo tudi v istospolni partnerski skupnostih, v katerih je glede na rezultate raziskav, nasilje prisotno v enaki meri kot v heteroseksualnih partnerstvih (http://www.prepoznajnasilje.si/izobrazevalno-gradivo-vsebine/nasilje-v-dru%C5%BEini-zdravstveni-in-dru%C5%BEbeni-problem#posledice_nasilja, 15.3.2017).

Sama menim, da je ravno ta vrsta nasilja najbolj zakrita. Sem namreč mnenja, da se tudi moški (podobno kot ženske), ki so žrtve nasilja, ne zavedajo, da ga doživljajo. Sploh če gre npr. za psihično ali ekonomsko nasilje. Slednje moški zaradi norm o moškosti vzamejo kot dolžnost in o njem ne spregovorijo. Tako je tudi zato, ker imamo na to temo ogromno stereotipov o tem, kdo nosi »hlače« v družini in kdo mora finančno skrbeti zanj. Hkrati pa moški zelo težko odkrito prevzamejo vlogo žrtve, saj so vzgajani kot močnejši, tako fizično kot psihično, ranljivost pa je zanje prepovedana.

1.1.4. Nasilje nad otroci

Definirati nasilje nad otroki je težavno. Kriminološka opredelitev se razlikuje od sociološke, pa tudi od psiho-socialne opredelitve. Skozi zgodovino se je definiranje pojma zlorab otrok spreminjalo. Odvisno je od kulturnih in družbenih pogledov na pojav. Tudi v pojmovanju laične javnosti in stroke se pojavljajo razlike. Nasilje nad otroki se v novem času najpogosteje označuje s pojmom »trpinčenje« in »zloraba«. Gre za dejanja in vedenja, ki so bodisi neprimerna ali veliko hujša, kruta in popolnoma nesprejemljiva (Domiter Protner 2014:14).

V Sloveniji so prvič ugotavljali obseg pojava trpinčenja otrok leta 1985 z raziskavo Inštituta za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, z naslovom »Nekateri vidiki trpinčenja otrok-pravno, medicinsko in socialno-skrbstveno obravnavanje« (Filipčič 2002:147).

Družina je skupnost, ki svojim članom nudi varno okolje, čustveno oporo, duševni mir, socialno potešitev. Kadar tega ni zmožna zagotavljati, največjo škodo zagotovo utrpijo najranljivejši člani, otroci. Slednji se v družini šele učijo preživeti v okolju in razvijajo obrambni mehanizem. Družina je vse kar najbolj poznajo in zanje edina možna opora, saj nimajo socialne moči, da bi poiskali pomoč zunaj nje (Dečman 2010:125). »Otrok je žrtev

nasilja tudi, če ni neposredno izpostavljen nasilnim dejanjem, ampak je prisoten pri izvajanju nasilja nad drugim družinskim članom, kot tudi če živi v okolju, kjer en družinski član izvaja takšno nasilje nad drugim družinskim članom« (ZPND, 2008: 4. člen, 2. odstavek).

Otroci so žrtve nasilja v različnih medsebojnih odnosih, institucijah in družbah. Povsod, kjer so izpostavljeni moči odraslih imajo možnost ogroženosti. Starši in drugi odrasli, ki spremljajo in delajo z otroci, skozi njihovo otroštvo (vzgojitelji, učitelji, zdravstveni delavci, sorodniki...) nosijo odgovornost ravnanja s svojo močjo, ki jo imajo nad otroci. Ti pa nimajo vpliva na neprimerno izrabljanje moči odraslih. Dejstvo pa je da, »bolj kot je nek odnos skrit ali institucija zaprta pred javnostjo in zanjo ne velja zunanja odgovornost, več je možnosti za zlorabo otrok« (Lešnik Mugnaioni 2016:96).

Nasilje nad otroki se dogaja tudi med njimi samimi. Vrstniško nasilje je uporaba fizičnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja enega otroka nad drugim otrokom podobne ali enake starosti, ki se dogaja večkrat in je storjena z namenom škoditi drugemu otroku. (Aničić et al.2002: 105).

Rezultati raziskav, ki sta jih v Sloveniji izvajala Bojan Dekleva in Mojca Pušnik, so pokazale, da je v osnovnih šolah več kot 20% otrok žrtev vrstniškega nasilja, ki ga povzroča približno 12% otrok. V srednjih šolah je trpinčenih približno 8% otrok, povzročiteljev pa skoraj 6% mladoletnikov. (Pušnik 2000:35 v Aničić et al.2002: 106).

Otroci, žrtve zlorab, imajo pravico do življenja v varnem okolju. Potrebujejo pa veliko podpore in pomoči pri premagovanju strahu ob pridobivanju novih izkušenj v odnosih z drugimi otroki in odraslimi. Pomembno je, da negativne izkušnje zlorab iz preteklosti predelajo in se na novo učijo živeti polno in zdravo življenje v sedanjosti (Štirn 2016: 154).

1.1.5. Nasilje nad starejšimi osebami v družini

»Delež starejših ljudi v družbeni strukturi se povečuje, zato se vedno pogosteje srečujemo z različnimi oblikami nasilja nad njimi«(Aničić et al. 2015:26). Skleпам, da je to predvsem posledica pomanjkanja potrpljenja oziroma časa zaradi preobremenjenosti mladih ljudi z delom, nego in vzgojo svojih otrok ter z ustvarjanja lastne družine, stresa, ki ga povzročata denarna stiska in brezposelnost mladih. Življenje s starim človekom je nekako obveza

vzajemne ljubezni in pomoči. Pri nas še vedno velja, da je sramotno ostarelega starša poslati v dom za stare oziroma le-ti tega velikokrat ne želijo. Zraven tega se svojci srečujejo s finančnimi težavami, saj so domovi za stare zelo dragi, pokojnine pa zelo nizke. Tako morajo vsaj del plačila oskrbnine domskega varstva velikokrat plačevati potomci. V vsej tej problematiki se hitro razvijejo nestrpnost, nesoglasja in jeza ter posledično katera od oblik nasilja nad starim ali obratno.

Nasilje nad starejšimi se z večjo pozornostjo spremlja šele zadnja leta. Ugotovljeno je, da so za nasilje nad starejšimi od 65 let, značilne vse oblike nasilja v družini, zaradi svojih specifičnih lastnosti pa so pogostejše tudi žrtve finančnega manipuliranja sorodnikov ali oseb, ki bi morale za njih skrbeti. Starejši redko prijavijo kazniva dejanja, za kar imajo različne razloge: od odvisnosti od svojih mučiteljev, sramu, saj so to njihovi bližnji, do fizične ali psihične nezmožnosti, da bi dejanje prijavili. Kot storilke nasilnih dejanj nad starejšimi prevladujejo ženske, kar je razumljivo, saj večinoma skrbijo za njih (Dvoršek, Selinšek 2010:49).

V raziskavi Nasilje v družinah v Sloveniji, ki so jo izvajali med letoma 2004 in 2006 so ugotovili, da 6,2% vprašanih pozna eno družino, v kateri se izvaja nasilje nad starejšo osebo. 2,2% jih je odgovorilo, da pozna dve taki družini, 5,2% pa pozna več kot dve družini. 86,4% respondentov, torej velika večina, ne pozna družine, v kateri se trpinči starejšo osebo. Na vprašanje ni odgovorilo 0,9% vprašanih (Sedmak in drugi, 2006). V isti raziskavi je raziskovalce zanimalo tudi, za kakšno obliko nasilja je šlo v primerih, ki jih poznajo. 4,8% vprašanih je odgovorilo, da gre za zanemarjanje osebe, 4,3% so odgovorili, da so prepoznali fizično nasilje, 4,2% ekonomsko nasilje in 0,5% vprašanih spolno nasilje. Največ, in sicer 9,1% vprašanih je odgovorilo, daje v njim znanih primerih starejši človek v družini doživljal psihično nasilje (Sedmak in drugi, 2006: 24-25).

Huda preobremenjenost oskrbovalcev lahko vodi v zlorabo starih ljudi. Večina držav, med njimi je tudi Slovenija, nima veliko podatkov o tej problematiki. V manjši raziskavi, ki je zajela 43 ljudi (Hvalič Touzery in Felicijan 2004) so ugotovili, da so najpomembnejši storilci zlorab v domačem okolju starejši otroci, saj je bila polovica starih ljudi zlorabljen od njih. Za tri četrtine zlorab so bili odgovorni družinski člani ali sorodniki. Najpogostejši sta bili psihična zloraba in zanemarjanje. Medsebojni odnosi so močno na preizkušnji, ko je odvisnost stare

oskrbovane osebe od okolice zelo visoka, zato so nujne ustrezne storitve, ki bodo olajšale napore oskrbovanja. Pomanjkanje zunanje podpore oskrbovalcu lahko pripelje do najhujšega zlorab starih ljudi (Hvalič Touzery 2009:114-115).

1.2. Obseg nasilja

Raziskovanje nasilja je zahtevno zaradi številnih ovir, kot so strah žensk/žrtev nasilja in zaradi prepričanja, da ima storilec večjo moč. Strah in sram povečujeta možnost, da nasilje ostane prikrito. S to težavo se srečujejo vsi raziskovalci in raziskovalke na svetu (Leskošek *et al.* 2013:10). V Evropi in Ameriki, nasilje nad ranljivimi skupinami ljudi, raziskujejo že skoraj štiri desetletja. Slovenija za temi državami na področju spremljanja razširjenosti in intenzivnosti nasilja močno zaostaja (Imbusch, 2003 v Leskošek *et al.* 2013:7).

Policija je bila nekaj let edini organ v Sloveniji, ki je vodil uradno statistiko nasilja v družini. Od sprejetja Zakona o preprečevanju nasilja v družini dalje jo vodijo tudi na centrih za socialno delo. Od leta 1999 je policija poleg statistike kaznivih dejanj pričela beležiti tudi, kakšno je razmerje med storilcem in žrtvijo. V letu 2000 je bilo zabeleženih 3048 kaznivih dejanj nasilništva v družini. Število je na to naraščalo in v letu 2009 je bilo zabeleženih že 6807 kaznivih dejanj nasilja v družini (podatki iz Ministrstva za notranje zadeve v Filipčič 2011:9).

Raziskava Nasilje v družinah v Sloveniji (Sedmak in drugi, 2006) je pokazala, da 10,4% respondentov osebno pozna eno družino, v kateri je partnerica žrtev nasilja, 4,6% pa pozna dve taki družini. 7,6% vprašanih pozna več kot dve družini. 77,7% anketiranih je odgovorilo, da take družine ne pozna. 0,9% na to vprašanje ni odgovorilo. Raziskava je preverjala tudi, za kakšne oblike nasilništva nad ženo oziroma partnerko gre. 15,6% je prepoznalo fizično nasilje, 16,6% psihično nasilje, 2,8% je odgovorilo, da gre za spolno nasilje in 4,8% za ekonomsko nasilje.

V knjigi Nasilje nad ženskami v Sloveniji, so avtorice zbrale več raziskav na to temo. Slednje odražajo pluralnost raziskovalnih pristopov in predstavljajo domače izkušnje s področja nasilja. Katja Filipčič je vodila zelo obsežno nacionalno raziskavo z naslovom Pojavnost nasilja in odzivnost na nasilje v zasebni sferi in partnerskih odnosih. V knjigi so se avtorice

osredotočile na tri poglavja omenjene raziskave. Filipčič in Urek sta predstavili obe raziskavi, Leskošek piše o vplivu nasilja na zdravje žensk, Zaviršek o nasilju nad hendikepiranimi ženskami, Sedmak in Kralj pa o javnem mnenju ter podobi o nasilju nad ženskami, ki jo ima slovenska javnost. Katja Matko v knjigi predstavlja nasilje nad nosečimi ženkami, ki sicer ni del zgoraj omenjene nacionalne raziskave (Leskošek *et al.* 2013:13).

Temeljne ugotovitve zgoraj omenjene raziskave so: vsaka druga ženska (56,6%) je od dopolnjenega 15. leta doživela eno od oblik nasilja. Najpogostejše so bile ženske psihično trpinčene (49,3%). 23% je bilo žrtev fizičnega nasilja, 14,1% pa ekonomskega nasilja. 13,9% ženskam so povzročitelji omejevali gibanje, spolno nasilje pa jih je doživljalo 6,5%. Vsaka druga ženska je tudi v zadnjem letu (gledano od časa anketiranja) doživela nasilje, med katerim prevladuje psihično trpinčenje. Podatki so pokazali, da se nasilje lahko začne kadarkoli v življenju, tako v otroštvu kot tudi kasneje v pozni starosti in se lahko pri nekaterih ženskah nikoli ne konča. Povzročitelji nasilja v partnerskih odnosih so v 90,8 % moški (Leskošek *et al.* 2010)

V letu 2009 je bilo po 191. členu Kazenskega zakonika-1 policiji prijavljenih 2478 kaznivih dejanj nasilja v družini. V naslednjih štirih letih, do leta 2012, se je število prijav zmanjšalo na 1701. Podatki torej kažejo, da število prijavljenih kaznivih dejanj upada, vendar je obdobje štirih leta prekratko, da bi lahko posplošili, da gre za trend upadanja. V primeru, da se bo število prijav v prihodnjih letih še zmanjševalo, bo potrebna obsežna analiza razlogov upada. Pomembno je vedeti ali je vzrok za zmanjšanje prijav kaznivih dejanj pregon po uradni dolžnosti, pri katerem žrtev ne more vplivati na uvedbo in ustavitev postopka ali je število kaznivih dejanj dejansko upadlo. (Leskošek *et al.* 2013:49).

V letu 2007 so na Katedri za družinsko medicino izvedli presečno raziskavo, v katero so vključili 25 zdravnikov družinske medicine, ki so v raziskavo zajeli 797 oseb. Tako so dejavno odkrivali žrtve telesnega in duševnega nasilja, pogostost le-tega, povzročitelje in pripravljenost žrtev za iskanje pomoči. V letu 2008 so presečno raziskavo ponovili Selič, Toplek, Berger, Nikolić in Serec. Glavne ugotovitve raziskave so bile, da imajo ženske 2,6-krat večje možnosti, da postanejo žrtve nasilja. Ženske so največkrat deležne telesnega, psihičnega ali obeh vrst nasilja s strani partnerja. Moški, so s strani partnerke deležni le psihičnega nasilja, vendar je to zelo redko. Najpogostejši povzročitelji nasilja nad moškimi so

drugi ljudje oziroma sodelavci na delovnem mestu. Povzročitelji telesnega nasilja nad moškimi so osebe, ki niso del družinskih ali službenih vezi. V vseh študijah so prišli do še enega zaskrbljujočega podatka, da imajo zdravniki premalo znanja o nasilju v družini (Dvoršek, Selinšek 2010:36-38).

Ocena slovenskih nevladnih organizacij in rezultati raziskav kažejo, da je vsaka peta ženska žrtev fizičnega obračunavanja in vsaka sedma žrtev posilstva. Evropska unija ocenjuje, da je vsaka četrta prebivalka Evropske unije žrtev nasilja v družini, partnerskih ali sorodstvenih odnosih(<http://www.zbornica-zveza.si/sl/o-zbornici-zvezi/organi/delovne-skupine/ds-zanenasilje/nasilje-nad-zenskami/vloga-zdravstvenih>, 15.3.2017).

1.3. Storilci ali povzročitelji nasilja

»Storilci kaznivih dejanj z elementi nasilja v družini oz. partnerskih odnosih so v večini primerov povratniki.« Visoka stopnja ponavljanja nasilja je pogojena s čustveno navezanostjo, intimnostjo žrtve in storilca, skupnim življenje v istem stanovanju ali z nezmožnostjo žrtve, da se brani. Nasilje se zato pogosto ponavlja in lahko tudi stopnjuje. Značilno je, da so storilci teh dejanj redko storilci drugih kaznivih dejanj ali kaznivih dejanj na škodo oseb izven družine. Ženske storilke v kaznivo dejanje pogosto vključijo tudi druge člane družine (otroke in starše), in sicer predvsem za pomoč pri prikrivanju kaznivih dejanj. Moški pa kaznivo dejanje večinoma storijo brez pomoči drugih oseb. Slednji se tudi večkrat sami prijavijo policiji kot ženske storilke (Dvoršek, Selinšek 2010:67).

Strokovnjaki ocenjujejo, da je povzročitelj nasilja vsak deseti oče ali očim. Obstajajo »čisto normalni« moški, ki svoje hčere ali pastorko spolno zlorablajo. Pri spolnem zlorabljanju ne gre za »enkraten izbruh«, pač pa za dejanje, ki se ponavlja – pogosto dolgo vrsto let. Deklice so pogostejše žrtve zlorab v družini, kot dečki. Največkrat so povzročitelji nasilja nad otroki moški, ki imajo v odnosu do otrok kakršnokoli avtoriteto. To so lahko učitelj, vzgojitelj, trener, vodja skupine in podobno (Frei 1996:17).

Ob raziskani literaturi na to temo lahko trdim, da praksa in tudi številne raziskave kažejo, da je več kot 90 odstotkov povzročiteljev nasilja moških. Zato se beseda storilec oz. povzročitelj v večini literature, člankih, zapisih pa tudi v pogovornem jeziku uporablja v moškem spolu.

Beseda je velikokrat omenjena v povezavi z obravnavo žrtve. Redko najdemo zapise o pomoči povzročiteljem. Sama na tem mestu zaznavam velik problem reševanja nasilnih dejanj v družbi in družini. Ta se namreč zgodijo zaradi povzročitelja in ne zaradi žrtve. Vsekakor je treba najprej zaščititi in pomagati žrtvi, pri tem pa nikakor ne bi smeli zanemariti obravnave povzročitelja.

Zakon, ki ureja socialno varstvo sicer določa, da center za socialno delo ni dolžan nuditi pomoči le žrtvi nasilja, temveč prevzema tudi dolžnost, da spremlja in dela tudi s povzročiteljem nasilja. Poleg tega 17. člen Pravilnika o prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi (Uradni list RS, št. 95/2004) izrecno določa, da mora »krajevno pristojen center za socialno delo vzpostaviti stik s kršiteljem/povzročiteljem nasilja in ga seznaniti s svojimi storitvami ter storitvami drugih organizacij, namenjenih zagotavljanju pomoči za odpravo vzrokov kršiteljevega ravnanja« (Filipčič 2008: 55).

Organizacije in institucije, ki izvajajo programe dela s povzročitelji nasilja v družini ali se pri svojem delu srečujejo z nasiljem, morajo imeti skupna strokovna izhodišča za delo s povzročitelji. Programi morajo temeljiti na razumevanju in zavedanju, da je nasilje vedno nesprejemljivo, zanj pa so vedno odgovorni le povzročitelji. Hkrati naj bodo zasnovani na prepričanju, da je nasilje naučeno vedenje, ki ga posamezni-k/-ca lahko spremeni. Vendar gre za dolgotrajen proces spreminjanja temeljnih prepričanj in vedenj posameznika, zato je nemogoče doseči, da bi uporabnik takoj po vključitvi prenehal povzročati nasilje (Aničić et al. 2015: 48, 86)

1.4. Delovanje organov in organizacij

Zakon o preprečevanju nasilja v družini je najpomembnejše izhodišče vsem strokovnim službam in organom, ki se ob svojem delu spoznavajo z žrtvami nasilja. Eno pomembnejših določil tega zakona je dolžnost, da pomagajo trpinčenim. Organi, ki jih zakon zavezuje so državni organi, nosilci javnih pooblastil, izvajalci javnih služb in organi lokalnih skupnosti. Vsem, ki so žrtve nasilja, so poleg naštetih organov, pomoč obvezane nuditi tudi nevladne organizacije. Žrtve vključijo v programe, ki jih izvajajo (Filipčič 2008:45).

Družina je zasebna in zaprta skupina, kar je razlog da velikokrat niti bližnja javnost ne ve, da se nasilje v nekem primeru dogaja in kako intenzivno je. To je tudi razlog, da informacije ne pridejo do institucij, ki se borijo za preprečevanje nasilja. Odkriti, da se v družini dogaja nasilje je prvi pogoj, da lahko strokovne službe odreagirajo in ponudijo kakovostno pomoč žrtvi. Institucije in organizacije, ki se z nasiljem službeno ukvarjajo, imajo torej tudi nalogo oziroma so pomemben pobudnik ozaveščanja družbe o nujnosti reševanja problema nasilja v družini. Ustvariti je potrebno pogoje, v katerih bo vsak posameznik ali žrtev ob zaznanju nasilnega vedenja le tega razkril, da se tako vedenje lahko prepreči in ustavi (Dvoršek, Selinšek 2010:39).

1.4.1. Center za socialno delo

»Centri za socialno delo (v nadaljevanju CSD) so javni zavodi«. Imajo pooblastila, v okviru katerih dajejo pomoč posameznikom, družinam in drugim posebnim skupinam ljudi, ki se srečujejo z različnimi stiskami. Strokovne naloge, ki jih centri morajo izpolnjevati, so določene z Zakonom o socialnem varstvu in obsegajo:

- varstvo otrok in družine ter odraslih,
- oprostitev pri plačilu storitev,
- denarne socialne pomoči,
- starševsko varstvo in
- družinske prejemke (Aničić et al. 2007:97-98).

Z uveljavitvijo Zakona o preprečevanju nasilja v družini (Ul. RS, št. 16/2008) in Pravilnika o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini (Ul. RS., št. 31/2009) so centri za socialno delo dobili več pomembnih nalog pri obravnavanju nasilja v družini, to so: sprejemanje prijav suma nasilja od vseh prijaviteljev in policije; prvi pogovor z žrtvijo in s člani družine, koordinacija multidisciplinarnega tima in drugo (Domiter Protner 2014: 84).

Otroci so zagotovo najranljivejša skupina ljudi, saj še nimajo socialne in fizične moči, da bi se ustrezno branili pred nasiljem. CSD ima javna pooblastila in strokovno usposobljene socialne delavce in druge uslužbenke, ki imajo dolžnost zaščititi otroke pred ogrožanjem. V ta namen je

CSD obravnave primerov nasilja, hkrati pa ima vlogo povezovanja institucij v namen najkakovostnejšega reševanja problematike nasilja in pomoči mladoletnim žrtvam (Dečman, 2010: 10).

V postopku zaščite otroka mora center za socialno delo ves čas skrbeti, da vključi družino otroka in jo spodbuja pri sodelovanju, da bi skupaj našli rešitve in vzpostavili varno okolje ter odpravili posledice, ki jih je otrok utrpel v ogrožajočem odnosu. Če družina oziroma kateri od staršev ali oba nista pripravljena sodelovati v otrokovo korist, mora CSD kar najbolje ščititi otrokove interese in mu zagotoviti bivanje v varnem okolju (Dečman 2010:12).

Ljudje prihajajo v stik s CSD v najrazličnejših trenutkih in situacijah svojega življenja in tako lahko CSD pridobi informacije o tem, kaj se v določeni družini dogaja. Če zaznajo, da bi lahko morda šlo za izvajanje kakršne koli oblike nasilja, se morajo na to odzvati ter informacijo preveriti. Le te pa lahko CSD pridobi tudi na druge načine. Obvestila, da se nekje izvaja nasilje v družini lahko podajo posamezniki, organi, organizacije in nevladne organizacije, ki pri opravljanju svojega dela, zvedo za takšne okoliščine (Dvoršek, Selinšek 2010: 118).

Takoj, ko CSD prejme informacije o dogodkih nasilja v družini, mora z žrtvijo vzpostaviti stik in opraviti pogovor, preveriti trenutno situacijo in v dogovoru z osebo načrtovati naslednje korake za zaščito žrtve v skladu z nalogami o preprečevanju nasilja v družini. Strokovni delavec oz. delavka lahko žrtvi tudi pomaga pri sestavi različnih dopisov, vlog, pri pridobivanju kontaktov in informacij za urejanje svoje varnosti ter urejanju samostojnega življenja. Če je žrtev potrebno umakniti v varno okolje, ji pomaga preveriti možnost namestitve v varni hiši ali kriznem centru in tudi pri načrtovanju umika na varno. V kolikor gre za mladoletno žrtev, mora strokovni delavec poskrbeti še za samo namestitev v krizni center oz. drugo varno okolje(Milek Ogrinc 2016:183).

Centri za socialno delo so torej osrednji člen reševanja problematike nasilja. So glavna vez med policijo ter ostalimi organi in organizacijami, ki so vpleteni in lahko pripomorejo k reševanju problematike nasilja v določenem primeru oz. družini. Koordinacija centrov za socialno delo je torej izrednega pomena, za premike k rešitvam, za dobre izide, za zaščito žrtve. Najprej CSD pripravi prvo oceno ogroženosti s katero ugotavlja, kaj so osnovni in prvi

koraki za zaščito žrtve, ali jo je potrebno umakniti v varno okolje, ali je sposobna za svojo zaščito sama poskrbeti, ali je bil izrečen ukrep policije o prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi, če ima otroka, kje se nahaja in ali je tudi za njegovo varnost poskrbljeno oziroma ali je potrebno v varno okolje umakniti tudi njega. V pogovoru z žrtvijo CSD ponudi vse možne oblike pomoči, ki so na voljo, od socialnovarstvenih storitev, do umika v varno okolje (krizni centri, materinski domovi, varne hiše) ipd (Dvoršek, Selinšek 2010:119).

Pri premagovanju težav in konfliktov v družini se je v socialnem varstvu uveljavil sistemski pristop. Za rešitev težav v družini je nujno, da se zgodi sprememba v funkcioniranju družine kot celote. To pomeni, da se pričakuje, da bodo vsi člani in članice družine, svoje vedenjske vzorce spremenili tako, da bodo skupaj lahko živeli v sožitju in zdravem, srečnem odnosu. Drugi pristop centrov za socialno delo pri reševanju problematike nasilja nad ženskami in reševanja krizne situacije je tradicionalno socialno delo. Ženskam se ponudi pomoč v okviru svetovalnega dela in nudenja osebne pomoči (Aničić et al. 2007:101-102).

Na dvanajstih CSD-jih po Sloveniji so zaposlene regijske koordinatorice preprečevanja nasilja v družini. Vsaka koordinatorica pokriva svojo regijo. Njihova vloga je podpora strokovnim delavcem pri obravnavi nasilja, skrbijo za vzdrževanje mreže socialno varstvenih storitev, vodijo regijsko interventno službo, saj je pomoč na voljo 24 ur na dan tudi izven uradnih ur CSD(Milek Ogrinc 2016:187).

1.4.2. Policija

Policisti in kriminalisti se zavedajo, da nasilje v družini predstavlja obsežen problem, ki ima izredno negativne posledice za žrtve, ki so nasilju izpostavljene. Ravno zaradi zavedanja o tem izvajajo zaposleni v policiji številne aktivnosti za zmanjševanje nasilja (Aničić et al. 2007:104).

»Preprečevanje nasilja je ena od temeljnih nalog policije in s tem pojavom se policisti vsakodnevno srečujejo« (Dvoršek, Selišek 2010:62). V skladu z Zakonom o preprečevanju nasilja v družini (Ur. l. RS, št. 16/2008) policija sprejema prijave suma kaznivega dejanja nasilja v družini in sodeluje z drugimi organi pri obravnavi primerov nasilja v družini. V ta namen je bil leta 2010 sprejet Pravilnik (Ur. l. RS, št. 25/2010) o sodelovanju policije z

drugimi organi in organizacijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini (Domiter Protner 2014: 74).

Za pomoč in zaščito policije navadno zaprosijo žrtve same, ker se počutijo ogrožene, ali sosedje, ki policijo pokličejo zaradi hrupa v sosednjem stanovanju, četudi ne vedo kaj se v stanovanju dogaja, torej ali je kdo nasilen do druge osebe ali je hrup povzročen iz drugega razloga. Policija ob prihodu na kraj dogodka izvede postopke za ugotavljanje kršitev pravnih norm in preveri dokaze o kaznivem dejanju. Ogroženim osebam morajo policisti zagotoviti varnost, tako da kršitelja ovadijo sodniku za prekrške oziroma podajo kazensko ovadbo v primeru suma kaznivega dejanja (Kozmik, Dobnikar 1999:64).

Policija lahko izreče prepoved približevanja, če sta izpolnjena naslednja pogoja 60. člena Zakona o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol, Ur. l. RS., št. 15/2013):

- »podan je utemeljen sum, da je oseba storila kaznivo dejanje ali prekršek z znaki nasilja ali je bila zalotena pri storitvi takšnih dejanj;
- obstajajo razlogi za sum, da bo ogrozila življenje, osebno varnost ali svobodo osebe, s katero je ali je bila v bližnjem razmerju.«

Za ukrep prepovedi približevanja je pristojna policija. Glavni namen prepovedi približevanja žrtvi je zagotoviti njeno varnost v času trajanja ukrepa, hkrati pa ponuja možnost, da CSD in nevladne organizacije spoznajo družino in njene člane, da bi tako preverili mrežo socialnih virov žrtve in ji nudili ustrezno pomoč (Leskošek *et al.* 2013:56-57).

»Pomembna naloga policije je tudi seznanjanje žrtev z njihovimi pravicami in možnostmi za trajnejše povečanje njihove varnosti« (Dvoršek, Selinšek 2010:62). Slovenska kriminalistična policija daje velik poudarek izobraževanju in usposabljanju kriminalistov, ki delujejo na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja spolnih kaznivih dejanj. Iz poročil o delu policije za leta od 2001 do 2008 lahko ugotovimo, da policija na področju usposabljanja in preprečevanja spolnih kaznivih dejanj redno pripravlja posvete o kriminaliteti in skrbi za usposabljanje kriminalistov, policistov in predstavnikov sodišč, tožilstva in centrov za socialno delo. Posebne posvete pripravlja tudi za področje, kjer so žrtve spolnega nasilja otroci in mladoletniki ter nanje vabi tudi odvetnike, ki v postopkih na sodišču zastopajo otroke –

žrtve. S problemom nasilja nad otroki, med vrstniki in v šolah policisti tudi redno seznanjajo strokovnjake iz različnih ustanov, kot so vrtci, šole, socialna služba, zdravstvene ustanove in nevladne organizacije (Carney, T. P. 2010:277).

Za učinkovito ukrepanje in kakovostno preprečevanje nasilja v družini je potrebno dobro poznavanje te problematike. V ta namen v policiji izvajajo številna izobraževanja, ki jih ob vsaki spremembi zakonov še okrepijo in povečajo. Policisti in Policistke imajo na voljo nenehno dopolnjevanje znanja in veščin. (Aničić et al. 2007:108).

Pri nasilju v družini gre pogosto za zelo kompleksne situacije, zato je poleg zakonodaje za vse vpletene nujno ustrezno znanje. V policiji je nastal projekt Multiplikatorji, pri katerem gre za usposabljanje policistov in kriminalistov pa tudi vodilnih uslužbencev policije, da bi zagotovili učinkovito obravnavo nasilja v družini. Gre tudi za preventivo ozaveščanja širše javnosti o postopkih policije v primerih nasilja v družini. Projekt izvajajo visoko strokovno usposobljeni uslužbenci policije, ki imajo večletne izkušnje, poglobljeno poznavanje policijskih postopkov in dinamike nasilja v družini (Miklič 2016:195).

1.4.3. Zdravstvo

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (Ur. l. RS, št. 16/2008) strokovnim delavcem v zdravstvu nalaga dolžnost prijave suma nasilja v družini in opredeljuje vlogo organov in organizacij. Leta 2011 je bil sprejet tudi Pravilnik o pravilih in postopkih pri obravnavi nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti (Ur. l. RS, št. 36/2011).

Slovenska zakonodaja nalaga zdravstvenim delavcem, ki so prišli v stik z žrtvijo nasilja v družini, obvezo in možnost prijave. Zdravstveni delavec je žrtvi dolžan pojasniti svoje zakonske obveznosti, z njo se nato posvetuje in ravna v skladu z izraženo voljo žrtve. V primerih, ko prepozna katerokoli obliko nasilja ali zanemarjanja pri osebi mlajši od 18. let, je zdravstveni delavec dolžan prijaviti nasilje v 24 urah. Obvestiti mora policijo, tožilstvo in pristojni center za socialno delo (Kopčavar Guček 2016:228).

Raziskave, ki vključujejo tudi rezultate po pregledu Agencije Evropske unije za temeljne pravice (FRA), so pokazale, da so zlorabljene ženske pogostejše v stiku ali se posvetujejo z zdravstvenimi službami kot pa s katerokoli drugo strokovno organizacijo ali organom. Kljub

dejstvu, da imajo zdravstveni delavci ključno vlogo pri odkrivanju in dokumentiranju žensk, žrtev nasilja v družini, in lahko zagotavljajo informacije o pravnih postopkih ter nudijo podporo žrtvam, je večina zdravnikov in drugih zdravstvenih delavcev redko usposobljenih za učinkovit odziv na nasilje v družini (Yeung et al. 2012 v <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report> 2014:164, naš prevod).

Izvajalci zdravstvene oskrbe morajo biti primerno ozaveščeni in usposobljeni, da bi lahko uspešno obravnavali žrtve nasilja. Ustrezni izobraževalni programi so nujni, zanje pa je potrebno zagotoviti tudi ustrezna sredstva in možnosti za izvedbo. Izobraževanje je nujno v času študija in tudi kasneje, v času zaposlitve (Kopčavar Guček 2016 :231-232).

»Čeprav se je nasilje nad ženskami prvotno povezovalo predvsem s kršenjem človekovih pravic, sedanja raziskovanja kažejo, da je nasilje pomemben problem javnega zdravja in zdravstva« (Tjaden, Thoenes, 2000:59 v Leskošek *et al.* 2013:101).

V Veliki Britaniji je glavni vladni svetovalec za medicino v svojem poročilu, leta 1997 poudaril, da posledice nasilja v družini za zdravje žrtev nasilja predstavljajo enega od največjih problemov v javnem zdravstvu (<http://www.zbornica-zveza.si/sl/o-zbornici-zvezi/organi/delovne-skupine/ds-za-nenasilje/nasilje-nad-zenskami/vloga-zdravstvenih>, 15.3.2017).

Nasilje nad ženskami je problem javnega zdravja, saj zdravljenje poškodb, ki so posledica nasilja, povzroča visoke stroške. Žrtve nasilja poiščejo zdravniško pomoč, se zdravijo v bolnišnici in potrebujejo zdravila veliko pogosteje, kot ženske, ki nasilja ne doživljajo (Krug EG et al. 2002 v Leskošek 2013:8, naš prevod).

Raziskave razkrivajo, da ima nasilje v zasebnem življenju in partnerskih odnosih velik vpliv na zdravje žensk. Učinki so tako kratkoročni kot dolgoročni. Nasilje lahko povzroča telesne poškodbe, pušča konsekvence na duševnem zdravju, vpliva tudi na težave z zdravjem v prihodnosti in je zagotovo eden izmed pogostejših dejavnikov tveganja za razvoj različnih bolezni in bolezenskih stanj (Krug *et al.*, 2002:100 v Leskošek *et al.*, 2013:101).

Posledice fizičnega ali katere druge oblike nasilja niso samo telesne. Izpostaviti je treba tudi pomen posledic za duševno zdravje, med katerimi so lahko depresija, anksioznost, izguba spomina, zloraba drog in alkohola ter izguba teka. Žrtev lahko razvije nižje socialno samospoštovanje, bolj soodvisno samopodobo, samomorilska nagnjenja in nagnjenost k samopoškodovanju ter začne iskati tvegane situacije (http://www.prepoznajnasilje.si/izobrazevalno-gradivo-vsebine/nasilje-v-dru%C5%BEini-zdravstveni-in-dru%C5%BEbeni-problem#posledice_nasilja, 15.3.2017) .

»Žrtve redko spontano poročajo o nasilju v družini, zato jih je treba aktivno iskati in prepoznavati« (Kopčavar Guček 2016:222).

Ugotovitve raziskave Agencije Evropske unije za temeljne pravice so pokazale, da so zdravniki in zdravstvene ustanove najpogostejše v stiku z ženskami, žrtvami nasilja. Zato obstaja velik potencial zdravstvenih delavcev, da prepoznajo nasilje, o tem obvestijo policijo, zavarujejo forenzične dokaze in sprožijo procese za preprečevanje in končanje nasilja (<http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report> 2014:69, naš prevod).

1.4.4. Šola

Šola je za mladoletnike prostor v katerem preživijo večino časa svojega odraščanja, navezujejo stike in gradijo prijateljstva. Šola torej ni le prostor kjer poteka proces izobraževanja, ampak prostor kjer potekajo komplekse interakcije različno starih otrok. Cilji, ki jih ima šola kot vzgojno-izobraževalna ustanova se gotovo razlikujejo od pričakovanj otrok, ki jo bodo vedno oblikovali po svoje. V prijetnem in spodbudnem okolju se bodo mladi počutili varne (Grebenc, et al. 2010: 37). Šola je, kot opozarja Ogbu (1989 v: Barle in Bezenšek, 2006:85), »mikrosvet širše skupnosti«. V šoli se namreč odražajo značilnosti in dogajanje v širši družbi, in ker je nasilje v družini tudi družbeni problem, se šola sooča tako s posledicami in odkrivanjem te problematike, kot tudi z njenim reševanjem (Domiter Protner, 2014:105).

»Ni dvoma, da ima vsak otrok pravico, da se razvija v varnem, nenasilnem okolju, ima pravico, da je varen, močan in svoboden« (Štirn 1999 v Filipčič 2011:5). Skozi odraščanje, otroci veliko časa preživijo v šoli in raznovrstnih socialnih okoljih. Ob tem se srečujejo z

vrstniki, strokovnimi delavci na šoli in učitelji, ki jih vodijo skozi obdobje izobraževanja. Šolsko okolje mora biti varno in spodbudno okolje za otroke. Otrok, ki je žrtev nasilja v družini bo svojo stisko delil bodisi s sošolci, bodisi s učitelji, le če se bo počutil dovolj varnega in slišnega. Takrat se lahko začne sodelovanje med institucijami, da bodo s skupnimi močmi kar najbolje zaščitile otroka pred trpinčenjem in mu pokazale da je razumljen in slišan. Učitelji in vzgojitelji, socialni delavci so tisti, ki lahko v otroku ponovno vzbudijo zaupanje v odraslega človeka in mu tako izboljšajo življenje v sedanjosti ter mu nudijo pomoč pri premagovanju travm iz preteklosti (Filpčič 2011:5).

Pravilnik o obravnavanju nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode določa ravnanje zaposlenih v javnih in zasebnih vzgojno-izobraževalnih zavodih ob zaznavi nasilja nad otrokom v družini, oblike pomoči otroku, ki mu morajo biti nudene in sodelovanje vzgojno-izobraževalnega zavoda z državnimi organi, nosilci javnih pooblastil in izvajalci javnih služb (Ur. l. RS, št. 104/2009: 1. člen v Domiter Protner 2014:73). Priporočljivo je, da ima šola vnaprej izdelan načrt ukrepanja v primerih pojava nasilja, z razlogom, da šolski uslužbenci znajo ukrepati v čim krajšem možnem času. Načrt naj bo vsem vnaprej znan. Pri cilju boja proti nasilju mora šola vključevati šolarje, njihove družine in vse šolske delavce, saj lahko vsi pripomorejo k preprečevanju nasilja (Aničić et al. 2002:38).

Ko zaposleni v šoli, dobi informacijo, da je otrok žrtev nasilja mora takoj obvestiti šolskega svetovalnega delavca. Njegova naloga ni presoja o dejanskem obstoju nasilja, o obliki nasilja ali o povzročitelju temveč, da informacije nemudoma preda strokovnemu delavcu, ki nadalje ustrezno ukrepa. Pogovor z otrokom in svoja opažanja mora sicer zapisati, za nadaljnjo obravnavo, da se kakšna informacija ne izpusti (Filipčič 2011:25).

Za preprečevanje problematike nasilja so izredno pomembne tudi preventivne dejavnosti. V okviru šole se izvajajo dejavnosti, ki so namenjene preventivi na rizičnih področjih. Otroci imajo v sklopu razrednih ur obravnavo različnih tematik, pogovarjajo se o sodelovanju, nenasilju, o človekovih in otrokovih pravicah, alkoholizmu. Izobraževanja otrok vključujejo promocijo nenasilne družbe in posameznika (Dvoršek, Selinšek 2010: 134).

Ključnega pomena je tudi sodelovanje v primerih nasilja. Če šola zazna in prepozna nasilno vedenje znotraj šolskih hodnikov ali v družinskem krogu katerega izmed otrok, mora o tem

obvestiti center za socialno delo, ki vključi tudi druge pomembne akterje, organizacije, policijo, zdravstvene delavce in tudi samo šolo.

Pomembno je, da šola ne obravnava samo nasilja, ki se dogaja znotraj šole med vrstniki, ampak tudi tisto, ki ga doživljajo otroci doma, med štirimi stenami ter seveda obratno. Vsako nasilje je škodljivo in pušča trajne posledice, zlasti pri otrocih, ki so še posebej ranljiva skupina. Šola je zelo pomemben del otrokovega življenja in nujno je, da poleg vzgojno - izobraževalne funkcije poskrbi tudi za varnost in zaščito otrok.

1.4.5. Nevladne organizacije

V zgodnjih 70. letih se je feministično gibanje začelo nevsiljivo širiti in predstavljati po zahodnem svetu, vendar takrat najbrž nihče ni pričakoval, da se bo v prihajajočih desetletjih tako močno razvilo in razširilo. Izoblikovale so se nevladne organizacije, ki vztrajajo, se razvijajo, včasih z neverjetno hitrostjo, in opozarjajo na neprožnost institucij, brez pomenskost postopke, na krivično, slabo obravnavanje primerov. V prvih letih so predvsem organizirale institucionalno pomoč ženskam, žrtvam nasilja, do danes pa so razvile že vse možne oblike pomoči zanje. V zadnjih letih so jasno, brez zadržkov podajale predloge o nalogah institucij pri obravnavanju nasilja nad ženskami. Ena izmed bistvenih vlog nevladnih organizacij je tudi nenehno spodbujanje in opominjanje institucij, ko v postopkih nepravilno ravnaajo (Kozmik, Dobnikar 1999:98).

V feminističnih nevladnih organizacijah so nastajali prvi projekti in se vzpostavljali novi programi namenjeni podpori in zaščiti trpinčenim ženskam v Sloveniji. Zgledovali so se po organizacijah iz tujine in oblike ter programe pomoči dodatno izboljšali z lastnimi izkušnjami in znanjem. Pomoč ženskam, žrtvam nasilja so organizacije zagotavljale skozi individualno psihosocialno svetovanje, telefonska svetovanja, organizirali so skupine za samopomoč in podporne skupine, pojavilo se je zagovorništvo, ustanavljale so se varne hiše in krizni centri(Aničić et al., 2007:85)..

Ne samo organizacije drugih držav, temveč tudi nevladne organizacije v Sloveniji, so bile tiste, ki so nasilje v družini prve opredelile kot družbeni problem in zahtevale od države, da se nanje odzove. Naj bolj primeren način odziva države na nasilje je zagotovo v spremembi

zakonov na področju nasilja. »Temeljno orodje vsake države so pravna pravila in prisilna sredstva, ki jih uporabi ob nespoštovanju teh pravil« (Leskošek *et al.* 2013: 70).

Nevladne organizacije namenjene pomoči žrtvam nasilja v UE Lenart nimamo. To je glavna in osnovna težava. Maribor je najbližje mesto, kjer sicer domujejo številne nevladne organizacije, ki pomagajo žrtvam, vendar so žal preobremenjene, ker pokrivajo tako veliko področje, primerov nasilja pa je veliko. Materinski domovi, krizni centri in varne hiše so polne, razna društva pa nudijo sicer dobre treninge, delavnice, svetovanje, vendar je osnovna in prva potreba žrtev potreba po namestitvi na varnem kraju.

Nevladna organizacija Društvo SOS telefon za ženske in otroke, ki so žrtve nasilja deluje od leta 1989. Na dan prejmejo v društvu približno 13 klicev. V Letu 2000 so prejeli 5179 klicev, leta 2001 pa že 6291 klicev. V letih 2002 in 2003 je število klicev nekoliko upadlo in se v letu 2004 ponovno dvignilo na 6372 klicev (Filipčič K, 2008:10-11).

Delo nevladnih organizacij, ki delujejo na področju nasilja se v nekaterih oblikah dela nekoliko razlikuje, glede na izkušnje iz prakse, ki jih pridobivajo ob delu. Organizacije imajo to prednost, da obravnavajo le eno področje dela in so specializirane le zanj, medtem ko se na drugih institucijah srečujejo z razpršenimi problematikami dela na področju obravnave nasilja. Nevladne organizacije nudijo psihosocialno pomoč ter podporo žrtvam nasilja in tudi povzročiteljem. Izvajajo programe telefonskih, pisnih in osebnih svetovanj, socialno zagovorništvo, skupine za samopomoč, pravne pomoči, osebno svetovanje, treninge socialnih veščin za povzročitelje, žrtvam nudijo umik v varno okolje, preventivne aktivnosti in izobraževanje, informiranje in ozaveščanje strokovne in splošne javnosti ter strokovno sodelujejo z državnimi institucijami. Izredno pomembno vlogo imajo pri razvoju in oblikovanju programov pomoči in podpore, zakonodaje in politike na področju nasilja nad ženskami, otroki in nasilja v družini (Horvat, Matko 2016:247-248).

1.5. Medinstitucionalno sodelovanje

Medinstitucionalni pristop se je začel razvijati ob koncu 80-ih in v začetku 90-ih let prejšnjega stoletja, ko se je uveljavljal tudi v zakonodaji evropskih držav. Nevladne organizacije so bile zelo kritične do delovanja organov in organizacij, saj so poudarjale, da je sodelovanje in

pomoč žrtvam preveč neenotna. S tem so spodbudile k razvoju multidisciplinarnega pristopa, pri katerem gre za sodelovanje vseh vpletenih vladnih in nevladnih institucij, s ciljem skupnega, organiziranega reševanja nasilja v družini (Filipčič 2016: 161-162).

Za učinkovito obravnavo nasilja v družini in zagotavljanje zaščite žrtvi nasilja v družini, je nujno potrebno strokovno znanje in medsebojno sodelovanje vseh služb. To pripomore k temu, da sistem zaščite deluje celostno, usklajeno in kakovostno. Žrtev nasilja potrebuje občutek varnosti in zaupanja, da sistem deluje dobro in da ji bo zagotovo pomagal, da se nasilje prepreči (Milek Ogrinc 2016:188).

Dobro sodelovanje pomeni informiranje med institucijami, ki dobijo prva obvestila o izvajanju nasilja v družini. Ob prijavi organu pregona in centru za socialno delo, se to sodelovanje ne zaključí, saj je vsaka institucija, ki je kakorkoli povezana z žrtvijo, nujna pri načrtovanju ukrepov pomoči žrtvi, pa tudi pri sami realizaciji načrta pomoči (Filipčič, Klemenčič 2011:47).

Koordinacijo medinstitucionalnega sodelovanja predpisuje 2. člen Pravilnika o sodelovanju organov ter delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini (Ur. l. RS, št. 31/2009), koordinacijo pa vodi krajevno pristojni center za socialno delo in poteka za vsak konkreten primer (Domiter Protner 2014: 72).

V družini potekajo zelo kompleksne interakcije in čustveni odnosi navezanosti in pripadnosti. Vsaka družina funkcionira po svoje, s svojimi pravili in normami. To je razlog, da ne obstaja enotna rešitev problema nasilja v družinskem okolju, ampak se morajo strokovni delavci vsakemu primeru posvetiti posebej, saj je edinstven. Splošnega pravila kako učinkovito rešiti nasilje brez večjih posledic, torej ni. Strokovni delavci, to so socialni delavci, policisti in kriminalisti, državni tožilci, zdravniki, psihologi in drugi potrebujejo specifična znanja o delu z nasiljem in usposobljenost za obvladovanje tega področja dela. Dobro morajo poznati zakonodajo, da lahko ukrepajo po pravilih, ki jih ta določa. Za učinkovito načrtovanje pomoči konkretni žrtvi, se morajo dobro seznaniti z vso družino, da se soočijo z njihovimi navadami in pravili, da lažje prepoznajo dinamiko in stopnjo nasilja. Le tako lahko skupaj načrtujejo podporo in ugodne rešitve za žrtev nasilja v družini (Dvoršek, Selinšek 2010:41).

»Nasilje v družini zahteva celovit in povezan pristop različnih institucij, s poudarkom na hitrem ukrepanju, usmerjenem na podporo žrtvi in zagotavljanju njene varnosti ter delu s povzročiteljem nasilja« (Aničić et al. 2015:76).

Potreba po interdisciplinarnem in medinstitucionalnem sodelovanju je velika. Potekati mora kontinuirano in ustaljeno, z jasnimi pravili in razdelitvijo pristojnosti (Aničić et al. 2007:129). Vsaka institucija, ki je kakorkoli vključena v obravnavan primer, mora posredovati zbrane informacije ali svoja opažanja. Vsaka informacija šteje in zato je sodelovanje nujno. Pomembno je sprotno obveščanje in redno sestajanje na multidisciplinarnem timu.

1.5.1. Multidisciplinarni tim

Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini (*Ur. l. RS*, 31/2009) v svojem 7. členu predstavi naloge multidisciplinarnega tima za obravnavo nasilja v družini. Naloge so zastavljene z namenom, da žrtev zaščitijo za daljše časovno obdobje in so:

- »izmenjava informacij za razjasnitev okoliščin, potrebnih za zaščito in pomoč žrtvi po telefonu, elektronski pošti in na sejah, ki jih sklicuje center za socialno delo (v nadaljevanju CSD);
- usklajevanje aktivnosti;
- seznanitev žrtve z vsemi oblikami pomoči, ki jih nudijo organi;
- izdelava načrta pomoči žrtvi in spremljanje njegovega izvajanja, če je to glede na izdelano oceno ogroženosti žrtve potrebno;
- nudenje najustreznejše zaščite žrtvi;
- sprejemanje odločitev z namenom izvajanja pomoči« (*Ur. l. RS*, 31/2009, 7. člen).

Socialni delavec na CSD najprej preko storitev prve socialne pomoči povabi na razgovor vso družino in njene člani. Pri tem ugotovi konkretna dejstva, pridobi prve informacije ter ugotavlja socialne problematike družine in njenih članov. Ob zaznanem sumu nasilja v družini, socialni delavec takoj prične z obravnavo žrtve in storilca. CSD izdelava oceno ogroženosti in z namenom priprave načrta pomoči skliče multidisciplinarni tim (Filipčič 2016:162). Načrt pomoči je potrebno pripraviti za in z žrtvijo. Multidisciplinarni tim je

sestavljen iz strokovnjakov različnih organov in strok, njegov namen pa je omogočiti celovito pomoč in zaščito žrtve. CSD v sodelovanje na multidisciplinarni tim povabi tiste organe in organizacije, ki so kakorkoli vpleteni v primer in bodo lahko z informacijami in skupnim načrtovanjem pomoči pripomogli k zaščiti žrtve (Dvoršek, Selinšek 2010:120-121). Poglavitni cilj pri izdelavi načrta pomoči je trajna zaščita žrtve in aktiviranje potencialov družine za spremembe v ravnanju. Za vsako žrtev je potrebno izdelati specifičen načrt pomoči, ki ga je potrebno ves čas prilagajati okoliščinam. V načrtu pomoči je potrebno natančno definirati:

- cilje obravnave,
- oblike pomoči,
- vloge in naloge vseh vpletenih v problem: uporabnikov, organov in organizacij ter drugih pomembnih akterjev v socialni mreži,
- način spremljanja (tudi način dajanja potrebnih informacij),
- trajanje (Čoklc et al. 2010:19).

Dolžnost članov tima je udeležba na sejah tima, medtem ko so odgovorne osebe organov, organizacij ter nevladnih organizacij dolžne zagotoviti njihovo sodelovanje. Sodelovanje na sejah tima za člane ni plačljivo, kar predstavlja največjo oviro pri njegovem delovanju, saj imajo CSD veliko težav s člani iz drugih organov in organizacij in zaradi tega velikokrat v multidisciplinarnih timih ne želijo sodelovati. Največje težave so opazne pri sodelovanju z zdravstvenimi organizacijami. Na tim je vabljen tudi žrtev, ki lahko sodeluje sama ali povabi s seboj tudi spremljevalca (Dvoršek, Selinšek 2010: 120-121).

Poseben problem predstavlja prav sklicevanje multidisciplinarnih timov. Podatki centrov za socialno delo za leto 2010 o sklicanih multidisciplinarnih timih namreč kažejo, da je bilo v navedenih primerih nasilja v družini (kjer je vsaj ena odrasla oseba žrtev) sklicanih (glede na število primerov in žrtev nasilja) zelo malo multidisciplinarnih timov (Domiter Protner 2014:88).

1.6. Zakonodaja

Obravnavati nasilje je v družini je brez zakonske podlage praktično nemogoče. Zakoni in pravilniki določajo pravila postopanja v primerih nasilja. Organom in organizacijam dajejo moč in pooblastila za ravnanje, hkrati pa od njih zahtevajo da se pravil v zakonu strogo držijo.

Zakonodaja daje žrtvam pravico zahtevati pomoč pri zagotavljanju lastne varnosti. Država se vedno bolj zaveda svoje vloge pri preprečevanju nasilja in zaščiti vseh državljanov pred trpinčenjem. Dobra zakonska podlaga in učinkovito delovanje institucij, ki obravnavajo nasilje je nujno, saj je nasilje v družini družbeni problem, ki se ga lahko preprečuje le skupaj, v navezi države, državnih organov, organizacij in širše javnosti (Filipčič 2008:12).

Prvi dokument, ki posebej izpostavlja nasilje nad ženskami je bil v evropskem parlamentu predstavljen leta 1986. To je Resolucija o nasilju nad ženskami. Dokument vsebuje priporočila s področja kazenskega prava, omenja pojma spolno nasilje in posilstvo v zakonski zvezi, preventivo in podporo žrtvam ter omenja nevladne organizacije namenjene ženskam. Resolucija je bila edini primer tovrstne zakonodaje vse do vrste resolucij, ki je sledila v drugi polovici devetdesetih let (Antić Gaber, Selišnik 2013:28). V Sloveniji je bila zadnja Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini sprejeta maja 2009 in je veljala za obdobje do leta 2014. Dokument določa cilje, ukrepe in ključne nosilce politik za preprečevanje in zmanjševanje nasilja v družini v Republiki Sloveniji (ReNPPND0914, *Ur.l.RS*, 41/2009).

Deklaracija Organizacije združenih narodov o odpravi nasilja nad ženskami izpostavi spolno nasilje nad ženskami in njegove razsežnosti. Gre za dokument, ki je zelo pogosto uporabljen v mednarodni zakonodaji in države ter mednarodne skupnosti obvezuje k boju proti nasilju nad ženskami. Kasneje, v devetdesetih letih so se mu pridružili še številni drugi pravni dokumenti, ki so jih lahko laiki najpogosteje prebirali v priročnikih o preprečevanju nasilja nad ženskami. Izdajale so jih nevladne organizacije z namenom izobraževanja prostovoljcev in ozaveščanja širše javnosti (Dobnikar, 2001; Horvat, Lešnik, Mugnaioni in Plaz, 2004, v Antić Gaber, Selišnik 2013: 23).

»Pomembna evropska institucija je tudi Svet Evrope, ki je oblikoval pomemben pravni okvir na področju nasilja nad ženskami«. Delo te institucije na omenjenem področju se je začelo v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Leta 1985 je bil sprejet prvi dokument, priporočilo odbora ministrov o nasilju v družini. Leta 1993 je bil sprejet kriterij, da je nasilje nad ženskami kršenje človekovih pravic. V tem času je bila ustanovljena delovna skupina za pripravo akcijskega načrta za boj proti nasilju nad ženskami. Leta 2002 je bilo sprejeto novo poročilo, Poročilo o nasilju nad ženskami v družini, ki je to vrsto nasilja označilo za

najpogostejšo obliko nasilja nad ženskami, ki pušča posledice na fizičnem in duševnem zdravju žrtev (Antić Gaber, Selišnik 2013: 30-31).

»Z uveljavitvijo Kazenskega zakonika-1 (2008) je kaznivo dejanje nasilja v družini postalo samostojno kaznivo dejanje, uvrščeno v poglavje kaznivih dejanj zoper zakonsko zvezo, družino in otroke, v členu 191« (Dvoršak, Selinšek 2010:72).

Zakon, ki ureja področje nasilja v družini, je zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND), sprejet leta 2008. Le-ta določa »pojem nasilja v družini, vloge in naloge državnih organov, nosilcev javnih pooblastil, izvajalcev javnih služb, organov samoupravnih lokalnih skupnosti in nevladnih organizacij pri obravnavanju nasilja v družini ter ukrepe za varstvo žrtev nasilja v družini« (ZPND, Ur.l.RS,16/2008, 1. člen, 1. odstavek). V Sloveniji smo v zadnjih 10 letih naredili nekaj pomembnih sprememb na področju obravnavanja nasilja v družini. Te spremembe se kažejo predvsem v spreminjanju zakonov. Čas je da se usmerimo v izobraževanje vseh, ki se pri svojem delu bodisi le srečujejo s problematiko nasilja v družini ali jo poklicno obravnavajo. Le tako bomo lahko zaupali njihovi strokovni presoji o najustreznejši obravnavi konkretnega primera (Dvoršak, Selinšek 2010: 28). Pri sprejemanju zakonskih sprememb je potrebno izhajati iz systemskega pristopa. Ukrepi različnih organov države se morajo med seboj povezovati in dopolnjevati. Strokovni delavci različnih institucij morajo pri izvajanju ukrepov tesno sodelovati in se na multidisciplinarnih timih dogovarjati, usklajevati v pomoč in korist žrtve. Zakoni bodo koristni le, če jih bodo pri delu upoštevali in uporabljali strokovnjaki, ki so posebej usposobljeni za področje obravnave nasilja in strokovne pomoči žrtvam in, ki bodo z danimi pooblastili, odgovorno ravnali. »Zakoni so dobri le, če se dobro izvajajo« (Filipčič 2016:173).

2. PROBLEM

V času študija in študijske prakse sem ugotovila, da je področje nasilja in dela z družino tisto, ki me v socialnem delu najbolj zanima. S to tematiko sem se v praksi srečala v Materinskem domu Maribor in na Centru za socialno delo Lenart. V svojem diplomskem delu sem se ukvarjala s vprašanji institucionalnega sodelovanja v primerih nasilja. Opravljena raziskava je dala rezultate, ki so bili zaradi majhnega števila opravljenih intervjujev težko posplošeni na realno stanje obravnave in sodelovanja v primerih nasilja v UE Lenart. V magistrski nalogi želim na problem pogledati nekoliko širše in opraviti več intervjujev v institucijah in pri organih, ki delujejo na področju nasilja v družini. Konkretnije želim preveriti, kakšne so težave in dileme medinstitucionalnega sodelovanja ter hkrati preveriti, ali se je kaj spremenilo, izboljšalo od takrat, ko sem opravila prvo raziskavo na tem področju.

Med študijsko prakso in kroženjem v času pripravništva sem opazila, da je nasilje v UE Lenart pogosto, čeprav laična skupnost tega ne vidi ali ne prepozna. Gre za območje, kjer se zelo prepletajo sorodstvene vezi in poznanstva, zato žrtve nasilja le-tega prikrivajo, saj se ne bojijo le povzročitelja, ampak tudi odziva okolice. V manjših krajih je zato hiter odziv in sodelovanje institucij ter organov še toliko bolj zapleteno in nujno potrebno. Žrtev potrebuje občutek varnosti in zaupanje v institucije, da lahko zbere moč in se nasilju upre ter o njem spregovori.

Družbena pričakovanja so pogosto vzrok, da žrtve povzročiteljev nasilja ne zapustijo in o nasilju ne spregovorijo. Dogajanje za domačim pragom, velja za zasebnost, v katero se družba nima pravice vtikati. Prepričanje, da je ženska tista, ki družino drži skupaj, ji je vcepljeno v zgodnjem otroštvu, vcepljeno pa je tudi moškemu. Dejstvo, da ni zmogla več trpeti nasilja in da je njena osnovna pravica da živi v varnem okolju, ignorirata tako storilec kot tudi velik del javnosti (Plaz 2016:85).

Družba potrebuje jasno sporočilo, da je nasilje nesprejemljivo tako v javnosti, kot za pragom domače hiše. Žrtev ni kriva za nasilje, ki ga doživlja. Da bi zapustila nasilni odnos, potrebuje pomoč in podporo in nikakor ne zavračanja, obsojanja, prelaganja krivde ali zanikanja problema. Če institucije dobro delujejo in se medsebojno povezujejo, sodelujejo in izmenjujejo informacije, bodo učinkovito zaščitile žrtev. Pomembno je zavedanje, da pomoč

potrebuje tudi povzročitelj nasilja. Delo z njim je nujno, da spozna svoja ravnanja in jih lahko spremeni.

Na območju UE Lenart na področju nasilja ne deluje nobena nevladna organizacija, ima pa policijsko postajo, center za socialno delo, več osnovnih šol in vrtcev ter zdravstveni dom s podružnicami. UE Lenart obsega 6 občin in ima po podatkih iz dne 1.7.2014, 19.200 prebivalcev.

UE Lenart sem si izbrala, ker tukaj živim, hkrati pa je to zame najbližje zaposlitveno območje.

Izhodišče mojega raziskovanja je usmerjeno v tri glavna raziskovalna vprašanja. Zanima me:

1. Ali poteka sodelovanje med vsemi institucijami, vključenimi v mojo raziskavo?

Pri tem me zanima predvsem to, katere institucije sodelujejo med seboj, katere institucije sodelujejo največ, katere najmanj. Pomembno se mi zdi tudi, da preverim, če se intervjuvancem sodelovanje zdi smiselno in tudi, s kom, s katerimi organi ali institucijami se jim zdi pomembno sodelovati.

2. Je sodelovanje med institucijami učinkovito in kakovostno?

Zanima me torej ne le ali sodelujejo, ampak tudi kako sodelujejo oziroma ali njihovo sodelovanje prispeva k zagotavljanju ključnih ciljev medinstitucionalnega sodelovanja. Pomembno ni le, da so v stiku, ključnega pomena je, da je sodelovanje koristno in da dosega namen. Pozornost želim torej posvetiti tudi temu, ali izmenjujejo vse potrebne informacije, so vabljeni na multidisciplinarne time, se jih udeležujejo, v koliki meri v njih dejansko sodelujejo pri iskanju rešitev za dobre izide.

3. Katere dileme in težave se pojavljajo v procesu medinstitucionalnega sodelovanja?

Zanima me, ali te težave in dileme prepoznajo, jih rešujejo, na kak način jih želijo odpraviti, kdo lahko največ stori za odpravo težav, ki se v sodelovanju pojavljajo.

3. METODOLOGIJA

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna in opisna. Gradivo za pridobitev rezultatov predstavljajo intervjuji, opravljeni s strokovnimi delavci v različnih institucijah. Besedne opise, ki sem jih pridobila z intervjuji, sem obdelala kvalitativno. Raziskava je opisna ali deskriptivna, ker želim z njo ugotoviti, kje se pojavljajo težave in dileme medinstitucionalnega sodelovanja v primerih nasilja v UE Lenart (Mesec 2009:81-85).

3.2. Merski instrumenti in viri podatkov

Merski instrument, uporabljen v raziskavi, je standardizirani, odprti intervju. Sestavljen je iz 20 v naprej pripravljenih vprašanj. Intervjuje sem izvedla osebno, in sicer z direktorico centra za socialno delo, s psihologom v šoli, pediatrom v zdravstvenem domu, kriminalistko in z regijsko koordinatorico za preprečevanje nasilja v družini. Vprašalniki in intervjuji so v celoti objavljeni v prilogi.

3.3. Populacija in vzorčenje

Populacijo predstavljajo zaposleni v institucijah, ki delujejo na področju nasilja v UE Lenart. Vzorec raziskave predstavlja pet zaposlenih, s katerimi sem opravila intervju. Zaposleni so v 4 različnih institucijah, in sicer na centru za socialno delo Lenart in Maribor (regijska koordinatorica), policijski postaji Maribor (kriminalistka za področje nasilja v družini), v Zdravstvenem domu Lenart in na Osnovni šoli Sv. Trojica. Vzorčila sem neslučajnostno, vzorec pa je namenski.

3.4. Zbiranje podatkov

Intervjuvance sem zaprosila za sodelovanje pri intervjuju preko telefonskega razgovora, e-mail sporočila ali osebno. Pojasnila sem jim namen intervjuja in temo. Dogovorila sem se za kraj, datum in uro izvedbe intervjuja. Intervjuji so bili izvedeni v aprilu in maju 2017. Vprašalnika nisem pošiljala v naprej, saj tega nihče od intervjuvanih ni želel. Intervjuje sem snemala z diktafonom. Trajali so različno, med uro in uro in pol.

3.5. Obdelava in analiza podatkov

Podatke sem obdelala po metodi kvalitativne analize. Najprej sem z diktafonom posnete intervjuje dobesedno prepisala, jih parafrazirala in nato določila enote kodiranja. Za nadaljnjo analizo sem odprto kodirala, da sem dobila podkategorije. Na koncu sem jih kodirala še osno aksialno. Dobesedni prepisi intervjujev in obdelava gradiva so priloženi v prilogi.

4. RAZULTATI

V poglavju rezultati bom predstavila ugotovitve, ki sem jih dobila z izvedeno raziskavo. S kodiranjem sem dobila kategorije, ki jih bom uporabila za lažjo predstavitev rezultatov. Kategorije bom uporabila kot podpoglavja. V vsakem podpoglavju bom zapisala pridobljene besedne opise za posameznega intervjuvanca. Za boljšo preglednost bom uporabljala kratice: SD-socialna delavka iz Centra za socialno delo Lenart, KPN-koordinatorica za preprečevanje nasilja, K-kriminalistka, ŠP-šolski psiholog, P-pediater.

4.1. Prve informacije o nasilju

SD: Prve informacije dobijo od žrtev samih ali od drugih institucij, vendar prevladujejo slednje. Sprejetje novega zakona, ki še ostreje določa, da je nasilje popolnoma nesprejemljivo, je povzročilo, da je prijav od drugih institucij še več. Veliko jih obveščajo predvsem iz šol.

KPN: V nekaterih primerih pomoč na centru za socialno delo poiščejo žrtve same. V primerih, ko pa žrtve ne zberejo dovolj poguma, da bi prišle same, se nasilje pojavlja v vedno hujši obliki. Takrat dobijo informacije s strani drugih institucij. V teh primerih najbolje sodelujejo s policijo, ki lahko izda ukrep prepovedi približevanja. Ko gre za otroke, informacije dobivajo s strani šol. Vedno več prijav prejemajo s strani osebnih zdravnikov.

K: Policija obravnava tiste oblike nasilja, ki imajo elemente kaznivih dejanj ali prekrškov. Prijave pa prejmejo različno. Včasih žrtve pokličejo ali pridejo same, med njimi so tudi mladostniki. Pokličejo na številko 113 ali direktno njih na policijsko postajo na stacionarni telefon. Včasih pa jih o nasilju obvestijo druge institucije, predvsem center za socialno delo in šole ter vrtci.

ŠP: Otroci včasih sami povedo ali se komu zaupajo v šoli. V tem primeru naredijo natančen zapis pogovora z otrokom. Zapis posredujejo institucijam. Redkeje se zgodi, da druge institucije obveščajo šolo, saj so oni tisti, ki so neposredno v stiku z otroki.

P: Pediater pove, da pogosteje dobi informacije od drugih institucij, saj meni, da otroci to zelo skrivajo. Včasih pa pride do informacij preko staršev, ki otroke pripeljejo.

4.2. Ukrepi ob prijavi

SD: Center za socialno delo je ob prijavi nasilja nad otrokom dolžan otroka nemudoma zaščititi. Otroka, ki je žrtev nasilja, takoj umaknejo v drugo varno okolje. Odraslo žrtev pa povabijo na razgovor, vendar se sama odloči, ali želi namestitev v kriznem centru, varni hiši oziroma na drugem varnem kraju. Če se doma počuti dovolj varno, da ostane, je to popolnoma njena odločitev.

KPN: Ob intervenciji policije zaradi nasilja v družini, so koordinatorji za preprečevanje nasilja takoj obveščeni, da stopijo v stik z žrtvijo in ji ponudijo prvo socialno pomoč. Z žrtvijo naredijo prvi nujni načrt pomoči in jo povabijo na razgovor. Odraslo žrtev seznani z vsemi oblikami pomoči in zaščite, o katerih se odloči sama. Če je žrtev nasilja otrok, so ga dolžni zaščititi in namestiti v varno okolje, kjer nasilju ne bo izpostavljen.

K: Če se nasilje dogaja v trenutku, ko žrtev obvesti policijo, se takoj odzovejo. Na kraju dogodka zberejo vse informacije in ustrezno ukrepajo. Izrečejo lahko ukrep prepovedi približevanja, ob hujši obliki nasilja pa je možen tudi odvzem prostosti storilcu. Ob dejanju iz preteklosti, ki trenutno ne ogroža življenja žrtve, policija ukrepa v skladu z zakonodajo, zbere obvestila od žrtve in ostalih prič, opravi razgovor z osumljenim in na tožilstvo poda ovadbo. V primeru lažjih kršitev izda globo za kršenje javnega reda in miru. Pri nasilju nad mladoletno osebo policija nemudoma vključi center za socialno delo. Policija namreč opravlja razgovor z mladoletno osebo v spremstvu staršev ali socialne delavke iz centra za socialno delo.

ŠP: V šoli najprej naredijo zapis pogovora z otrokom, ki je žrtev vrstniškega nasilja. Sestavijo tudi tim in skupaj odločijo o nadaljnjih korakih pomoči. Da bi izvedeli, kaj se dogaja na šolskih hodnikih večkrat izvedejo tudi anonimno anketo na to temo. Imajo tudi medvrstniško mediacijo. V primeru, da zaznajo nasilje v družini, pa nemudoma obvestijo center za socialno delo.

P: Pediater zaznano nasilje prijavi policiji. Ob sumu skuša govoriti s starši. Ob ponovnem sumu pa nasilje vedno prijavi. Večkrat se zgodi, da mora pregledati in oskrbeti otroka, ko so druge institucije že odkrile nasilje in otroka pripeljejo zaradi posledic le-tega.

4.3. Delo s povzročitelji

SD: Na centru za socialno delo delajo tudi s povzročitelji nasilja. To bi naj bila v osnovi naloga regijske koordinatorice za preprečevanje nasilja, vendar je tovrstnih primerov preveč, zato z njimi delajo tudi strokovni delavci na centru za socialno delo. Napotijo jih tudi na nevladne organizacije in skušajo motivirati, da si tudi tam poiščejo pomoč. Dobro sodelujejo z Društvom za nenasilno komunikacijo. *»Vendar prisiliti jih ne moremo. Iz izkušenj pa lahko povem, da večinoma kar sodelujejo, predvsem zato, ker jim je žal in vedo, da je to edina možnost, da obdržijo partnerstvo ali družino«*(socialna delavka, CSD Lenart).

KPN: Pomoč nudijo tudi povzročitelju, vendar le-ta poteka ločeno od pomoči žrtvi. V nekaterih primerih pomoč izvajajo strokovni delavci na centru za socialno delo, v nekaterih pa pomoč povzročitelju izvaja koordinatorica sama. Povzročitelja soočijo s posledicami njegovih dejanj, z nesprejemljivostjo njegovega ravnanja in ukrepi, ki so mu izrečeni. Skušajo jih motivirati za vključitev v nevladne organizacije.

K: Policija s povzročitelji ne dela, saj so represivni organ. Povzročiteljem pa nudijo informacije, kje si lahko poiščejo strokovno pomoč.

ŠP: V primerih medvrstniškega nasilja na šoli delajo tako z žrtvijo kot tudi s povzročiteljem.

P: S povzročitelji ne delajo, po navadi z njimi niso niti v stiku. Če se zgodi, da nasilni starši sami pripeljejo otroka na pregled zaradi zadanih poškodb, se z njimi skuša pogovoriti in nato zadevo prijavi policiji.

4.4. Pridobljena znanja in spretnosti za delo z žrtvijo in s povzročiteljem

SD: V času sprejetja novega zakona, Zakona o preprečevanju nasilja, so bili organizirani seminarji, ki so se jih udeležili. Učijo se iz prakse in izkušenj. Redno imajo supervizijo.

KPN: *»Že v začetku, ob sprejetju zakon o preprečevanju nasilja in ko je začel veljati pravilnik ukrepa prepovedi približevanja, sem se kot regijska koordinatorica bila prisiljena dodatno usposabljanje, izobraževanje za to delo in skozi svoje delo nadgrajevati znanje«*(Koordinatorica preprečevanja nasilja, CSD Maribor). Za kvalitetno delo redno spremlja novosti v zakonodaji

in se dodatno izobražuje. Želi si še več strokovnih izpopolnjevanj za vse strokovne delavce ter s tem nadgradnje svojega znanja.

K: Organizirana imajo redna izobraževanja, kjer vedno nadgrajujejo svoje znanje. Meni, da bi morale biti tega še več, predvsem zaradi občutljivosti te tematike.

ŠP: Udeleževal se je obveznih seminarjev ob sprejemu novega zakona. Tudi na drugih izobraževanjih in seminarjih na to tematiko ima možnost udeležbe. Znanje pa je pridobil tudi med šolanjem in v praksi.

P: Splošna izobrazba pediatra zahteva prepoznavo nasilja v družini, zato so to tematiko spoznavali skozi študij. Se pa teh znanj naučijo še kasneje v praksi, drugega izobraževanja namreč niso imeli.

4.5. Vzpostavitev medinstitucionalnega sodelovanja

SD: V glavnem medinstitucionalno sodelovanje vzpostavijo na centru za socialno delo. Pošljejo vabila za udeležbo na timu, ki se v 99 % tudi izvede na centru za socialno delo. Timsko sodelovanje je nujno za reševanje problemov nasilja.

KPN: Naloga sodelovanja je po zakonu o preprečevanju nasilja in pravilniku, ki izhaja iz njega, dana centru za socialno delo. Slednji je dolžan sklicati multidisciplinarni tim in vanj povabiti institucije, ki so povezane z žrtvijo ali s povzročiteljem.

K: Multidisciplinarni timi in sodelovanje v njih so sedaj še bolj opredeljeni v zakonu o preprečevanju nasilja in v skladu z njim tudi obvezujoči. Na tim vabi center za socialno delo, včasih pa ga predhodno predlagajo tudi policija ali šola, nato pa na njihovo pobudo tim skliče center.

ŠP: V večini njihovih primerov, so oni tisti, ki na center za socialno delo posredujejo pogovor z otrokom, nato pa center obvesti policijo in organizira multidisciplinarni tim.

P: Zdravnike na tim povabi center za socialno delo.

4.6. Sklic tima

SD: Tim se ne skliče v čisto vsakem primeru. Če primer lahko rešijo sami, tima ne skličejo. Razen ko so v nasilje vpleteni otroci, takrat je tim nujen. Nanj povabijo vse vpletene institucije, ki lahko kakorkoli pripomorejo pri reševanju problema nasilja in zaščititi žrtve.

KPN: Predpisa, ki bi določal kdaj je potrebno sklicati tim, ni. O tem odloči strokovni delavec, ki je nosilec primera. Tim se po navadi skliče, ko so žrtve tudi otroci, ko gre za kompleksnejše primere in ko je sodelovanje z drugimi institucijami pomembno za izmenjavo informacij ter ustrezno reševanje problema nasilja.

K: Tim se ne skliče vedno, kriminalistka pa ga predlaga takrat, ko vidi smisel sodelovanja za izmenjavo informacij. Tim deli na dva dela, v drugem je prisotna tudi žrtev. Cilji drugega so ocena ogroženosti, načrt zaščite žrtve, možne oblike pomoči. Na prvem timu pa žrtev ni prisotna. Namenjen je izmenjavi informacij med strokami.

P: Timi se sklicujejo v večini primerov oz. v zapletenih primerih.

4.7. Vloga centra za socialno delo pri obravnavi in preprečevanju nasilja

SD: Na centru za socialno delo imajo osrednjo vlogo pri obravnavi in preprečevanju nasilja. Pomembno pa je, da dobro sodelujejo predvsem s policijo. Dobili so tudi nagrado ministrstva za dobro sodelovanje z drugimi institucijami.

KPN: Center za socialno delo ima pri reševanju nasilja najpomembnejšo vlogo, vendar ne more vsega storiti sam. Povezovanje z drugimi institucijami je nujno potrebno. Center je odgovoren za vodenje postopka, nudenje pomoči žrtvi in spremljanje žrtve.

K: Center za socialno delo ima pomembno vlogo, ki jo kriminalistka vidi kot svetovanje žrtvam, umik na varno, zaščito otrok, ki so žrtve, informiranje o možnih oblikah pomoči.

ŠP:« *Center za socialno delo ima zakonsko pravico in možnost ukrepanja. Imajo pomembno vlogo*» (šolski pedagog, OŠ Sv. Trojica). Sodelovanje med njihovo šolo in Centrom za socialno delo Lenart je ocenil kot dobro sodelovanje, brez težav.

P: Center za socialno delo ima pomembno vlogo. Primere vodijo, saj imajo za to zakonsko podlago. Po izkušnjah pediatra svoje vlogo dobro opravljajo.

4.8. Vloga policije v medinstitucionalnem sodelovanju

SD: Policija je nujen člen pri preprečevanju nasilja in z njimi dobro sodelujejo. Vedno se odzivajo in vključujejo, delo dobro opravljajo. Skupaj gredo včasih tudi na teren.

KPN: Vloga policije je v primerih, kjer podajo ukrep prepovedi približevanja, izjemnega pomena. Povzročitelja lahko tudi odstranijo od doma, kjer je izvajal nasilje. Na ta način omogočijo žrtvi, da se ji ni potrebno umakniti. Policija tudi nadzira povzročitelja. Z začetkom uporabe pravilnika o ukrepu približevanja so v Podravju zelo resno pristopili k izvajanju ukrepa in dobro sodelujejo.

K: *«Ko policija ukrepa, opravi dvojno funkcijo. Prva je primarna, vzpostavitev javnega reda in miru, zaščita žrtve v skladu z zakonodajo. Na drugi strani pa gre tudi za preventivo, saj se ljudem pokaže, kaj ni dovoljeno, kaj se ne sme in kakšne so sankcije»* (kriminalistka, Policijska postaja Maribor).

ŠP: Policisti se redno udeležujejo multidisciplinarnih timov in s šolo dobro sodelujejo. Med starši otrok iz njihove šole je nekaj policistov, ki se udeležijo tudi šolskega parlamenta in so v stiku z otroki. Pri obravnavi nasilja nad mladostniki pa večinoma sodelujejo s kriminalisti.

P: Policija se vedno odziva na prijave nasilja s strani zdravnikov. Vloga policije je, da primer obravnavajo in vključijo center za socialno delo. Nato steče sodelovanje med vsemi vpletenimi institucijami.

4.9. Vloga šole v multidisciplinarnem timu

SD: Šola ima veliko vlogo, sploh ker gre za otroke. Z otroki so v nenehnem stiku in za to najlažje opazijo spremembe. Otroci jim tudi zelo zaupajo. Podobno je v vrtcu. Včasih vzgojitelji izvedo še več kot učitelji. Posredujejo ogromno informacij.

KPN: Šole sodelujejo in so pomemben člen tima. Otroka lahko neposredno opazujejo in opazijo spremembe. Otrokom tudi dajejo varnost, kar jih opogumi, da lahko spregovorijo o nasilju.

K: Šole sodelujejo. Njihova vloga je pomembna, saj so veliko v stiku z otroki, ki jim sami povedo, kaj se doma dogaja ali pa izvedo od drugih otrok, ki se jim je otrok zaupal. Pomembni so tudi vrtci, saj velikokrat pridejo informacije od najmlajših otrok.

ŠP: Šola je vabljen na tim in sodeluje. Njihova vloga je, da podajo informacije o tem, kaj se na šoli dogaja, kaj opazijo pri otroku, ki je žrtev.

P: Šole se obračajo na pediatre, ko so tudi oni že kaj opazili pri otroku oziroma jih opozorijo naj bodo pozorni. Redno sodelujejo na timih. So pomembni, saj lahko otroka dnevno opazujejo in spremljajo.

4.10. Sodelovanje zdravstva v timu

SD: Zdravstvene organizacije prijavijo nasilje, če ga zaznajo, vendar tega ne morajo trditi za vse med njimi. V timih še vedno najbolj primanjkuje zdravstveno mnenje. Predvsem psihiatri so zelo neodzivni in se ne želijo udeleževati timov. Razlog socialna delavka vidi predvsem v tem, da se njim samim njihovo sodelovanje ne zdi pomembno in si zato ne vzamejo časa.

KPN: Prej so največ sodelovali z dispanzerji za pedopsihiatrijo in patronažno službo. Od sprejetja zakona dalje pa so se pokazale izboljšave, saj sedaj dobivajo informacije tudi od osebnih zdravnikov in iz bolnišnic. Še vedno se sicer redko udeležijo timov. Ker se jim zdijo pomemben člen v sodelovanju, so se že tudi potrudili, da se tim sestane v njihovih prostorih in ne na centru.

K: Kriminalistki se zdi, da je težava, saj zdravstvene organizacije velikokrat ne vedo, kaj naj storijo, ko se žrtev zaupa, vendar ne želi prijaviti nasilja. Pogosto so v stiski, kako ukrepati. Prijava je lahko anonimna, vendar nato žrtev nasilje velikokrat policiji zanika. Je pa pomembno zavedanje, da je zdravnik, ki prijavi nasilje, izpolnil svojo osebno odgovornost. Njihovo sodelovanje je pomembno, saj so blizu žrtvi, če gre za njihovega pacienta tudi dobro poznajo zdravstvene težave osebe.

ŠP: Zdravniki se udeležujejo timov in sodelujejo. Izjema so psihiatri, ki timom večinoma ne prisostvujejo. Razloga za to psiholog ne pozna.

P: Pediatri lahko dajejo neposredne informacije o zdravstvenem stanju otroka. Če jih kdo opozori, so pri pregledih še posebej pozorni. Zdravniki so pomembni za sodelovanje in tim.

4.11. Sodelovanje regijske koordinatorice za preprečevanje nasilja

SD: Tudi koordinatorico povabijo. Njena vloga je predvsem, da v njihovi sredi predava o novitetah v zakonodaji. Tako iz prve roke izvedo vse, kar je pomembno pri njihovem delu. Je zelo odzivna.

KPN: Koordinatorico na tim povabi nosilka zadeve, če se za to odloči. *»Svojo vlogo vidim, kot pogled od zunaj, kot tiste, ki je popolnoma ne vpletena v dogajanje, ampak slišim kaj kdo sporoča in iz slišanih informacij lahko usmerim tim v še kakšno drugo smer, dodam še kaj svojega. Na nek način je moja vloga neka supervizija, intervizija v timu«*(Koordinatorica preprečevanja nasilja, CSD Maribor). To je pomembno, saj ko so ljudje vpeti v neko kompleksno in občutljivo zgodbo oziroma primer, včasih ne vidijo več možnih poti, rešitev, izhodov. Njej, kot »zunanj opazovalki«, pa je to dano, da doda še kaj svojega, da vidi še kakšno drugo možnost. V začetku je bila vloga koordinatorice bolj strukturirana. Strokovne delavke je učila voditi tim, pridobiti veščine, učile so se, kaj sploh je multidisciplinarni tim, kakšne vloge ima, kako se ga zapiše in podobno. Ta znanja je pridobila kot koordinatorica in jih podajala naprej socialnim delavcem skozi skupno učenje.

K: S koordinatorico veliko sodelujejo tako pri obravnavi konkretnega primera kot tudi pri evalvaciji, kaj so naredili dobro, kje so pomanjkljivosti, kaj bi lahko bilo boljše.

ŠP: Na zadnjem timu je bila prisotna koordinatorica. To je bil sicer tim namenjen srečanju institucij, na katerem so se pogovorili, kje so težave, kaj se še da narediti, kako se bolje lotiti preprečevanja nasilja in podobno.

P: Sam še ni velikokrat sodeloval v timih, saj je šele 2 leti v primarnem zdravstvu. Do sedaj na timih ni bila prisotna koordinatorica za preprečevanje nasilja.

4.12. Vloga sodstva pri preprečevanju nasilja

SD: Ponavadi sodnik odredi prepoved približevanja in druge kazni za določena dejanja nasilja. On je tisti, ki določi sankcije za povzročitelje. Sodstvo ima iz tega razloga tudi veliko vlogo.

KPN: Pravosodje se ne vključuje v tim. Tožilstvo je tisto, ki spada z njimi v isto »vrečo«. Tožilcu mora biti namreč seznanjen, kaj se je dogajalo v družini, kaj je žrtev doživela, da bo lahko sestavil obtožnico. Od tožilcev dobijo informacije, na kateri stopnji se zadeve dogajajo na sodišču, na multidisciplinarne time pa se malokrat odzovejo. Pridejo le ob kakšnem zapletenem primeru, ponavadi ko so žrtve otroci. S sodniki pa ne sodelujejo. Po mnenju sogovornice bi sicer bilo prav, da bi z družinskimi oddelki sodišča več sodelovala.

K: Sodišče poda končno odločitev. Več sogovornica ni želela dodati na to temo.

ŠP: Neposredne zveze šola s sodiščem nima. V 30 letih delovne dobe je bil sogovornik enkrat poklican na sodišče kot priča. Pričal je v zvezi z videnjem otroka v šolskem okolju in podal mnenje, ali je primerno, da otrok sam priča na sodišču.

4.13. Potreba po nevladnih organizacijah na področju nasilja

SD: Po mnenju sogovornice nevladnih organizacij ni dovolj, v bistvu jih vedno primanjkuje. Povzročitelje in žrtve morajo napotiti v Maribor. Bilo bi zelo priporočljivo, če bi na območju Lenarta bile nevladne organizacije ali vsaj na primer mobilne organizacije, ki bi prihajale tedensko ali mesečno.

KPN: Potrebe so in so vedno bile večje od tega kar imamo. Na področju Podravja so samo 3 organizacije namenjene področju nasilja. Svetovalnica za žrtve nasilja, društvo za nenasilno komunikacijo in Zrno, društvo za razvijanje nenasilnih odnosov. Leta 2015 je na Ptuj nastal še program namenjen žrtvam nasilja in njihovim svojcem, ki pa deluje predvsem za potrebe CSD Ptuj in CSD Ormož. Drugih organizacij ni. Res je, da delujejo še različna društva, ki pa nimajo licenc oziroma soglasij s strani socialne zbornice in ministrstva, zato tja ljudi ne napotimo.

K: Največ nevladnih organizacij je v Ljubljani, kjer so tudi ministrstva in središče Slovenije. Na drugi strani pa je Maribor, reven, ki ima tega malo in Lenart, ki takih organizacij nima. Lenart spada pod okrilje Maribora, ki pa ima glede na razmere premalo tovrstnih organizacij. Potrebe po nevladnih organizacijah pa so velike.

ŠP: Neposredne vključitve nevladnih organizacij v tim se sogovornik ne spomni. Imajo pa informacije o njih, da se lahko nanje obrnejo ali jih posredujejo otrokom in staršem.

P: Nevladne organizacije lahko precej pomagajo. Vključuje se jih v tim. V Lenartu je res problem, ker jih ni in se mora žrtve napotiti v Maribor.

4.14. Ocena medinstitucionalnega sodelovanja v UE Lenart

SD: Medinstitucionalno sodelovanje v UE Lenart poteka zelo dobro. Policija in šola se dobro odzivata, tudi sodstvo. Izjema so psihiatri in nekateri zdravniki.

KPN: Najbolj sodelujejo s policijo, nato s šolami, na tretjem mestu pa je zdravstvo. Nevladne organizacije pa sodelujejo, v kolikor jih vključijo v tim. Vsi skupaj dobro sodelujejo.

K: Sogovornica ne more trditi, da kdo ne sodeluje. Vse institucije se vključujejo po svojih zmožnostih.

ŠP: Najbolj zagotovo sodelujejo center za socialno delo in policija pa tudi zdravniki. Redno se udeležujejo multidisciplinarnih timov. Sodelovanje oceni kot dobro. To je pri nasilju v družini pomembno, saj gre za zaprto skupino in če informacije med institucijami ne krožijo je težko vzpostaviti pomoč družini. Odvisno pa je tudi, za katero obliko nasilja gre.

P: Sodelovanje dobro poteka, je dobro koordinirano in brez težav. Vsi povabljeni na tim se ga tudi udeležijo in sodelujejo. *»Če se mi zgodi, da časovno ne morem na tim, se pisno odzovem s svojim mnenjem o žrtvi in njenem zdravstvenem stanju, ki je v povezavi z nasiljem«*(pediater, Zdravstveni dom Lenart).

4.15. Prisotnost žrtve v multidisciplinarnem timu

SD: Žrtev je velikokrat vključena v tim. Vključijo jo večinoma v drugem delu tima, ko se pogovarjajo o možnih ukrepih in zaščiti. Za žrtve je to dobro, saj vidijo, da skupaj z njimi

sodeluje in načrtuje več strokovnih delavcev in da niso same. Otrok ne vključijo v tim. V tovrstnih primerih vključijo starše, če le-ti niso povzročitelji nasilja.

KPN: Na multidisciplinarnem timu, kjer delajo načrt pomoči, je žrtev vedno prisotna. Na timu, ki je namenjen posvetovanju in izmenjavi informacij med strokami, pa žrtev ni prisotna. Otrok ne vključujejo v tim, razen če gre za starejše, odraščajoče otroke.

K: Otroci niso vključeni v tim. V tem primeru vključijo starše, če niso povzročitelji nasilja. Odraslo žrtev vključijo v tim v tistem delu, kjer govorijo o možnih ukrepih in o tem, kaj bo kdo naredil za preprečevanje nasilja.

ŠP: Odrasle žrtve se včasih vključi v tim, otrok pa nikoli. O vključitvi odrasle žrtve se sprejme odločitev znotraj tima. Slednja pa je odvisna tudi od tega, če sama žrtev sploh želi sodelovati.

P: Otrok ni vključen v tim. Starši pa so vključeni, v kolikor niso oni povzročitelji nasilja.

4.16. Prisotnost povzročitelja v timu

SD: Povzročitelji niso vabljeni na tim, saj je ta namenjen pomoči žrtvi. Povzročitelj ima osebni pogovor s socialno delavko in na policiji. Povzročitelja se napoti na nevladne organizacije, na zdravljenje in podobno.

KPN: Povzročitelja ne vabijo na tim, ampak na osebni pogovor.

K: Povzročitelji niso vključeni v tim.

ŠP: Sogovornik še ni slišal ali v praksi doživel, da bi povzročitelja vključili v tim.

P: Povzročitelj ni vključen v tim.

4.17. Potek tima in njegova glavna funkcija

SD: Glavne funkcije tima so zaščititi žrtev, oceniti ogroženost žrtve in skupno poiskati rešitev za preprečevanje nasilja. Delo v timu poteka tako, da center za socialno delo povabi vpletene institucije, to so večinoma policija, šole, vrtci, zdravniki, žrtev in tudi strokovna delavka, ki ne vodi tega primera, ampak obravnava družino na primer na področju materialne ogroženosti.

Nato med njimi steče sodelovanje, izmenjava informacij, ocena ogroženosti, delitev nalog kaj bo kdo naredil, kdaj bodo vidni rezultati in ostale prej našteje funkcije.

KPN: Glavne funkcije tima so izmenjava informacij, priprava oziroma potrditev načrta pomoči za žrtev in načrta za varnost, ki jih predhodno do neke mere že pripravi nosilka primera. Tim se s tem seznani in preveri, ali je to dovolj, kaj še je potrebno narediti, kdo bo kaj naredil, uskladijo torej svoje delo. *»Tudi žrtev sama izpostavi še kakšno stvar in pove, kaj pričakuje. Izrednega pomena je, da žrtev vidi, da ni sama«* (koordinatorica preprečevanja nasilja, CSD Maribor).

K: Glavna funkcija tima je izmenjava informacij o primeru. V timu vsak od sodelujočih predstavi svoje videnje in poda informacije, ki jih ima o družini, v kateri se dogaja nasilje.

ŠP: Sodelujoči se sestanejo na centru za socialno delo. Vsak predstavi svoje videnje. Glavna funkcija tima je torej informiranje med strokami. Sledi načrtovanje ukrepov za preprečitev nasilja.

P: Glavna funkcija tima je potrditev obstoja nasilja in načrtovanje ustrezne pomoči žrtvi. Dogovorijo se, kam žrtev umakniti in kako jo zaščititi.

4.18. Pomen multidisciplinarnih timov

SD: Multidisciplinarni timi so nujni in koristni. V praksi imajo velik pomen in jih tudi pogosto sklicujejo. Imajo jih veliko, saj je žal tudi nasilja vedno več. Po statistiki je bilo ukrepov prepovedi približevanja za več kot polovico več kot lani. Ogromno žrtev je otrok.

KPN: Praksa potrjuje, da so multidisciplinarni timi nujni in koristni. Sogovornica meni, da bi jih moralo biti še več.

K: Multidisciplinarni timi so pomembni in koristni predvsem za izmenjavo informacij.

ŠP: Multidisciplinarni timi so pomembni. Na šoli sami težko kaj naredijo, za to niti nimajo pooblastil. V bistvu so timi nujni, da se zberejo vse potrebne informacije in se lahko ustrezno ukrepa.

P: Multidisciplinarni timi so nujni in koristni. Stroke skupaj so močnejše. Imajo več informacij in lažje načrtujejo pomoč za žrtev.

4.19. Težave in dileme pri medinstitucionalnem sodelovanju

SD: Dileme v sodelovanju ostajajo predvsem takrat, ko se katera izmed institucij ne udeleži tima, to je pogosto zdravstvo. Drugače pa sodelovanje poteka zadovoljivo, pretok informacij je maksimalen tako, da so timi koristni.

KPN: Težave in dileme so predvsem v kadrovskem deficitu. V samih timih pa pride do težav, če na začetku ne določijo, kaj so naloge in cilji tima ter če se delo ne razdeli dobro in jasno. Načrt pomoči žrtvi in naloge posameznih udeleženi morajo biti natančno določene.

K: *»Težave so vedno. Zaznavam jih predvsem pri pričakovanju ene stroke od druge, kako bo neko stvar naredila. To drugo stroko pa zavezujejo neki predpisi in zakoni. In obratno. Se pa vsi trudimo razumeti en drugega in spoznavati tudi delo druge stroke«* (kriminalistka, Policijska postaja Maribor).

ŠP: Težave so predvsem pri obveščanju. Hitro se zgodi, da ostane kakšna informacija skrita, izgubljena. Policisti verjetno tudi ne smejo popolnoma vsega posredovati, zagotovo pa posredujejo, kar se jim zdi pomembno.

P: Problem predstavlja časovna dostopnost in primanjkovanje kadrov vseh strok.

4.20. Sodelovanje v primerjavi s preteklimi leti

SD: V primerjavi s preteklimi leti se v sodelovanju ni veliko spremenilo. Zdravstvo se malo več vključuje in sodeluje, izjema so psihiatri.

KPN: Spremenilo se je veliko. Vse institucije so se veliko naučile in se še učijo. Sodelovanje pa je odvisno tudi od vodstvenih kadrov, če podpirajo medinstitucionalno sodelovanje ali ne. Če vodstvo podpira sodelovanje, se bodo tudi strokovni kadri brez zadržkov udeleževali multidisciplinarnih timov.

K: Pri sodelovanju gre za zakonsko osnovo na eni strani in za osebno konotacijo na drugi. Zakonodaja je postala še bolj jasna in striktna, toda sodelovanje je potekalo tudi že prej.

ŠP: Sodelovanje je obstajalo že v preteklosti, je pa sedaj bolj formalizirano, ker zakon to zahteva. Morda je zdaj sodelovanja nekoliko več oziroma si zanj vzamejo več časa, kar je zelo pomembno.

P: V primarnem zdravstvu kot pediater deluje šele drugo leto, zato težko primerja, kako je bilo prej. Zagotovo so prijave in določeni ukrepi vedno bili. Meni pa, da je sodelovanja najverjetneje še več kot prej.

4.21. Predlogi za izboljšanje sodelovanja

SD: Predlog oziroma želja socialne delavke je, da bi se zdravstvo in predvsem psihiatri vključevali v tim in v njih in sodelovali. Pripisuje jim zelo pomembno vlogo, saj posamezni osebni zdravnik osebo pozna (povzročitelja ali žrtev) skozi psihične in fizične zdravstvene težave, ki lahko vplivajo na dogajanje in njihovo ravnanje. Zato meni, da lahko zdravniki z informiranjem tima pa tudi s prepoznavanjem nasilja veliko doprinesejo k reševanju problematike nasilja. *»Moj predlog bi bil tudi terenske nevladne organizacije, da so ljudem lažje dostopne. V Slovenskih goricah je razseljenost ljudi velika, zato bi bližina organizacij bila zelo koristna«* (socialna delavka, CSD Lenart).

KPN: Sogovornica verjame, da se bo sodelovanje še poglobilo, izboljšalo, ko bodo imeli vsi boljše kadrovske pogoje. Ne samo na centrih za socialno delo, ampak tudi v drugih službah.

K: Kriminalistka nima posebnih predlogov. *»Pomembno je, da vsak opravi svoje delo čim boljše, da v sodelovanju doda svoj del«* (kriminalistka, Policijska postaja Maribor).

ŠP: Do sedaj je bilo takšno sodelovanje uspešno, zato psiholog drugega predloga nima.

P: Predlaga predvsem boljšo kadrovsko pokritost, torej razširitev kadrov, ter ozaveščanje družbe, da si v primerih nasilja more poiskati pomoč in kje si le-to lahko poišče.

5. RAZPRAVA

Prve informacije o nasilju so izrednega pomena, saj lahko le na ta način steče pomoč žrtvi. »Nasilje v družini je problem, ki obstaja odkar obstaja družina« (Selič, 2010:41). Dogodki znotraj družine, za zidovi domače hiše lahko ostanejo skriti tudi najbližjim sorodnikom. Če opazimo, da nekaj ni v redu, če sumimo, da se dogajajo stvari, ki so nesprejemljive, je prav, da smo pozorni in zadevo prijavimo. Žrtev namreč velikokrat ne upa spregovoriti ali niti ne ve, kam in na koga se obrniti po pomoč. Če pa ji pomoč in zaščito ponudijo institucije, se bo počutila dovolj varno, da spregovori o nasilju. Intervjuvanci sicer povedo, da v največ primerih žrtve same poiščejo pomoč in prijavijo nasilje. V nekaterih primerih izvedo za nasilje od drugih institucij, npr. policija iz centra za socialno delo ali obratno. Veliko informacij o nasilju dobijo iz šol in vrtcev, kjer se o nasilju v družini zaupajo otroci. Pediater pa meni, da so otroci zelo skrivnostni in težko razkrijejo družinske skrivnosti povezane z nasiljem. Menim, da je morda v šoli lažje opaziti spremembe pri otroku. Lažje se mu je tudi približati in pridobiti njegovo zaupanje, saj so vzgojitelji in učitelji z njimi skoraj polovico dneva in to pet dni v tednu. Pediater pa je v njihovi bližini le kratek čas ob zdravniškem pregledu otroka. Otroci svoje vzgojitelje in učitelje poznajo, so jim blizu, zato morda lažje razkrijejo, da se v domačem okolju dogaja nasilje ali zloraba in tako lahko šole in vrtci ustrezno ukrepajo. Zraven pravilnega ukrepanja pa je pomembno tudi vprašanje, koliko primerov odkrijejo. Zagotovo ne vseh, je pa zelo težko govoriti o točnih podatkih, saj ostanejo le-ti prikriti. Prepričana sem, da ob odkritih primerih vedno ukrepajo, a zagotovo ostajajo otroci, ki so žrtve, a tega v šolah ali vrtcih ne prepoznajo. Šolski psiholog je v intervjuju sam izpostavil, da je najlažje odkriti fizično nasilje, ki pogosto pusti fizične posledice, med tem ko je psihično težje prepoznavati. Na OŠ Sv. Trojica to skušajo reševati s pogostimi anketami o nasilju, ki so anonimne. S tem dosežejo, da otroci sicer povedo za nasilje doma in na šolskih hodnikih, za katerega sicer ne upajo povedati »na glas«. Otroci velikokrat stisko izražajo na različne načine, učitelji, psihologi in socialni delavci na šoli, pa so tisti, ki bi morali to stisko otroka opaziti in z njim opraviti pogovor. Na ta način bi najverjetneje odkrili še več primerov nasilja v šoli in v družini.

Če je žrtev otrok, so ukrepi nujni takoj. Otroka je potrebno nemudoma zaščititi. Center za socialno delo mora otroka takoj odstraniti iz nasilnega okolja in najti rešitev za namestitev v

varno okolje. Odrasla žrtev se sama odloči ali želi povzročitelja prijaviti in kakšno obliko pomoči želi. Policija pa poskrbi za povzročitelja, mu izda prepoved približevanja ali ob hujši obliki nasilja odvzame prostost. S povzročiteljem pa se ukvarja tudi center za socialno delo, ki z njim opravi razgovor. Koordinatorica preprečevanja nasilja ali socialna delavka nosilka primera povzročitelja na razgovoru sooči s posledicami njegovega dejanja in ga skuša motivirati, da se vključi v pomoč pri nevladnih organizacijah ter ga o njih tudi informira.

Pri delu z žrtvami in povzročitelji gre za zelo občutljivo področje, ki zahteva veliko znanja in visoko usposobljenost strokovnih delavcev. Iz intervjujev lahko razberem, da so bili strokovni delavci deležni usposabljanja na temo nasilja ob sprejetju novega Zakona o preprečevanju nasilja. Usposabljanja so se tudi udeležili. Vsi pa povedo tudi, da se največ naučijo iz prakse, torej skozi primere, ki jih obravnavajo. Kriminalistka poudari, da imajo sicer veliko dodatnih usposabljanj, vendar bi si le-teh želela še več, saj jih nikoli ni dovolj. Izobraževanje in sestajanje strokovnih delavcev in izmenjava informacij o stroki ter o primerih iz prakse je pomembno in poučno. Strokovni delavci potrebujejo vedno nova znanja in obnavljanje starih, da lahko dobro opravljajo svoje delo.

V primerih nasilja se vse vpletene institucije zberejo na multidisciplinarnem timu. Tim skliče center za socialno delo, navadno v svojih prostorih. Nanj povabi vse vpletene institucije. Večinoma so to predstavniki policije, šole, osebni zdravnik ali pediater, psihiater ali drugi zdravstveni delavec povezan s primerom, socialna delavka iz centra za socialno delo, ki je nosilka primera in socialna delavka, ki obravnava družino na kakem drugem področju. Vključi lahko tudi nevladne organizacije in koordinatorico preprečevanja nasilja, če meni da je to potrebno za dobro delovanje tima. Tim se skliče v primerih nasilja, ki so zelo kompleksni in v primerih, ko je žrtev nasilja tudi otrok. Sogovorniki se strinjajo, da je namen multidisciplinarnega tima in sodelovanja med institucijami, izmenjava informacij, ocena ogroženosti žrtve, priprava načrta pomoči žrtvi in zaščita žrtve. Na timu včasih sodeluje tudi odrasla žrtev, saj skupaj z njo določijo načrt pomoči in ukrepe za zaščito žrtve. Mladolletnih žrtev ne vključujejo v tim, vključijo pa nezlorablajoče starše. V primerih, kjer so otroci žrtve staršev, skrbstveno vlogo otroka v začetku prevzame center za socialno delo. Dotična socialna delavka ureja namestitvev otroka in je njegov zagovornik. Vlogo zagovornika lahko prevzame tudi šolski svetovalni delavec, ki otroka in družino dobro pozna. »Zagovorništvo je

opredeljeno kot proces zagovarjanja pravic drugih, ki si iz kakršnegakoli razloga sami ne morejo pomagati pri pridobivanju določenih storitev ali obravnave (Košir, Pečjak 2012:82).« V kolikor ocenijo, da je otrok kljub mladoletnosti sposoben sam odločiti o svojih željah, mu socialna delavka na centru za socialno delo ali drugi zagovornik otroka zagotovo prisluhne in njegove želje predstavi timu. Menim, da je vprašanje vključitve otrok v multidisciplinarni tim zelo delikatno. Sodelovanje v njem je lahko namreč zelo stresno in negativno vpliva na otroka ali pa tudi koristno. Za mlajše otroke je po mojem mnenju zagotovo neprimerno. Za otroke, ki pa so sicer še mladoletni, vendar jasno izražajo svoje želje v procesu pomoči, pa menim, da bi bilo sodelovanje koristno. Otrok bi tako dobil večji občutek varnosti, počutil bi se slišane in lahko bi izrazil svoje želje. Primernost, koristnost in smiselnost sodelovanja posameznega otroka na multidisciplinarnem timu lahko, po mojem mnenju, skozi pogovor oceni zagovornik otroka ali socialna delavka na centru za socialno delo.

Sodelovanje odrasle žrtve v timu je zelo pomembno in koristno, saj, kot pove socialna delavka iz centra za socialno delo, žrtvi daje občutek, da ni sama. Več strokovnih delavcev sodeluje, jo podpira in načrtuje z njo in kar žrtvi daje občutek varnosti. Obenem pa žrtev ne zgubi zavedanja, da o sebi odloča sama in da ji institucije pri tem lahko le pomagajo. Vsaka odrasla oseba je sama odgovorna za potek svojega življenja.

Sogovorniki ocenijo multidisciplinarne time kot nujne in koristne. Menijo, da so stroke skupaj močnejše in lažje ustrezno ukrepajo za preprečevanje nasilja. Sodelovanje vsake stroke posebej je zelo pomembno. «Nobena institucija ali organ nima ne teoretične ne praktične možnosti, da bi celovito prevzel obravnavanje posameznega primera» (Selič, 2010: 40). Vsaka institucija namreč lahko doda svoj del pri iskanju rešitev in načrtovanju dobrih izidov za žrtve. Vloga centra za socialno delo je pri preprečevanju nasilja osrednja. Sogovorniki se strinjajo, da je center za socialno delo tisti, ki vodi postopek pomoči žrtve, skliče tim in vzpostavi sodelovanje med institucijami, žrtev umakne na varno in jo spremlja, ji nudi nadaljnjo pomoč in oporo. Vendar pa potrebuje sodelovanje drugih institucij, da lahko žrtev najbolje zaščiti. Sogovorniki so ocenili, da Center za socialno delo Lenart dobro opravlja svojo vlogo.

Kriminalistka v intervjuju zelo dobro opiše vlogo policije, ki ima po njenem strokovnem mnenju dvojno funkcijo. Prva oziroma primarna je vzpostavitev javnega reda in miru ter neposredna zaščita žrtve. Druga je preventivna funkcija, saj ljudem pokaže, kaj je

prepovedano in kakšne so sankcije. Tudi ostali sogovorniki vidijo vlogo policije predvsem v sankcioniranju povzročitelja, pri ukrepanju v primerih prepovedi približevanja ali odvzemu prostosti, ki ju odredijo takoj, na kraju dogodka. Povedo še, da se policija vedno odziva na prijave in redno sodeluje z institucijami in na multidisciplinarnem timu.

Policija in center za socialno delo sta osrednji instituciji, ki sta dolžni posredovati v primerih nasilja in ustrezno zaščititi žrtev. Vključevanje in sodelovanje drugih institucij pa še dodatno pripomore k najustreznejši zaščiti žrtve in preprečevanju nasilja. Vloga šole je pri tem zelo pomembna, saj so otroci pogosto najranljivejše žrtve nasilja. Sogovorniki se strinjajo, da je šola pravzaprav najpomembnejši člen pri zaščiti otrok. V šoli namreč ti preživijo veliko svojega časa, zato so učitelji navadno prvi, ki imajo možnost opaziti spremembe pri otroku. Hkrati imajo z njim že vzpostavljen določen odnos, otrok jih pozna. Ob pogovoru s poznanimi osebami se otrok zagotovo počutil varneje in lažje spregovori o neprijetnih dogodkih, doživljanjih. »Raziskave kažejo, da kadar šola resno upošteva problematiko medvrstniškega in drugih oblik nasilja in razvije premišljene programe obravnave tega, je učinkovitost največja. Pri celostnem pristopu se s problematiko nasilja ukvarjajo vsi – učitelji, učenci, drugi delavci v šoli, starši in predstavniki širše skupnosti. Vsi poznajo pravila in se čutijo odgovorne za njihovo izvajanje (Pečjak 2014: 100)«. Pediatra, socialna delavka, kriminalistka in koordinatorica preprečevanja nasilja imajo s sodelovanjem šole v Sv. Trojici in tudi s šolami v okolici dobre izkušnje, vedno se udeležijo multidisciplinarnega tima in tudi aktivno sodelujejo.

Zdravstvo zazna nasilje, ko žrtve pridejo na pregled zaradi fizičnih posledic nasilja. V primerih, ko bolniki povedo, da so žrtve nasilja, zdravniki to tudi prijavijo policiji. V primeru, da oskrbljeni zanika, da je žrtev nasilja, zdravnik sam sprejme odločitev o prijavi nasilja policiji. Pravilnik o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti (*Ur. l. RS*, št. 38/2011) v 5. členu določa, da zdravstveni delavec, ki pri svojem delu izve za okoliščine, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da se izvaja nasilje v družini, o tem najpozneje v 24 urah obvesti pristojni center za socialno delo, razen če žrtev nasilja temu izrecno nasprotuje in ne gre za sum storitve kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti. V primeru, ko pa je ogroženo življenje žrtve ali njenih otrok, mora nemudoma obvestiti policijo ali pristojni center za socialno delo. Pediatra izpostavi, da je pri

lažjih fizičnih poškodbah težko hitro oceniti, da gre za nasilje. V takih primerih se skuša pogovoriti s starši, ob naslednji poškodbi pa poda prijavo policiji. Če po pogovoru s starši pediater ne more popolnoma izločiti možnosti, da se je nasilje zgodilo, bi po mojem mnenju moral zadevo prijaviti. Sogovorniki so izpostavili, da je sodelovanje zdravstva potrebno, saj so predvsem osebni zdravniki in pediatri tisti, ki so skozi daljše časovno obdobje seznanjeni z zdravstvenim stanjem osebe. Tovrstne informacije so lahko v pripravi načrta zaščite žrtve zelo pomembno. Pomembni so tudi psihiatri, ki lahko ocenijo psihično zdravje žrtve ali povzročitelja. Sogovorniki izpostavijo, da se ravno psihiatri ne želijo udeleževati multidisciplinarnih timov. Redko sodelujejo in še takrat le pisno. Manjši napredek sodelovanja zdravnikov v primerjavi s preteklimi leti je, vendar bi bilo njihovo stalno sodelovanje in vključevanje pri reševanju problema nasilja v družini nujno.

»Zakon o preprečevanju nasilja zagotavlja, da na centrih za socialno delo delujejo koordinatorke za preprečevanje nasilja v družini, in sicer za območje regije« (Klančar et al. 2010: 51). Koordinatorica za preprečevanje nasilja sodeluje na multidisciplinarnem timu, v kolikor jo povabi nosilka primera. Njeno vlogo vidijo sogovorniki predvsem v obveščanju o novitetah v zakonodaji. Včasih pa jo vključijo tudi v konkreten primer kot »zunanjo opazovalko«, ki kot ne-vpletena v primer opazi še kakšno drugo možnost in ima še kakšen drug predlog. Koordinatorica v intervjuju pove, da jo v primer vključijo tudi sodelavke socialne delavke in ji prepustijo delo s povzročiteljem. V pogovoru povzročitelja sooči s posledicami dejanj, s sankcijami in ga skuša motivirati za vključitev v nevladne programe. Sogovorniki koordinatorico ocenijo kot zelo odzivno in sodelujočo. V primerih zakonskih sprememb le-te hitro posreduje naprej. Glede na ugotovitve v intervjujih tako lahko sklepam, da so institucije v stalnem stiku s koordinatorko in se nanjo lahko obračajo tako za informacije kot tudi za pomoč v konkretnih primerih.

Nevladne organizacije v multidisciplinarnem timu sodelujejo redkeje. So pa zelo pomembne pri delu z žrtvami in tudi s povzročitelji. Problem predstavlja predvsem pomanjkanje nevladnih institucij. V UE Lenart jih ni, tako da uporabnike napotijo v Maribor, kjer pa jih je zelo malo, pravzaprav premalo.

Sodstvo ima pomembno vlogo, ker sankcionira povzročitelje na daljši rok. Z ostalimi institucijami pa pred sodbo posebej ne sodeluje. Center za socialno delo in policija podata sodišču samo informacije o dogodkih in mnenje.

Sodelovanje med institucijami v UE Lenart so intervjuvanci ocenili kot zelo dobro, brez večjih težav. Ponovno so sicer omenili nesodelovanje psihiatrov, včasih zdravnikov. Sodstvo in tožilstvo ne sodelujeta z institucijami, večinoma so v stiku samo pisno in sicer v primerih ko institucije podajo mnenje, če ga sodišče zahteva. Koordinatorica je v intervjuju omenila, da bi bilo sodelovanje tožilstva v timih potrebno. Tudi sama menim, da bi sodelovanje tožilstva v timih prineslo pozitivne napredke in bi bilo v procesu pomoči zelo koristno. Tožilec bi bolje spoznal žrtev, v timu bi skupaj tudi lažje našli konkretne dokaze in žrtev bi bila zagotovo še bolj opolnomočena. Ostale institucije se redno vključujejo v sodelovanje, saj se jim le to zdi nujno in koristno. Se pa samo sodelovanje v primerjavi s preteklimi leti ni kaj dosti spremenilo, morda ga je le še nekoliko več. »Vsi člani tima so se dolžni udeleževati njihovih sej, odgovorne osebe organov, organizacij ter nevladnih organizacij pa so dolžne zagotoviti njihovo sodelovanje« (Dvoršek, Selinšek 2010:120). Sodelovanje sodelujočih, ki poteka dobro, je pozitivna izkušnja v praksi, vendar je nujno sodelovanje vseh, ki so v procesu potrebni in vanj vpleteni. Le trdno sodelovanje vseh vpletenih strok bo lahko uspešno izvajalo nalogo preprečevanja nasilja v družini.

Socialna delavka iz centra za socialno delo je izpostavila, da dileme pri sodelovanju ostajajo takrat, ko se kdo tima ne udeleži. To so velikokrat zdravniki. V tovrstnih primerih v multidisciplinarnem timu ostajajo posamezna vprašanja odprta. Skupno so izpostavili kadrovski deficit in pomanjkanje časa. Strinjajo se, da primanjkuje kadrov na vseh strokovnih področjih. Vsak primer je namreč unikaten in za vsakega potrebujejo strokovni delavci čas, da ga predelajo in se mu posvetijo. Dela z ljudmi ne moremo meriti kot normo v tovarni. Vsaka žrtev potrebuje svoj čas za pogovor, vsak primer je drugačen, poseben, različno zapleten. Strokovni delavci so zato v nekem obdobju bolj obremenjeni kot v drugem, kar pa ne sme vplivati na kakovost dela. Vsak človek ima namreč pravico do enake obravnave in maksimalne pomoči s strani institucij. Vendar so tudi strokovni delavci samo ljudje in so močno izpostavljeni »izgorelosti« zaradi narave dela. Nujno potrebno bi bilo torej urediti kadrovski primanjkljaj, kar bi pripomoglo k izboljšanju delovnih pogojev. Kriminalistka je

omenila, da se včasih pojavljajo težave pri pričakovanjih ene stroke od druge. Vsako stroko zavezujejo določena pravila in zakoni, ki jih mora upoštevati, med tem ko druga strokovna služba pričakuje od nje nekaj drugega in tu prihaja do nesoglasij. Vsaka stroka ima svoja znanja, pristope, koncepte, pravila, specifične zakone. Vsak iz izkušenj in znanj, ki jih ima, k reševanju problema doda svoje in to je največ kar lahko posameznik stori. Hkrati pa mora sprejemati predloge in znanja, izkušnje drugih. Vedno bo prihajalo do nesoglasij in neskladnosti pri ob delu z drugimi strokami, pomembno pa je, da smo spoštljivi do znanj in stroke sodelavcev, saj bo tako sodelovanje lažje.

Sogovorniki so navedli nekaj predlogov, ki bi izboljšali sodelovanje med institucijami. In sicer menijo, da bi bilo vključevanje psihiatrov v multidisciplinarni tim v primerih, v katere so vpleteni, zelo koristno, hkrati pa bi si želeli, da se tudi zdravniki večkrat vključijo in ne le pisno odzivajo na tim. Zraven tega bi bilo potrebno uvesti mobilne nevladne organizacije, ki bi lahko pokrivale širše območje in žrtvam ter tudi povzročiteljem olajšale dostopnost. Potrebno se jim zdi tudi izboljšanje kadrovskih pogojev, ki bi izboljšali delovne pogoje posameznih strokovnih delavcev in okrepili sodelovanje. Zraven navedenega pa menijo, da je nenehno ozaveščanje družbe o nesprejemljivosti nasilja in posredovanje informacij o tem, kje si lahko poiščejo pomoč.

5.1. Raziskovalna vprašanja

V raziskavi sem ugotovila, da vsi vpleteni in potrebni za sodelovanje, ne sodelujejo vedno. Redko sodelujejo zdravniki, nikoli se multidisciplinarnih timov ne udeležujejo psihiatri. Tudi tožilstvo bi moralo redno sodelovati, vendar do tega ne prihaja. Sogovorniki so mnenja, da je sodelovanje koristno in nujno, da lahko delo poteka na visoki strokovni ravni. Glede na rezultate lahko povzamem, da je glavni razlog nesodelovanja pomanjkanje časa zaradi kadrovskega deficita ali pa ne-sodelujoči ne prepoznajo smisla v njihovem sodelovanju. Center za socialno delo, kriminalistka, policisti, osnovne šole, koordinatorka za preprečevanje nasilja sodelujejo redno.

Rezultati raziskave, ki sem jo opravila, kažejo da sodelovanje med sodelujočimi poteka dobro, da so multidisciplinarni timi organizirani velikokrat in da komunikacija med sodelujočimi poteka brez večjih težav ter da vsak prispeva svoj delež v pomoč in za zaščito žrtve. Zaznam,

da največjo moč in vlogo pri uresničevanju ciljev pomoči žrtvam intervjuvanci pripisujejo centru za socialno delo in policiji. Tudi sodelujoči svoje vloge v sodelovanju ne podcenjujejo. Sodelovanje vseh udeleženih v primeru se jim zdi smiselno, koristno in nujno. Center za socialno delo in policija sta zagotovo instituciji, ki sta vedno vključeni v vsak primer nasilja, saj sta tudi zakonsko prvi odgovorni instituciji za urgiranje, postopanje in preprečevanje nasilja v času prijave. Toda sami zmoreta le prve postopke, medtem ko so za dolgoročno preprečevanje nasilja pomembni vsi vpleteni, informiranje med njimi in skupno načrtovanje pomoči ter zaščite žrtve. Na dobro sodelovanje pa kaže tudi nagrada, ki jo je Ministrstvo za socialno delo podelilo Centru za socialno delo Lenart prav za dobro sodelovanje med institucijami.

Težave v sodelovanju se pojavljajo ob nesodelovanju zdravnikov, psihiatrov pa tudi tožilstva. Le-te rešujejo tako, da jih vedno znova vabijo na time. Socialna delavka je omenila, da so skušali organizirati tudi multidisciplinarni tim v psihiatrični bolnišnici, vendar tudi tega psihiater ni želel. Med sodelujočimi se včasih pojavijo nesoglasja glede nerazumevanja druge stroke. Vsaka stroka ima svoje predpise in zakone, ki se jih mora držati, zato jih je potrebno uskladiti. Trudijo se, da nesoglasja rešujejo sproti. Večjih težav pri sodelovanju nimajo.

5. SKLEPI

- Ob nasilju nad otroki institucije nemudoma ukrepajo in zaščitijo otroka, ga namestijo v varno okolje.
- Odrasla žrtev se sama odloči, ali želi umik iz nasilnega okolja in kakšne oblike pomoči bo sprejela.
- Institucije največkrat izvedo za nasilje od otrok v šoli ali vrtcu.
- Intervjuvanci so največ znanja pridobili skozi prakso, ob obravnavanju različnih primerov. Udeležujejo se tudi izobraževanj, ki bi jih moralo biti več.
- Multidisciplinarni tim se skliče ob obravnavi primera nasilja v družini, V primerih ko je vključen otrok ali pa je primer zelo kompleksen.
- Multidisciplinarni tim skliče Center za socialno delo Lenart in vanj povabi vse vpletene institucije.
- V multidisciplinarnem timu velikokrat sodelujejo tudi odrasle žrtve, otrok pa ne vključujejo vanj.
- Center za socialno delo in policija sta osrednji in najnujnejši instituciji za preprečevanje nasilja in pomoč žrtvam.
- Sodelovanje vseh vpletenih institucij prinese dodatna znanja, izkušnje, informacije ter celostno obravnavo in pomoč žrtvi.
- Intervjuvanci so vlogo (pri sodelovanju za preprečevanje nasilja) centra za socialno delo, policije in šol V UE Lenart ocenili z zelo dobro.
- Zdravniki v UE Lenart so tisti, ki sodelujejo redkeje ali se odzivajo samo pisno. Psihiatri se, kljub vabilu na srečanja multidisciplinarnega tima, teh ne udeležujejo.
- Koordinatorica za preprečevanje nasilja je zelo odzivna in aktivna. Institucijam posreduje vse pomembne novitete in jim je v strokovno pomoč tudi v timih.
- Nevladne organizacije redko sodelujejo v multidisciplinarnih timih, so pa izredno pomembne za delo s povzročitelji in žrtvami.
- V UE Lenart ni nevladne organizacije na področju nasilja, v Mariboru pa jih primanjkuje.
- Sodstvo je pomembno z vidika sankcioniranja povzročiteljev.

- Tožilstvo ne sodeluje v multidisciplinarnih timih.
- Glavne funkcije multidisciplinarnega tima so izmenjava informacij, ocena ogroženosti žrtve, priprava načrta pomoči žrtvi in zaščita žrtve.
- Timi so nujni in koristni.
- Medinstitucionalno sodelovanje v UE Lenart so intervjuvanci ocenili z zelo dobro. Sodelovanje poteka redno in brez večjih težav.
- Sodelovanje med institucijami v UE Lenart se v primerjavi s preteklimi leti ni veliko spremenilo.

6. PREDLOGI

V raziskavi sem na osnovi intervjujev ugotovila, da se institucije trudijo in si želijo sodelovanja, saj zaznavajo takšno obliko dela za koristno. Tudi sama menim, da so multidisciplinarni timi in skupno delo vseh vpletenih v primerih nasilja nujni. Pomanjkanje kadrov pa je očiten problem, ne samo na centrih za socialno delo, ampak tudi v drugih institucijah. Nasilja je na žalost vedno več, kar pomeni vedno več primerov za obravnavo in vedno več obremenitve na enega zaposlenega. Socialna delavka na centru za socialno delo je v intervjuju omenila statistiko, ki pravi, da je bilo lani za več kot polovico več prepovedi približevanj kot leto prej. Ta podatek je zaskrbljujoč. Multidisiciplnarni timi so nujno potrebni za učinkovit boj proti nasilju, zato si morajo institucije delo organizirati tako, da se timov udeležujejo in da sodelujejo. Predlagam, da se udeleženci pred timom dobro pripravijo na delo v njem, saj lahko tako delo hitreje steče. Center za socialno delo, kot sklicatelj tima, pripravi ustrezen dnevni red oziroma potek dela na timu, vodi tim in se čim bolj drži časovnih okvirjev, da ne zgubljajo nepotrebnega časa. Udeleženci si že pred tem ko se tim sestane, pripravijo pomembne informacije, ki jih morajo na timu podati in razmislijo o možnih rešitvah, ki jih potem skupaj dorečejo in izvedejo.

Hkrati menim, da je potrebno vključevati zdravstvo in ga vedno znova opominjati, da jih pravilnik o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti, v 6. in 9. Členu, obvezuje, da se vključijo v obravnavo žrtev nasilja in sodelujejo v multidisciplinarnem timu ter k sodelovanju z drugimi organi.(Ur. l. RS, 38/2011). Vodstveni kadri zdravstvenih ustanov so tisti, ki vodijo, usmerjajo in nadzorujejo delo zdravnikov. Njihova naloga je, da zdravnike dodatno spodbujajo k medinstitucionalnemu sodelovanju in da tega ne zavirajo. Uvesti je potrebno nadzor nad sodelovanjem zdravnikov in preveriti, kaj so pravi razlogi za njihovo nesodelovanje. S sodelovanjem lahko veliko pripomorejo k varnejšemu in tudi bolj zdravemu življenju ljudi.

Potrebno je vključiti vse institucije, ki so za posamezni primer pomembne. Koordinatorica preprečevanja nasilja je omenila, da bi želela, da se tudi tožilstvo oziroma njihov oddelek, ki obravnava nasilje v družini, pogosteje vključuje v obravnavo in sodeluje pri načrtovanju rešitev. K temu ga je potrebno spodbujati in ga dosledno vabiti v time ter jasno izkazati mnenje, da je sodelovanje tožilstva zanje pomembno.

Kriminalistka je kot težavo, ki se pojavlja pri medinstitucionalnem sodelovanju, izpostavila občasno nerazumevanje načina dela drugih strok. Menim, da reševanje le-tega nikakor ne spada v okvir multidisciplinarnega tima. Predlagam, da se ob pojavi težav na podlagi stroke organizirajo posebni sestanki ali timi, kjer lahko ena stroka ostalim pojasni njihove načine in metode dela, ter pravilnike in zakone, ki jih obvezujejo. Vsaka stroka mora spoštovati delo druge in na tovrstnih srečanjih bi se lahko institucije uskladile v metodah dela in pravilih, ki zavezujejo posamezno institucijo.

Že v diplomski nalogi sem opazila problem pomanjkanja nevladnih organizacij v UE Lenart in v Podravju nasploh. Žal se stanje ni spremenilo. Z vedno več nasilja se problematika pomanjkanja nevladnih organizacij le še pogloblja. Krizni centri in varne hiše pokajo po šivih, dodatne kapacitete za nastanitev žrtev so nujno potrebne. Prav tako bi bili dobrodošli programi za pomoč žrtvam in povzročiteljem, razna društva, skupine za samopomoč, podporne skupine in podobno. Socialna delavka iz centra za socialno delo je v intervjuju predlagala mobilne organizacije, ki bi se mesečno ali tedensko selile iz občine v občino. To se mi zdi dobra rešitev za lažjo dostopnost ljudem, hkrati pa bi s tem tudi dodatno ozaveščali ljudi o nesprejemljivosti nasilja. Organizacijam bi v času delovanja za uro ali dve prostore odstopili Centri za socialno delo ali zdravstveni domovi. Prav tako je potrebno nevladne organizacije vključevati v multidisciplinarne time, kjer pridobijo vse pomembne informacije o posameznem primeru, in jih vključiti v reševanje problema žrtve.

Nasilja v vseh oblikah je še vedno zelo veliko, celo povečuje se. Življenje postaja vse bolj stresno, kar prinaša različne bolezni že pri mlajših generacijah, obup zaradi izgube ali neuspešnega iskanja službe, pomanjkanja časa in posledično znašanja jeze nad drugim, ki se velikokrat le še stopnjuje. Nujno je torej, da ljudi ozaveščamo o nesprejemljivosti nasilja in jih soočamo s posledicami takšnih dejanj. Predlagam izvedbo delavnic, predavanj, izobraževanj o nasilju v šolah, vrtcih, podjetjih, delavnih okoljih. Veliko reklamnega materiala (letaki, plakati z informacijami kam prijaviti nasilje, kako ga prijaviti, kje iskati pomoč ipd.) je v zdravstvenih in socialnih ustanovah že na voljo in prav je, da bi bilo tega še več, tudi drugod, v šolah, vrtcih, upravnih enotah, občinah, na zunanjih javnih površinah in v delavnih okoljih. Nujno je, da se ljudje počutijo varne, da si nasilje upajo prijaviti in da imajo jasno sporočilo, da je to edino pravilno ravnanje.

8. LITERATURA IN VIRI

Aničić K., Bezenšek Lalić O., Cvetežar I. Š., Čulk D., Glušič Tebovc, T., Hočevnar M., Papež I., Rus Makovec M., Velički J., Vučenović L., Žgajnar B. (2007): Na poti iz nasilja: prakse dela proti nasilju nad ženskami. Društvo SOS telefon, Ljubljana.

Aničić, K., Horvat Svetičič, T., Horvat, T., Lapajne, G., Mešič, G., Miklavčič, R. (2015), *Delo s povzročitelji nasilja: Strokovne smernice in predstavitev dela*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.

Antić Gaber, M., Selišnik, I. Zakonodaja o nasilju nad ženskami v Sloveniji, globalni okvir, mednarodno pravo in lokalne posebnosti. V: Leskošek, V., Antić Gaber, M., Selišnik, I., Filipčič, K., Urek, M., Matko, K., Zaviršek, D., Sedmak, M., Kralj, A. (2013), *Nasilje nad ženskami v Sloveniji*. Maribor: Založba Aristej, str. 15-39.

Arendt, H. (2013), O nasilju. Ljubljana: Krtina.

Carney, Thomas P. pr. Prasicek D. 2010: *Spolno nasilje: strateski in operativni postopki kriminalisticne preiskave in samouravnavanje potencialnih zrtv*. Ljubljana: Amalietti & Amalietti.

Čačinovič Vogrinčič G. (2006) Socialno delo z družino. Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.

Čoklc, G., Hiti, K., Ogrin, A., Premzl, F., Pušnar, M., Robzelj, M., Savnik, A., Vukan, T. Strokovne smernice za delo centrov za socialno delo pri zaščiti otrok pred nasiljem v družini. V: Dečman, T. (ur) (2010), *Bilten Skupnosti CSD Slovenije: Kaljenje, Letnik V, št. 10*. Ljubljana: Skupnost CSD Slovenije.

Dečman, T. (ur) (2010), *Bilten Skupnosti CSD Slovenije: Kaljenje, letnik V, št. 10*.

Dobnikar, M., Kozmik, V. (1999), *Dosje: Nasilje nad ženskami*. Ljubljana: Urad vlade Republike Slovenije za žensko politiko.

Domiter Protner, K. (2014), *Zloraba otrok v družini: možnosti ukrepanja*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (znanstvena monografija).

Dr. Sedmak M., Kralj A., Medarič Z., Simčič B. (2006) *Nasilje v družinah v Sloveniji: rezultati raziskave*. Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Univerza na Primorskem, Koper.

Dvoršek A., Selinšek L. (2010) *Nasilje v družini: kazensko pravni, kriminalistični in kriminološki problemi*. Fakulteta za varnostne vede: Pravna fakulteta, Maribor.

Evers, Th. D., Van der Ent, D. W., Komduur, K. (2001), *Nasilje nad ženskami – odgovornost policije: za kvalitetnejše delo policije v primerih nasilja nad ženskami*. Ljubljana: Društvo Ženska svetovalnica.

Filipčič K., Klemenčič I. (2011) *Obravnavanje nasilja v družini: Priročnik za zaposlene v vzgojno-izobraževalnih zavodih*. Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, Ljubljana.

Filipčič, K. (2002), *Nasilje v družini*. Ljubljana: Bonex založba.

Filipčič, K. (2008), *Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND)/Uvodna pojasnila*. Ljubljana: GV Založba.

Filipčič, K. Zakonodaja na področju preprečevanja nasilja v družini v Sloveniji. V: Veselič, Š., Horvat, D., Plaz, M. (ur.) (2016), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke-žrtve nasilja, str. 157-174.

Filipčič, K., Klemenčič, I. (2011), *Obravnavanje nasilja v družini: priročnik za zaposlene v vzgojno-izobraževalnih zavodih*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.

Grebenc v., Kvaternik I., Kodele T., Rihter L. (2010), *Pogovarjajmo se: skupnostni pristop v šoli*. Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.

Horvat, D. Nasilje proti ženskam v okviru človekovih pravic. V: Veselič, Š., Horvat, D., Plaz, M. (ur.) (2016), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke-žrtve nasilja, str. 49-71.

Horvat, D., Matko, K. Oblike pomoči, pristojnosti in organizacije, ki nudijo pomoč ženskam in otrokom – žrtvam nasilja ter delajo z osebami, ki povzročajo nasilje. V: Veselič, Š., Horvat,

D., Plaz, M. (ur.) (2016), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke-žrtve nasilja, str. 243-263.

Hvalič Touzery, S. Družinska oskrba bolnih starih družinskih članov. V: Hlebec, V. (ur.) (2009), *Starejši ljudje v družbi sprememb*. Maribor: Založba Aristej, str. 109-123.

Klančar, T., Skornšek Pleš, T., Nahtigal, K., Božnik, D., Green, A., Fras, M., Jeršič, S., Mancini, L. (ur.) (2010), *365 dni boja proti nasilju nad ženskami v Ljubljani /365-day battle against violence against women in Ljubljana*. Ljubljana: Mestna občina.

Kopčavar Guček, N. Pristojnosti zdravstvenih ustanov na področju preprečevanja nasilja v družini. V: Veselič, Š., Horvat, D., Plaz, M. (ur.) (2016), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke-žrtve nasilja, str. 218-233.

Košir, K., Pečjak, S. (2012), *Šolsko psihološko svetovanje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Leskošek, V. (2000), Pomembnost medinstitucionalnega sodelovanja pri obravnavi spolnih zlorab. *Socialno delo*, 39,3.

Leskošek, V. Razvoj dela na področju nasilja nad ženskami v Sloveniji. V: Veselič, Š., Horvat, D., Plaz, M. (ur.) (2016), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke-žrtve nasilja, str. 33-48.

Leskošek, V., Urek, M., Zaviršek, D. (2010), *Nacionalna raziskava o nasilju v zasebni sferi in v partnerskih odnosih*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo

Lešnik Mugnaioni, D. Otroci v primežu zlorabe moči. V: Veselič, Š., Horvat, D., Plaz, M. (ur.) (2016), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke-žrtve nasilja, str. 93-105.

Mešl N. (2008) Razvijanje in uporaba znanja v socialnem delu z družino : Procesi soustvarjanja teoretskega znanja v praksi. Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.

Miklič, N. Pristojnost policije na področju preprečevanja nasilja v družini. V: Veselič, Š., Horvat, D., Plaz, M. (ur.) (2016), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke-žrtve nasilja, str. 190-198.

Milek Ogrinc, M. Pristojnosti centrov za socialno delo na področju preprečevanja nasilja v družini. V: Veselič, Š., Horvat, D., Plaz, M. (ur.) (2016), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke-žrtve nasilja, str. 175-189.

Murgel, S. Nasilje v družini z vidika dejavnosti centrov za socialno delo. V: Dvoršek, A., Selinšek, L. (ur.) (2010), *Nasilje v družini: Kazensko pravni, kriminalistični in kriminološki problemi*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede: Pravna fakulteta, str. 115-130.

Pečjak, S. (2014), *Medvrstniško nasilje v šoli*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Plaz, M. Nasilje nad ženkami v partnerskih in sorodstvenih odnosih. V: Veselič, Š., Horvat, D., Plaz, M. (ur.) (2016), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke-žrtve nasilja, str. 73-91.

Romih, T., Šori, I. (ur.) (2009), *Violence in the EU examined: Policies on Violence against Women, Children and Youth in 2004 EU Accession Countries*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.

Selič, P., Dejavno odkrivanje in pogostnost nasilja v družini: Podatki in osnova za sodelovanje med strokami. V: Dvoršek, A., Selinšek, L., (ur.) (2010), *Nasilje v družini: Kazensko pravni, kriminalistični in kriminološki problemi*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede: Pravna fakulteta, str. 31-44.

Štirn, M. Poti do otroka z izkušnjo nasilja-kako otroku nuditi ustrezno podporo in pomoč pri soočanju s posledicami nasilja. V: Veselič, Š., Horvat, D., Plaz, M. (ur.) (2016), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke-žrtve nasilja, str. 139-155.

Waiss M., Gallé I. prev. Tomšič T. (2000) V labirintu spolnih zlorab: Delo z žrtvami, storilci in starši. Založba Forma 7, Ljubljana.

Zakonodaja:

Pravilnik o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode(2009). *Ur.l.RS*, 104/2009

Pravilnik o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti (2011). *Ur.l. RS*, 2011/38

Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini (2009). *Ur.l.RS*, 31/2009

Pravilnik o sodelovanju policije z drugimi organi in organizacijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini (2010). *Ur.l.RS*, 25/2010

Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini 2009-2014 (ReNPPND0914) (2009). *Ur.l.RS*, 41/2009.

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (2008). *Ur.l.RS*, 16/2008.

Kazenski zakonik (KZ-1) (2008), *Ur.l.RS*, 55/2008.

Internetni viri:

<http://www.zbornica-zveza.si/sl/o-zbornici-zvezi/organi/delovne-skupine/ds-za-nenasilje/nasilje-nad-zenskami/vloga-zdravstvenih> (15.3.2017)

<http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report> (15.3.2017)

Leskošek V. (2013), *The health condition of female victims of violence*. V Slovenian Journal of Public Health, 52, 2:148-156. Dostopno na:

<https://www.degruyter.com/view/j/sjph.2013.52.issue-2/sjph-2013-0016/sjph-2013-0016.xml> (10.3.2017).

http://www.prepoznajnasilje.si/izobrazevalno-gradivo-vsebine/nasilje-v-dru%C5%BEini-zdravstveni-in-dru%C5%BEbeni-problem#posledice_nasilja (15.3.2017)

http://www.prepoznajnasilje.si/izobrazevalno-gradivo-vsebine/nasilje-v-dru%C5%BEini-zdravstveni-in-dru%C5%BEbeni-problem#posledice_nasilja (15.3.2017)

9. PRILOGE

Intervju

Za vzorec dodajam intervju z direktorico iz CSD Lenart.

- 1. Prve informacije o nasilju. Ali za nasilje izveste najprej tako, da se žrtve same obrnejo na vas ali vas obvestijo druge institucije?**

Zelo različno. Pridejo žrtve same, vendar bi skoraj rekla, da malo prevladujejo informacije iz strani drugih institucij. Prej ni bilo tako, sedaj, ko pa je bil sprejet nov dodelan zakon, v katerem se še bolj poudarja nesprejemljivost nasilja pa je prijav iz strani institucij več, predvsem iz šol.

- 2. Kako ukrepate ob prijavi oz. kaj sledi, ko izveste za primer nasilja? Ali so ukrepi in način vašega dela odvisni od tega ali je žrtev odrasli ali otrok?**

Tu seveda obstaja razlika, če je žrtev otrok ga moraš nemudoma zaščititi. Odraslo žrtev povabiš na razgovor, vendar še vedno sama odloči ali se počuti dovolj varno v domačem okolju ali želi namestitev v krizni center, varno hišo ali kako drugo varnejše okolje. Otroka pa moramo takoj umakniti iz nasilnega okolja. Tu gre dobesečno za »skok« strokovnih delavcev.

- 3. Ali delate tudi s povzročitelji nasilja? Če ne, kam ga napotite? Kakšne so specifike dela s povzročitelji?**

Delamo tudi s povzročitelji. Nekako je bilo mišljeno, da bi koordinatorka nasilja bila tista, ki bi prevzela delo z povzročitelji, vendar je tega preveč tako da z njimi delamo tudi sami strokovni delavci na centru. Napotimo pa jih tudi v nevladne organizacije in jih skušamo motivirati, da si poiščejo pomoč tudi pri njih. Vendar prisiliti jih ne moremo. Iz izkušenj pa lahko povem, da večinoma kar sodelujejo, predvsem zato ker jim je žal in vedo, da je to edina možnost, da obdržijo partnerstvo ali družino. Dobro sodelujemo predvsem z CSD Maribor, ki je odstopil prostore društvu za nenasilno komunikacijo, tja jih večkrat napotimo.

- 4. Kako ste pridobili znanja in spretnosti za delo z žrtvijo in povzročiteljem? Imate možnost znanje nadgrajevati na izobraževanjih in seminarjih?**

Ko je prišel v veljavo nov zakon, Zakon o preprečevanju nasilja, so bili organizirani seminarji, ki smo se jih udeležili. Drugače pa se učimo tudi iz prakse in izkušenj. Imeli smo tudi nekaj mediacij in redno se strokovni delavci vključujemo v supervizijo.

- 5. Zakon o preprečevanju nasilja v družini vas obvezuje v povezovanje z drugimi institucijami, ki so v primer nasilja vpletene. Kdo sodelovanje vzpostavi?**

Timsko sodelovanje je nujno, drugače težko kaj rešiš. V glavnem to sodelovanje vzpostavimo mi, na centru za socialno delo, pošljemo vabila za udeležbo na timu, ki se 99% dogajajo pri nas, redko v kaki drugi instituciji.

- 6. Ali v vsakem primeru nasilja skličete ta tim? Če ne, kako se odločate ali ga boste sklicali ali ne? Obstajajo kakšni kriteriji, navodila?**

Čisto v vsakem primeru se tim ne skliče, včasih lahko sami rešimo primer. Ko pa gre za otroke je pa tim nujen. Nanj povabimo vse vpletene in za primer pomembne institucije, ki lahko kakorkoli pripomorejo pri zaščiti in reševanju problema nasilja.

7. Center za socialno delo ima zagotovo pomembno vlogo pri obravnavi in preprečevanju nasilja. Kako to vlogo vidite, prepoznate, ocenjujete vi?

Menim, da imamo mi osrednjo vlogo, je pa predvsem pomembno, da dobro sodelujemo z policijo. Skupaj smo lahko zelo močni. Dobili smo tudi nagrado iz ministrstva za dobro sodelovanje z institucijami.

8. Kakšna je vloga policije pri preprečevanju nasilja in v medinstitucionalnem sodelovanju? Kako jo opravlja?

Policija je nujen člen pri preprečevanju nasilja. Kot sem rekla zelo dobro sodelujemo. Vedno se odzivajo in vključujejo. Svoje delo na področju nasilja zelo dobro opravljajo. Z nami gredo včasih tudi na teren.

9. Ali v multidisciplinarnem timu sodeluje šola? Kakšno vlogo ima?

Tudi šola ima zelo veliko vlogo, sploh ko gre za otroke. Oni so z njimi največ v stiku, najlažje opazijo spremembe pri otrocih, ki jim tudi bolj zaupajo. Tudi v vrtcu je podobno. Včasih še vzgojitelji izvedo več, kot učitelji v šoli. Od njih dobimo ogromno informacij.

10. Iz različnih raziskav je razvidno, da so zdravstvene organizacije velikokrat prve, ki zaznajo nasilje ali pa se jim žrtve same zaupajo. Kako bi ocenili njihovo sodelovanje v timu?

Zdravstvene organizacije sodelujejo, če zaznajo nasilje ga prijavijo. Še vedno pa ne vsi. Menim, da nam v timih še vedno najbolj manjka zdravstveno mnenje. Predvsem psihiatri, so zelo neodzivni in se ne želijo udeležiti tima. V vseh letih dela imam samo en primer, ko je psihiatrinja sodelovala v timu. Kot razlog vidim predvsem to, da se njim njihovo sodelovanje ne zdi pomembno in si zato ne vzamejo časa.

11. Se k sodelovanju povabi tudi regijsko koordinatorico za preprečevanje nasilja? Kakšne so njene naloge, prispevki k reševanju stiske žrtve?

Tudi koordinatorico povabimo. Njena vloga je predvsem, da pride predavat o novitetah v zakonodaji. Iz prve roke izvemo vse, kar je pomembno pri našem delu. Je zelo odzivna.

12. Kakšna je vloga sodstva pri preprečevanju nasilja?

Preiskovalni sodnik odredi prepovedi približevanja, kazni za določena dejanja nasilja. On je tisti, ki odloči o povzročiteljih oziroma sankcijah zanje. Sodstvo ima veliko vlogo.

13. Na območju UE Lenart ni nevladne organizacije na področju nasilja. Se v tim vključujejo nevladne organizacije iz Maribora? Jih je dovolj, glede na potrebe?

Po mojem mnenju jih ni dovolj, v bistvu jih vedno primanjkuje. Mi povzročitelje in žrtve napotimo v Maribor. Bilo bi zelo vredno, če bi imeli nevladne organizacije na našem območju, morda vsaj mobilne organizacije, ki bi se npr. mesečno pripeljale v upravno enoto.

14. Kako bi ocenili medinstitucionalno sodelovanje iz izkušenj, ki jih imate? Katera institucija najbolj sodeluje, katera premalo?

Medinstitucionalno sodelovanje poteka zelo dobro. Policija in šola, tudi sodstvo se dobro odzivajo. Razen psihiatrov, ki so nesodelujoči in pa nekaterih zdravnikov.

15. Ali je žrtev vključena v tim, kdaj je prisotna in kdaj ne? Ali so razlike, če gre za odraslo osebo ali za otroka?

Žrtev je zelo velikokrat vključena v tim. Sicer ne skozi cel tim, večinoma v drugem delu tima, ko se pogovarjamo o možnih ukrepih in zaščiti, vendar jo vključimo. To je za žrtve dobro, ker se počutijo varne, vidijo da več strokovnjakov sodeluje in načrtuje skupaj z njimi, niso same. Če gre za otroka, na tim vključimo starše.

16. Kaj pa povzročitelj? Se ga vabi na tim in k sodelovanju?

Povzročiteljev ne vabimo na tim, saj je le ta namenjen pomoči žrtvam. Povzročitelj ima osebni pogovor z strokovno delavko in na policiji. Napoti se ga na nevladne organizacije, na zdravljenje od alkohola, drug, in podobno.

17. Kako poteka tipičen tim in kaj je njegova glavna funkcija?

Glavne funkcije tima so zaščititi žrtev, ocena ogroženosti žrtve, skupno iskanje rešitev za preprečevanje nasilja. Poteka pa tako, da mi povabimo vpletene institucije, to so večinoma policija, šole, vrtci, zdravniki, žrtev in tudi strokovna delavka, ki ne nosi tega primera, ampak obravnava družino na primer na področju materialne ogroženosti. Nato pa steče sodelovanje, izmenjava informacij, ocena ogroženosti, naloge kaj bo kdo naredil, kdaj bodo videni rezultati in ostale prej našteje funkcije.

18. Teorija pravi, da so multidisciplinarni timi nujni in zelo koristni. Kako v praksi vi ocenjujete pomembnost in smiselnost multidisciplinarnih timov?

Strinjam se, da so timi nujni in koristni. V praksi imajo velik pomen. Imamo jih zelo veliko, pogosto jih sklicujemo. Žal je tako, da je vedno več nasilja. Statistika pravi, da je bilo prepovedi približevanja za več kot polovico več kot lani. Ogromno žrtev je otrok.

19. Prihaja pri medinstitucionalnem sodelovanju do kakšnih težav in dilem? Kako jih rešujete?

Dileme ostajajo predvsem takrat, ko se katera institucija ne udeleži. Tu morem ponovno omeniti zdravstvo. Drugače pa sodelovanje dobro poteka, pretok informacij je maksimalen in timi so koristni.

20. Menite, da se je v primerjavi z preteklimi leti kaj spremenilo v sodelovanju med institucijami ?

V sodelovanju se kaj dosti ni spremenilo. Malo bolj se zdravstvo vključuje, če primerjam z preteklimi leti, razen že večkrat omenjenih psihiatrov.

21. Imate kakšne predloge za izboljšanje sodelovanja med institucijami in posledično kakovostnejšo reševanje problematike nasilja?

Moj predlog ali pa želja je predvsem, da bi se zdravstvo in predvsem psihiatri bolj vključevali. Jaz jih vidim kot zelo pomembne, saj zdravnik neko osebo, ne glede na to ali je to žrtev ali povzročitelj, spremlja skozi življenje, pozna zdravstvene težave

osebe, psihične in fizične, ki lahko vplivajo na dogodke, na ravnanje. Zdravnik lahko ogromno doprinese pri medinstitucionalnem informiranju in reševanju problema, pa tudi prepoznavanju nasilja. Moj predlog bi bil tudi terenske nevladne organizacije, da so ljudem lažje dostopne. V Slovenskih goricah je razseljenost ljudi velika, zato bi bližina organizacij bila zelo koristna.

Odprto kodiranje, določitev podkategorij št. 1

(socialna delavka CSD)

Prve informacije o nasilju

1. Zelo različno, pridejo žrtve same, vendar bi skoraj rekla, da malo prevladujejo informacije iz strani drugih institucij – **informacije od drugih institucij**
2. Prej ni bilo tako, sedaj, ko pa je bil sprejet nov dodelan zakon, v katerem se še bolj poudarja nesprejemljivost nasilja pa je prijav iz strani institucij več, predvsem iz šol – **povečanje prijav drugih institucij zaradi zakonske obveze**

Ukrepi ob prijavi

3. Tu seveda obstaja razlika, če je žrtev otrok ga moraš nemudoma zaščititi – **takojšnja zaščita otroka**
4. Odraslo žrtev povabiš na razgovor, vendar še vedno sama odloči ali se počuti dovolj varno v domačem okolju ali želi namestitev v krizni center, varno hišo ali kako drugo varnejše okolje – **odločitev odrasle žrtve o umiku**
5. Otroka pa moramo takoj umakniti iz nasilnega okolja, tu gre dobesedno za »skok« strokovnih delavcev- **takojšen umik otroka**

Delo s povzročitelji

6. Delamo tudi s povzročitelji – **delo s povzročitelji**
7. Nekako je bilo mišljeno, da bi koordinatorka nasilja bila tista, ki bi prevzela delo z povzročitelji, vendar je tega preveč tako da z njimi delamo tudi sami strokovni delavci na centru – **delo s povzročitelji na CSD**

8. Napotimo pa jih tudi v nevladne organizacije in jih skušamo motivirati, da si poiščejo pomoč tudi pri njih, vendar prisiliti jih ne moremo – **napotitev povzročiteljev na nevladne organizacije**
9. Iz izkušenj pa lahko povem, da večinoma kar sodelujejo, predvsem zato ker jim je žal in vedo, da je to edina možnost, da obdržijo partnerstvo ali družino – **dobro sodelovanje povzročiteljev**
10. Dobro sodelujemo predvsem z CSD Maribor, ki je odstopil prostore društvu za nenasilno komunikacijo, tja jih večkrat napotimo – **dobro sodelovanje CSD Maribor in društva za nenasilno komunikacijo**

Pridobljena znanja in spretnosti za delo z žrtvijo in povzročiteljem

11. Ko je prišel v veljavo nov zakon, Zakon o preprečevanju nasilja, so bili organizirani seminarji, ki smo se jih udeležili – **udeležba na seminarjih ob veljavi novega zakona**
12. Drugače pa se učimo tudi iz prakse in izkušenj – **sprotno učenje v praksi in iz izkušenj**
13. Imeli smo tudi nekaj mediacij in redno se strokovni delavci vključujemo v supervizijo – **mediacija in redne supervizije za strokovne delavce**

Vzpostavitev medinstitucionalnega sodelovanja

14. Timsko sodelovanje je nujno, drugače težko kaj rešiš – **nujnost timskega sodelovanja**
15. V glavnem to sodelovanje vzpostavimo mi, na centru za socialno delo, pošljemo vabila za udeležbo na timu, ki se 99% dogajajo pri nas, redko v kaki drugi instituciji – **vzpostavitev medinstitucionalnega sodelovanja na CSD**

Sklic tima

16. Čisto v vsakem primeru se tim ne skliče, včasih lahko sami rešimo primer- **neobveznost sklica tima**
17. Ko pa gre za otroke je pa tim nujen- **sklic tima ob vpletenosti otrok**
18. Nanj povabimo vse vpletene in za primer pomembne institucije, ki lahko kakorkoli pripomorejo pri zaščiti in reševanju problema nasilja – **sodelovanje vseh vpletenih in pomembnih institucij**

Vloga Centra za socialno delo pri obravnavi in preprečevanju nasilja

- 19. Menim, da imamo mi osrednjo vlogo, je pa predvsem pomembno, da dobro sodelujemo z policijo- **osrednja vloga CSD in nujnost sodelovanja s policijo**
- 20. Skupaj smo lahko zelo močni – **skupna moč**
- 21. Dobili smo tudi nagrado iz ministrstva za dobro sodelovanje z institucijami – **nagrada za dobro sodelovanje**

Vloga policije v medinstitucionalnem sodelovanju

- 22. Policija je nujen člen pri preprečevanju nasilja – **nujnost sodelovanja policije**
- 23. Kot sem rekla zelo dobro sodelujemo – **zelo dobro sodelovanje**
- 24. Vedno se odzivajo in vključujejo – **stalni odziv in sodelovanje policije**
- 25. Svoje delo na področju nasilja zelo dobro opravljajo – **dobro opravljeno delo policije**
- 26. Z nami gredo včasih tudi na teren – **sodelovanje na terenu**

Vloga šole v multidisciplinarnem timu

- 27. Tudi šola ima zelo veliko vlogo, sploh ko gre za otroke – **velika vloga šole v timu**
- 28. Oni so z njimi največ v stiku, najlažje opazijo spremembe pri otrocih, ki jim tudi bolj zaupajo – **največ stika z otroci**
- 29. Tudi v vrtcu je podobno – **pomembna vloga vrtca pri sodelovanju**
- 30. Včasih vzgojitelji izvedo več, kot učitelji v šoli – **obveščenost vzgojiteljev o dogajanju v družini**
- 31. Od njih dobimo ogromno informacij – **visoka obveščenost vzgojiteljev**

Sodelovanje zdravstva v timu

- 32. Zdravstvene organizacije sodelujejo, če zaznajo nasilje ga prijavijo – **sodelovanje zdravstvenih organizacij in prijava nasilja**
- 33. Še vedno pa ne vsi – **občasno nesodelujoči**
- 34. Menim, da nam v timih še vedno najbolj manjka zdravstveno mnenje – **primanjkljaj zdravstvenega mnenja v timih**

35. Predvsem psihiatri, so zelo neodzivni in se ne želijo udeležiti tima – **nesodelovanje psihiatrov**
36. V vseh letih dela imam samo en primer, ko je psihiatrinja sodelovala v timu – **en primer sodelovanja psihiatra**
37. Kot razlog vidim predvsem to, da se njim njihovo sodelovanje ne zdi pomembno in si zato ne vzamejo časa – **prepričanost, da je sodelovanje nesmiselnom in časovna stiska**

Sodelovanje regijske koordinatorice za preprečevanju nasilja

38. Tudi koordinatorico povabimo – **povabilo koordinatorice za preprečevanje nasilja**
39. Njena vloga je predvsem, da pride predavat o novitetah v zakonodaji – **podajanje novitet v zakonodaji**
40. Iz prve roke izvemo vse, kar je pomembno pri našem delu – **informacije o novostih na enem mestu**
41. Je zelo odzivna – **odzivnost koordinatorice**

Vloga sodstva pri preprečevanju nasilja

42. Preiskovalni sodnik odredi prepovedi približevanja, kazni za določena dejanja nasilja- **prepoved približevanja in druge kazni**
43. On je tisti, ki odloči o povzročiteljih oziroma sankcijah zanje – **sankcije za povzročitelje**
44. Sodstvo ima veliko vlogo- **velika vloga sodstva**

Potreba po nevladnih organizacijah na področju nasilja

45. Po mojem mnenju jih ni dovolj, v bistvu jih vedno primanjkuje- **primanjkljaj nevladnih organizacij**
46. Mi povzročitelje in žrtve napotimo v Maribor – **napotitev na nevladne organizacije**
47. Bilo bi zelo vredno, če bi imeli nevladne organizacije na našem območju, morda vsaj mobilne organizacije, ki bi se npr. mesečno pripeljale v upravno enoto – **potreba po mobilnih organizacijah**

Ocena medinstitucionalnega sodelovanja v UE Lenart

- 48. Medinstitucionalno sodelovanje poteka zelo dobro – **dobro medinstitucionalno sodelovanje**
- 49. Policija in šola, tudi sodstvo se dobro odzivajo – **dober odziv šole, policije in sodstva**
- 50. Razen psihiatrov, ki so nesodelujoči in pa nekaterih zdravnikov- **nesodelovanje psihiatrov in nekaterih zdravnikov**

Prisotnost žrtve v multidisciplinarnem timu

- 51. Žrtev je zelo velikokrat vključena v tim – **pogosta vključitev žrtve v tim**
- 52. Sicer ne skozi cel tim, večinoma v drugem delu tima, ko se pogovarjamo o možnih ukrepih in zaščiti, vendar jo vključimo- **vključitev žrtve v drugi del tima**
- 53. To je za žrtve dobro, ker se počutijo varne, vidijo da več strokovnjakov sodeluje in načrtuje skupaj z njimi, da niso same – **občutek varnosti za žrtve**
- 54. Če gre za otroka, na tim vključimo starše, če ti niso povzročitelji – **pri otrocih žrtvah vključitev staršev, ki niso sami povzročitelji**

Prisotnost povzročitelja v timu

- 55. Povzročiteljev ne vabimo na tim, saj je le ta namenjen pomoči žrtvam – **ne vključevanje povzročitelja na tim**
- 56. Povzročitelj ima osebni pogovor z strokovno delavko in na policiji – **osebni razgovori s povzročiteljem**
- 57. Napoti se ga na nevladne organizacije, na zdravljenje od alkohola, drog, in podobno – **napotitev povzročitelja na nevladne organizacije**

Potek tima in njegova glavna funkcija

- 58. Glavne funkcije tima so zaščititi žrtev, ocena ogroženosti žrtve, skupno iskanje rešitev za preprečevanje nasilja – **glavne funkcije tima**
- 59. Poteka pa tako, da mi povabimo vpletene institucije, to so večinoma policija, šole, vrtci, zdravniki, žrtev in tudi strokovna delavka, ki ne nosi tega primera, ampak obravnava družino na primer na področju materialne ogroženosti – **sklic vseh vpletenih institucij v primer**

60. Nato pa steče sodelovanje, izmenjava informacij, ocena ogroženosti, naloge kaj bo kdo naredil, kdaj bodo videni rezultati in ostale prej naštetе funkcije – **sodelovanje skozi funkcije tima**

Pomen multidisciplinarnih timov

61. Strinjam se, da so timi nujni in koristni – **nujnost in koristnost timov**
62. V praksi imajo velik pomen – **velik pomen timov**
63. Imamo jih zelo veliko, pogosto jih sklicujemo – **pogostost timov**
64. Žal je tako, da je vedno več nasilja – **naraščajoče nasilje**
65. Statistika pravi, da je bilo prepovedi približevanja za več kot polovico več kot lani – **statistični pregled obsega nasilja**
66. Ogromno žrtev je otrok – **pogosto žrtve otroci**

Težave in dileme pri medinstitucionalnem sodelovanju

67. Dileme ostajajo predvsem takrat, ko se katera institucija ne udeleži - **neudeležba**
68. Tu morem ponovno omeniti zdravstvo - **zdravstvo**
69. Drugače pa sodelovanje dobro poteka, pretok informacij je maksimalen in timi so koristni – **dobro sodelovanje**

Sodelovanje v primerjavi s preteklimi leti

70. V sodelovanju se kaj dosti ni spremenilo – **ni sprememb**
71. Malo bolj se zdravstvo vključuje, če primerjam z preteklimi leti, razen že večkrat omenjenih psihiatrov – **izboljšanje sodelovanja zdravstva, razen psihiatrov**

Predlogi za izboljšanje sodelovanja

72. Moj predlog ali pa želja je predvsem, da bi se zdravstvo in predvsem psihiatri bolj vključevali – **vključevanje zdravstva**
73. Jaz jih vidim kot zelo pomembne, saj zdravnik neko osebo, ne glede na to ali je to žrtev ali povzročitelj, spremlja skozi življenje, pozna zdravstvene težave osebe, psihične in fizične, ki lahko vplivajo na dogodke, na ravnanje – **pomembnost vključevanja zdravstva**

74. Zdravnik lahko ogromno doprinese pri medinstitucionalnem informiranju in reševanju problema, pa tudi prepoznavanju nasilja – **doprinos zdravnikov**
75. Moj predlog bi bil tudi terenske nevladne organizacije, da so ljudem lažje dostopne – **terenske nevladne organizacije**
76. V Slovenskih goricah je razseljenost ljudi velika, zato bi bližina organizacij bila zelo koristna – **koristnost bližine nevladnih organizacij**

Odprto kodiranje, določitev podkategorij št. 2

(koordinatorica za preprečevanje nasilja, CSD)

Prve informacije o nasilju

1. V nekaterih primerih se žrtve same obrnejo na center in same poiščejo pomoč, kadar pa je nasilje že v večji obliki in žrtve same niso zbrale poguma, da bi same prišle prej, pa se na nas obračajo institucije z informacijami – **iskanje pomoči žrtev samih in informacije institucij**
2. Najbolj transparentno je sodelovanje s policijo v največji meri preko izreka ukrepa prepovedi približevanja – **izrek ukrepa prepovedi približevanja**
3. Informacije pa prihajajo tudi iz strani šolstva, predvsem če so žrtve otroci. Čedalje več informacij pa dobimo tudi od osebnih zdravnikov – **vedno več informacije od šol in zdravstva**

Ukrepi ob prijavi

4. Ob sami intervenciji oziroma posegu v družino nas policija takoj obvešča, da stopimo z žrtvijo v stik in ji ponudimo storitev prve socialne pomoči – **v primeru nasilja takojšnje obveščanje iz strani policije**
5. Dogovorimo se z njo za prvi nujni načrt za varnost in jo povabimo na razgovor – **prvi nujni načrt z žrtvijo**
6. V tej prvi fazi je zagotovo pomembno ali gre za odraslo žrtev ali za otroka – **odrasla žrtev ali otrok**
7. Odraslo žrtev seznanimo z vsemi možnimi oblikami zaščite, ki jo lahko v okviru institucij in nevladnih organizacij ponudimo – **informacije o možnostih zaščite**

8. Sama se nato odloči, če bo kaj od ponujenega izbrala in sprejela pomoč – **odločitev o sprejetju pomoči**
9. Če gre za nasilje nad otrokom, so pa pristojnosti in vloga centra drugačne – **pristojnost centra za socialno delo**
10. Takrat smo seveda dolžni tega otroka zaščititi in izvesti vse ukrepe, ki bodo do te zaščite pripeljali v prvi fazi – **dolžnost zaščite otroka**
11. Nato pa skozi ugotovitvene postopke vzpostaviti dalj trajajočo zaščito otroka, skratka ga nameščati v varno okolje, kjer nasilju ne bo izpostavljen – **nameščanje otroka v varno okolje**

Delo s povzročitelji

12. Na centru nudimo pomoč tudi povzročitelju, vendar ta pomoč teče ločeno od pomoči žrtvam nasilja – **pomoč povzročitelju**
13. V nekaterih primerih to pomoč povzročiteljem izvajajo strokovne delavke, ki delajo tudi z žrtvijo – **pomoč povzročitelju in žrtvi**
14. V nekaterih primerih to prvo pomoč povzročiteljem izvajam jaz sama, koordinatorica – **pomoč povzročitelju**
15. Seznanimo ga z nesprejemljivostjo njegovega ravnanja, s vsemi posledicami, z ukrepom prepovedi približevanja, če jim je izrečen – **seznanitev povzročitelja z njegovim ravnanjem in posledicami**
16. Skušamo jih motivirati za vključitev v tisti program, za katerega ocenimo, da bo zanje najustreznejši – **motiviranje povzročitelja za vključitev v program pomoči**
17. Potrebe po vključevanju v programe za povzročitelje in žrtve so velike – **potrebe po vključevanju v programe**

Pridobljena znanja in spretnosti za delo z žrtvijo in povzročiteljem

18. Ob sprejetju zakon o preprečevanju nasilja in ko je začel veljati pravilnik ukrepa prepovedi približevanja sem se kot regijska koordinatorica bila prisiljen dodatno usposabljat, izobraževati za to delo in skozi svoje delo nadgrajevati znanje – **usposabljanje in izobraževanje**

19. To je nujno, saj se spreminja zakonodaja, spremembe so v stroki, vse te zadeve je potrebno spremljati, ker sicer dejansko ne moreš kvalitetno delati – **spremljanje sprememb in novosti za kvalitetno delo**
20. Bi pa si želeli še več izobraževanj, da bi si strokovne delavke pridobile dodatne veščine in znanja za delo z žrtvami in povzročitelji – **povečanje števila izobraževanj za dodatne veščine in znanja**

Vzpostavitev medinstitucionalnega sodelovanja

21. Naloga sodelovanja je dana centru, na podlagi pravilnika, ki je bil izdan na podlagi zakona o preprečevanju nasilja – **center za socialno delo**
22. Ta pravilnik govori o tem, da je center koordinator pomoči žrtvi nasilja in je na tej osnovi tudi dolžan sklicati multidisciplinarni tim in vanj povabiti institucije, ki so se ali se srečujejo z žrtvijo in povzročiteljem – **zakonska dolžnost CSD-ja**

Sklic tima

23. Natančnega predpisa, kdaj se tim skliče, ni – **neopredeljenost nujnosti sklica tima**
24. O tem odloča strokovni delavec, nosilec primera – **odločitev nosilca primera**
25. Najpogosteje se tim skliče, kadar so žrtve nasilja tudi otroci in ko so obravnavani primeri kompleksnejši – **najpogostejši vzroki sklica tima**
26. Ko je sodelovanje z drugimi institucijami pomembno za izmenjavo informacij in iskanje ustreznih rešitev – **pomen sklica tima**

Vloga Centra za socialno delo pri obravnavi in preprečevanju nasilja

27. Center ima pri reševanju nasilja najpomembnejšo vlogo, ne more pa vsega postoriti sam – **vloga CSD**
28. Nujno potrebno se je povezovati – **nujnost povezovanja**
29. Center je tisti, ki je odgovoren za vodenje postopka in za to da žrtvi ponuja pomoč in jo spremlja – **odgovornost CSD-ja**

Vloga policije v medinstitucionalnem sodelovanju

30. Vloga policije, je v primerih, kjer prihaja do ukrepa prepovedi približevanja izjemno pomembna – **pomembnost policije**
31. Policija ima možnost izreči ta ukrep in povzročitelja odstraniti iz doma, kjer je izvajal nasilje – **možnosti ukrepov policije**
32. Na ta način omogoči žrtvi, da ostane doma in se lahko začnejo zadeve reševati – **pomoč žrtvi**
33. Policija tudi nadzira povzročitelja, ali se ukrepa drži – **nadzor nad povzročiteljem**
34. To je izjemno pomembno – **pomen nadzora**
35. Ko se je ta pravilnik o ukrepu približevanja začel uporabljati smo v naši Podravski regiji zelo resno pristopili k izvajanju tega ukrepa in zelo dobro sodelujemo – **izvajanje ukrepa prepovedi približevanja in sodelovanje**

Vloga šole v multidisciplinarnem timu

36. Tudi šola sodeluje, saj je pomemben člen tima – **sodelovanje šole**
37. Otroka lahko neposredno spremljajo, opazijo spremembe pri njem – **neposredno spremljanje otroka**
38. Pomembna pa je tudi ker otrokom daje varnost, da lahko spregovorijo o nasilju – **občutek varnosti za otroka**

Sodelovanje zdravstva v timu

39. Po izobraževanju ob sprejetju zakona o preprečevanju nasilja se kažejo izboljšanja – **ocena sodelovanja zdravstva**
40. Prej smo največ sodelovali z dispanzerji za pedopsihiatrijo in patronažo službo – **ocena sodelovanja zdravstva**
41. Sedaj pa se kažejo izboljšave, dobivamo informacije o nasilju tudi od osebnih zdravnikov in iz bolnišnice – **izboljšave v sodelovanju z osebnimi zdravniki**
42. Še vedno pa se redko udeležujejo timov – **redka udeležba na timih**
43. Trudimo se včasih izvajati time v zdravstvenih organizacijah, da bi se tima lažje udeleževali, saj so potrebni za sodelovanje – **potreba po sodelovanju zdravstva**

Sodelovanje regijske koordinatorice za preprečevanje nasilja

44. Mene, koordinatorico povabi nosilka zadeve, če se zato odloči – **sodelovanje koordinatorice**
45. Svojo vlogo vidim, kot pogled od zunaj, kot tiste, ki je popolnoma ne vpletena v dogajanje, ampak slišim kaj kdo sporoča in iz slišanih informacij lahko usmerim tim v še kakšno drugo smer, dodam še kaj svojega – **vloga koordinatorice**
46. Na nek način je moja vloga neka supervizija, intervizija v timu – **vloga koordinatorice**
47. To se mi zdi pomembno, saj ko smo ljudje popolnoma vpeti v neko tako občutljivo zgodbo oziroma primer, včasih ne vidimo še kakšnih možnih poti, rešitev, izhodov – **pomen vloge koordinatorice**
48. Meni pa je to dano, da vidim še kakšno drugo stvar, možnost, dodam še svoj pogled – **vloga koordinatorice**
49. V začetku je bila moja vloga bolj strukturirana, da smo se skupaj s strokovnimi delavkami naučile voditi tim, pridobiti veščine, kaj sploh je multidisciplinarni tim, kakšno vlogo ima, kaj in kako zapisujemo in podobno – **vloga koordinatorice**
50. Ta znanja sem kot koordinatorica pridobila in jih nato podajala naprej strokovnim delavkam in skupaj smo se učile – **podajanje znanj koordinatorice**

Vloga sodstva pri preprečevanju nasilja

51. Pravosodje se ne vključuje in se tudi ne vidi jo poklicane, da bi sodelovali na timu – **ne vključevanje pravosodja na tim**
52. Tožilstvo je tisto, ki je skupaj z nami institucijami v isti vreči – **sodelovanje tožilstva**
53. Tožilcu mora biti mar, kaj je žrtev doživela in kaj se je dogajalo v družini, da bo lahko obtožnico sestavil – **namen sodelovanja tožilstva**
54. Tožilci nam v samem postopku dajejo kakšne informacije v kateri fazi se zadeva nahaja, na multidisciplinarne time pa se manj odzivajo – **pomen sodelovanja tožilstva**
55. Pridejo v kakšnem posameznem primeru, ki je zelo zapleten, navadno ko gre za mladoletne otroke – **sodelovanje tožilstva**
56. Sodniki pa seveda ne – **nesodelovanje sodnika**

57. Z družinskimi oddelki sodišča pa bi morali po mojem mnenju več sodelovati – **sodelovanje družinskih oddelkov sodišč**

Potreba po nevladnih organizacijah na področju nasilja

58. Potrebe so zagotovo večje od tega kar imamo – **potrebe po nevladnih organizacijah**
59. Na območju Podravja imamo samo tri organizacije, ki so namenjene pomoči ob nasilju – **nevladne organizacije v Podravju**
60. Svetovalnica za žrtve nasilja, društvo za nenasilno komunikacijo in Zrno, društvo za razvijanje nenasilnih odnosov – **nevladne organizacije v Podravju**
61. Leta 2015 se je na Ptuju nastal še en program, namenjen žrtvam nasilja in njihovim svojcem – **nevladne organizacije v Podravju**
62. Ta program pa deluje predvsem za potrebe CSD Ptuj in Ormož – **nevladne organizacije v Podravju in Pomurju**
63. Nekih drugih organizacij pa ni – **primanjkljaj nevladnih organizacij**
64. Res je da delujejo še različna društva, vendar če nimajo licence oziroma soglasja iz strani Socialne zbornice in ministrstva, potem tja ljudi ne napotimo – **nevladne organizacije brez soglasja ministrstva**

Ocena medinstitucionalnega sodelovanja v UE Lenart

65. Najbolj sodelujemo s policijo, na drugem mestu je šolstvo in nato zdravstvo – **medinstitucionalnega sodelovanja s policijo, šolami, zdravstvom**
66. Nevladne organizacije pa sodelujejo v kolikor jih vključimo v tim – **ocena sodelovanja nevladnih organizacij**
67. Sodelujemo pa dobro – **ocena medinstitucionalnega sodelovanja**

Prisotnost žrtve v multidisciplinarnem timu

68. Na multidisciplinarnem timu, kjer delamo načrt pomoči, je žrtev vedno prisotna – **prisotnost žrtve v timu**
69. Kadar pa je tim namenjen posvetovanju in izmenjavi informacij, teh je največ v primerih nasilja nad mladoletnimi, pa žrtev ni prisotna – **mladoletne žrtve**

70. Otrok ne vključujemo, razen če gre že za odraščajoče, starejše otroke – **starejši, odraščajoči otroci**

Prisotnost povzročitelja v timu

71. Ne, na tim ga ne povabimo – **ne vključevanje povzročitelja**
72. Povzročitelja povabimo po timu, na osebni razgovor – **osebni razgovor z povzročiteljem**

Potek tima in njegova glavna funkcija

73. Glavne funkcije tima so izmenjava informacij, priprava oziroma potrditev načrta pomoči za žrtev in načrta za varnost, ki jih predhodno do neke mere že pripravi nosilka primera – **glavne funkcije tima**
74. Tim se s tem seznani, ali je to dovolj, kaj še je potrebno narediti, kdo bo kaj naredil oziroma uskladimo delo – **razdelitev in uskladitev dela**
75. Tudi žrtev sama izpostavi še kakšno stvar in pove kaj pričakuje. Izrednega pomena je, da žrtev vidi da ni sama – **sodelovanje žrtve**

Pomen multidisciplinarnih timov

76. Se strinjam s teorijo, saj to tudi praksa potrjuje – **praksa potrjuje teorijo**
77. So nujni in vidim potrebo po tem, da bi jih moralo biti še več – **nujnost timov**

Težave in dileme pri medinstitucionalnem sodelovanju

78. Težave vidim predvsem v kadrovskem deficitu – **kadrovski deficit**
79. V samem timu pa morda to, da če nismo na začetku jasno določili kaj so cilji in naloge tima in si dela razdelili potem prihaja do nerazumevanja oziroma kratkih stikov – **določitev ciljev in nalog tima**
80. Načrt pomoči in to kaj bo kdo naredil mora biti natančno določeno – **natančna določitev nalog**

Sodelovanje v primerjavi s preteklimi leti

81. Veliko se je spremenilo - **velike spremembe**

82. Vsi skupaj smo se veliko naučili in se še učimo – **veliko naučenega in učenja**
83. Je pa še vedno preveč odvisno od vodstvenih kadrov, če nek direktor podpira medinstitucionalno sodelovanje ali ne – **odvisnost od podpore vodilnih**
84. Če zaposlene spodbuja k temu, se bodo zagotovo tudi brez zadržkov udeleževali timov in sodelovali – **odvisnost od spodbude vodilnih**

Predlogi za izboljšanje sodelovanja

85. Verjamem v to, da se bo sodelovanje še poglobilo, še izboljšalo, ko bomo imeli vsi skupaj boljše kadrovske pogoje – **boljši kadrovski pogoji**
86. Ne samo centri za socialno delo, ampak tudi druge službe – **boljši kadrovski pogoji v vseh službah**

Odprto kodiranje, določitev podkategorij št. 3 (kriminalistka)

Prve informacije o nasilju

1. Policija obravnava tiste oblike nasilja, ki imajo elemente kaznivih dejanj ali prekrškov – **obravnavo kaznivih dejanj in prekrškov**
2. Kar se tiče samih prijav, je različno – **različne prijave**
3. Včasih žrtve pridejo ali pokličejo same, tudi otroci in mladostniki – **prijave iz strani žrtev**
4. Pokličejo na številko 113 ali direktno k nam na stacionarni telefon, včasih pa za nasilje izvemo tudi od drugih institucij, predvsem iz centrov za socialno delo ali iz šol oziroma tudi vrtcev – **prijave iz strani drugih institucij**

Ukrepi ob prijavi

5. Če žrtev kliče in pove, da se nasilje dogaja zdaj, torej ob klicu, takrat policija ukrepa takoj – **takojšnji ukrep policije**
6. Patrulja se odpelje na kraj dogodka, kjer policisti zberejo vse informacije in ustrezno ukrepajo – **zbiranje informacij in ukrepi na kraju dogodka**

7. Policija lahko izreče ukrep prepovedi približevanja storilcu, ob hujši obliki nasilja je možen tudi odvzem prostosti storilcu – **ukrep prepovedi približevanja ali odvzem prostosti**
8. Če gre za dejanje iz preteklosti, ki trenutno ne ogroža življenja žrtve, pa policija ukrepa v skladu z zakonodajo, zbere obvestila od žrtve in ostalih prič, opravi razgovor z osumljenim, nato pa poda na tožilstvo ovadbo ali v primeru lažjih kršitev izda globo za kršenje javnega reda in miru – **zbiranje obvestil, razgovor z osumljenim, ovadba, globa za kršitev**
9. Razlika, ko gre za odraslo žrtev ali otroka, je v tem, da se pri slednjem nemudoma vključi druge institucije, predvsem center za socialno delo – **vključitev drugih institucij pri mladoletnih žrtvah**
10. Policija opravlja razgovore z mladoletno osebo v spremstvu staršev, če pa so ti osumljeni kaznivega dejanja nasilja v družini pa spremstvo na razgovoru preide v pristojnost centra – **razgovori z mladoletniki v spremstvu staršev ali centra za socialno delo**

Delo s povzročitelji

11. Ne – **policija ne dela s povzročitelji**
12. Mi v bistvu nismo svetovalna služba, smo represivni organ – **represivni organ**
13. Vendar, če opazimo, na primer, da je nasilje povzročila neka odvisnost, bomo seveda skušali vzpodbujati povzročitelja, da obišče nevladne organizacije, da gre na zdravljenje, mu dali ustrezne informacije, kje lahko najde dodatno pomoč – **vzpodbuda za zdravljenje in podajanje informacij za iskanje ustrezne pomoči povzročitelju**

Pridobljena znanja in spretnosti za delo z žrtvijo in povzročiteljem

14. Imamo stalna izobraževanja, na katerih vedno kaj novega izvemo, se naučimo- **stalna izobraževanja**
15. Menim sicer, da tega nikoli ni dovolj in bi vedno lahko bilo tega še več, ker gre za zelo široko in občutljivo področje – **želja po še več izobraževanjih**

Vzpostavitev medinstitucionalnega sodelovanja

16. Mi smo center za socialno delo obveščali tudi pred sprejetjem tega zakona, tako da to sodelovanje poteka že od prej – **sodelovanje s centrom za socialno delo**
17. So pa sedaj sodelovanje in multidisciplinarni timi še bolj opredeljeni v zakonu in obvezujoči v skladu z njim – **zakonska podlaga za sodelovanje**
18. Na time vabi center za socialno delo, včasih pa ga predhodno predlagamo tudi mi ali šole in nato center na našo pobudo skliče tim – **sklic tima v pristojnosti centra za socialno delo**

Sklic tima

19. Ne, tim se ne skliče vedno – **sklic tima glede na potrebo**
20. Sama ga predlagam takrat, ko vidim smiselnost sodelovanja in izmenjave informacij – **predlog za tim glede na smiselnost**
21. Sama delim dva tima, eden je tim kjer sodeluje tudi žrtev – **delitev tima na dva dela**
22. Cilj tega tima je načrt zaščite, možne oblike pomoči, ocena ogroženosti – **zaščita žrtve, oblike pomoči, ocena ogroženosti**
23. Na drugem timu pa žrtve ni – **drugi del tima**
24. Gre za sestavo tima stroke, kjer si izmenjujemo informacije, ki jih imamo o primeru – **izmenjava informacij stroke**

Vloga Centra za socialno delo pri obravnavi in preprečevanju nasilja

25. Res je, zagotovo ima pomembno vlogo, ki jo predvsem vidim kot svetovalno vlogo žrtvam, umik na varno, odvzem otrok, ki so žrtve, informacije kam se obrnit za dodatno pomoč – **vloga centra za socialno delo**
26. V sodelovanju z nami, ki smo represivni organ – **sodelovanje s policijo**

Vloga policije v medinstitucionalnem sodelovanju

27. Ko policija ukrepa opravi dvojno funkcijo – **dvojna funkcija policije**
28. Prva je primarna, vzpostavitev javnega reda in miru, zaščita žrtve v skladu z zakonodajo - **vzpostavitev javnega reda in miru, zaščita žrtva**

29. Na drugi strani pa gre tudi za preventivo, saj se ljudem pokaže kaj ni dovoljeno, kaj se ne sme in kakšne so sankcije – **preventivni ukrep**

Vloga šole v multidisciplinarnem timu

30. Tudi šole sodelujejo, zagotovo – **sodelovanje šol**
31. Imajo pomembno vlogo, saj so veliko v stiku z otroki, ki jim sami povedo kaj se dogaja ali pa zvedo od drugih otrok, ki se jim je otrok zaupal – **neposreden stik z otroki**
32. Tudi vrtci so pomembni tukaj, saj velikokrat informacije pridejo od najmlajših otrok – **pomen vrtcev**

Sodelovanje zdravstva v timu

33. To, da so zdravstvene organizacije prve, ki zaznajo nasilje je mogoče že res – **prva zaznavi nasilja**
34. Vendar težava, ki jo jaz tukaj zaznavam je, da velikokrat ne vedo kaj storiti, ko se žrtev zaupa, vendar zadeve ne želi prijaviti – **neznanje in nemoč pri nadaljnjem ukrepanju**
35. Menim, da so pogosto v stiski, kako sedaj ukrepati – **stiska pred nadaljnjimi ukrepi**
36. To lahko storijo anonimno, vendar v takih primerih, ko mi nato obiščemo žrtev, ne želi ničesar povedati oziroma bo zanikala – **zanikanje žrtve**
37. A vseeno v takem primeru izpolnijo svojo osebno odgovornost, da so nekaj naredili, da so ukrepali – **osebna odgovornost pri ukrepanju**
38. Je pa njihovo sodelovanje pomembno, saj so velikokrat blizu žrtvi oziroma jo dobro poznajo, skozi zdravstvene težave – **dobro poznavanje osebe in zdravstvenega stanja**

Sodelovanje regijske koordinatorice za preprečevanju nasilja

39. S koordinatorico zelo sodelujemo – **sodelovanje s koordinatorico**
40. Ali pri obravnavi konkretnega primera ali pa tudi pri evalvaciji, kaj smo naredili dobro, kje so pomanjkljivosti, kaj bi lahko bilo boljše – **sodelovanje pri obravnavi primera ali evalvaciji**

Vloga sodstva pri preprečevanju nasilja

- 41. Sodstvo poda odločitev, tako in tako bo – **podajanje odločitev**
- 42. To vprašanje bi izpustila – **ne želi odgovoriti**

Potreba po nevladnih organizacijah na področju nasilja

- 43. Tu se strinjam z vami – **strinjanje, da so potrebne**
- 44. Največ nevladnih organizacij je v Ljubljanskem območju, kjer so ministrstva, to je središče Slovenije – **največ organizacij v Ljubljani**
- 45. Na drugi strani pa je Maribor, ki je reven, ima manj tega in Lenart, ki nima takih organizacij in spada pod Maribor, ki jih ima premalo – **premalo organizacij v Podravju**
- 46. Potrebe so namreč velike – **velike potrebe po nevladnih organizacijah**

Ocena medinstitucionalnega sodelovanja v UE Lenart

- 47. Ne morem reči, da je kdo nesodelujoč – **sodelujoče vse institucije**
- 48. Bi rekla, da se vse institucije vključujejo po svojih zmožnostih – **sodelovanje po zmožnostih**

Prisotnost žrtve v multidisciplinarnem timu

- 49. Otrok zagotovo ni vključen na tim – **ne vključevanje otroka na tim**
- 50. Takrat vključimo starše, če seveda niso oni povzročitelji nasilja – **vključitev staršev na tim**
- 51. Odraslo žrtev pa vključimo v tim, v tistem delu, kjer govorimo o možnih ukrepih in o tem kaj bo kdo naredil za preprečevanje nasilja – **vključitev odrasle žrtve na tim**

Prisotnost povzročitelja v timu

- 52. Povzročitelji niso vključeni v tim – **povzročitelja se ne vključi na tim**

Potek tima in njegova glavna funkcija

53. Glavna funkcija tima je izmenjava informacij o primeru – **izmenjava informacij o primeru**
54. Na timu vsak od sodelujočih pove, svoje videnje o primer – **videnje vsakega sodelujočega**
55. Poda informacije, ki jih ima o dotični družini – **informacije o družini**

Pomen multidisciplinarnih timov

56. Res je, timi so zelo pomembni in koristni, predvsem za izmenjavo informacij – **koristnost in pomembnost timov**

Težave in dileme pri medinstitucionalnem sodelovanju

57. Težave so vedno – **prisotnost težav zmeraj**
58. Zaznavam jih predvsem pri pričakovanju ene stroke od druge, kako bo neko stvar naredila – **različna pričakovanja strok ena do druge**
59. To drugo stroko pa zavezujejo neki predpisi in zakoni, in obratno – **zakonske obveznosti strok**
60. Se pa vsi trudimo razumeti en drugega in spoznavati tudi delo druge stroke – **trud za razumevanje med strokami**

Sodelovanje v primerjavi s preteklimi leti

61. Res je, da gre pri sodelovanju za zakonsko osnovo na eni strani in osebno konotacijo na drugi strani – **zakonska osnova in osebna konotacija**
62. Zakonodaja je postala še bolj jasna in striktna, sodelovanje pa je potekalo tudi že v preteklosti – **sodelovanje že v preteklosti, striktnost zakonodaje večja**

Predlogi za izboljšanje sodelovanja

63. Nekih posebnih predlogov nimam – **ni predlogov**
64. Pomembno je da vsak opravi svoje delo čim boljše, da v sodelovanju doda svoj del – **čim boljše opravljanje lastnega dela**

Odprto kodiranje, določitev podkategorij št. 4

(psiholog na osnovni šoli)

Prve informacije o nasilju

1. Pri nas trenutno nimamo prav veliko nasilja, tudi težko je določiti kaj je nasilje in kaj ne – **definicija nasilja**
2. Mi delamo po novi zakonodaji, po predpisih, ki to problematiko obravnavajo – **upoštevanje zakonodaje, predpisov**
3. Otroci včasih sami povedo, se komu zaupajo – **informacije od otrok**
4. V takem primeru se naredi natančnem zapis pogovora – **zapis pogovora**
5. To pa nato posredujemo institucijam – **posredovanje informacij institucijam**
6. Redko pridejo informacije v obratni smeri, saj smo mi tisti na terenu, ki imamo stik z otroki – **stik z otroki, informacije iz strani šole**

Ukrepi ob prijavi

7. Najprej zapis pogovora, nato pa sledimo postopkom – **zapis pogovora za otrokom**
8. Naredimo tim na šoli in načrt kako bomo ukrepali in otroku pomagali – **šolski tim**
9. Govorim za vrstniško nasilje – **vrstniško nasilje**
10. Na to temo naredimo vsake toliko kakšno anketo med otroci, da dobimo vsaj nekaj povratnih informacij, kaj se dogaja na šolskih hodnikih – **ankete o vrstniškem nasilju**
11. Imamo tudi medvrstniško mediacijo, ki jo vodi sodelavka – **medvrstniška mediacija**
12. V primeru nasilja v družini pa obvestimo center za socialno delo – **ob nasilju v družini obveščanje centra za socialno delo**

Delo s povzročitelji

13. Če gre za nasilje med otroci, delamo z obema otrokoma, žrtvijo in povzročitelje – **medvrstniško nasilje, pomoč obema**

Pridobljena znanja in spretnosti za delo z žrtvijo in povzročiteljem

14. Sam sem obiskoval seminarje na Ptuj, ki so bili ob sprejemu zakona obvezni – **obiskovanje seminarjev**

15. Imam možnost iti, ko so kakšna izobraževanja in seminarji – **možnost udeležbe na izobraževanjih**
16. Znanje sem pridobil skozi študij, v praksi in seminarjih – **znanja skozi prakso, študij in seminarje**

Vzpostavitev medinstitucionalnega sodelovanja

17. V naših primerih ponavadi mi sprožimo sodelovanje, ko na center za socialno delo posredujemo zapis pogovora z otrokom, nato pa center obvesti policijo in organizira multidisciplinarni tim – **vzpostavitev sodelovanja s posredovanjem obvestil institucijam**

Vloga Centra za socialno delo pri obravnavi in preprečevanju nasilja

18. Center za socialno delo ima zakonsko pravico in možnost ukrepanja – **zakonska pravica CSD za ukrepe**
19. Imajo pomembno vlogo – **pomembna vloga CSD**
20. Vse kar smo mi do sedaj posredovali na center za socialno delo so obravnavali in zadeve resno vzeli, tako da lahko ocenim njihovo delo kot dobro – **ocena dela CSD**

Vloga policije v medinstitucionalnem sodelovanju

21. Policija se timov redno udeležuje, z nami dobro sodelujejo- **sodelovanje s policijo**
22. Imamo tudi policiste med starši otrok, tako da se udeležujejo tudi našega šolskega parlamenta, imajo otroci sami stik z njimi – **sodelovanje staršev**
23. Dobro sodelujemo – **ocena sodelovanja**
24. Pri delu z mladostniki pa je praksa, da sodelujemo bolj z kriminalisti – **sodelovanje s kriminalisti**

Vloga šole v multidisciplinarnem timu

25. Smo vabljeni na tim in sodelujemo – **sodelovanje šole**
26. Naša vloga je bolj, da povemo, kaj se dogaja, kaj smo opazili na šoli, torej posredujemo informacije – **vloga šole**

Sodelovanje zdravstva v timu

- 27. Iz mojih izkušenj vem, da so se zdravniki na centru za socialno delo udeležili timov in tudi sodelovali – **sodelovanje zdravnikov**
- 28. Razen psihiatri, oni pa večinoma ne pridejo – **ne sodelovanje psihiatrov**
- 29. Razloga ne poznam, vendar takšne so moje izkušnje – **razlogi za ne sodelovanje psihiatrov**

Sodelovanje regijske koordinatorice za preprečevanju nasilja

- 30. Na zadnjem timu je bila prisotna regijska koordinatorica, sicer je bil to bolj tim namenjen srečanju med institucijami, da se malo pogovorimo na splošno kje so težave, kaj se še da narediti, kako se še bolje lotiti preprečevanja nasilja in podobno - **prisotnost koordinatorice na timu**

Vloga sodstva pri preprečevanju nasilja

- 31. Neposredne zveze z njimi mi nimamo – **ne sodelovanje s sodstvom**
- 32. Na sodišče sem bil v 30 letih delovne dobe na sodišču enkrat, ko sem moral pričati v zvezi z mojim videnjem vedenja otroka v šolskem okolju in primernosti, da ta otrok priča – **pričanje na sodišču**

Potreba po nevladnih organizacijah na področju nasilja

- 33. Da bi bile neposredno vključene v tim se ne spomnim – **vključevanje nevladnih organizacij v tim**
- 34. Imamo pa informacije katere so, kontakte, da se na njih obrnemo ali pa jih posredujemo staršem in otrokom – **informiranje žrtev o nevladnih organizacijah**

Ocena medinstitucionalnega sodelovanja v UE Lenart

- 35. Najbolj zagotovo sodelujejo center za socialno delo in policija, tudi zdravniki – **sodelovanje med institucijami**
- 36. Ti se tudi redno udeležijo multidisciplinarnih timov – **udeležba na multidisciplinarnem timu**
- 37. Se mi zdi, da dobro sodelujejo – **ocena sodelovanja**

38. Sploh v primerih družinskega nasilja, saj je družina zelo zaprt prostor in tu je pomembno da informacije med institucijami dobro stečejo, da se potem lahko ukrepa – **ocena sodelovanja**
39. Odvisno je tudi za katero vrsto nasilja gre, fizično nasilje na primer je lažje odkriti in ukrepati – **vrste nasilja**

Prisotnost žrtve v multidisciplinarnem timu

40. Otroci ponavadi niso vključeni, odrasli pa včasih so vključeni – **vključitev žrtev v tim**
41. Odločimo skupaj na timu, če je primerna vključitev – **skupna odločitev o vključitvi žrtve na tim**
42. Odvisno pa je tudi, če žrtve sploh želijo sodelovati na timu – **odločitev žrtve o sodelovanju**

Prisotnost povzročitelja v timu

43. Ne, sam še nisem doživel, da bi bil povzročitelj prisoten – **prisotnost povzročitelja na timu**

Potek tima in njegova glavna funkcija

44. Dobimo se na centru za socialno delo – **kraj izvedbe tima**
45. Vsak pove svoje videnje, tako da bi rekel da je ena izmed funkcij zagotovo informiranje med nami institucijami – **informiranje med institucijami**
46. Nato pa začnemo načrtovati nadaljnje ukrepe za preprečitev nasilja – **ukrepi za pomoč žrtvi**

Pomen multidisciplinarnih timov

47. Sigurno so pomembni – **pomen timov**
48. Mi sami težko kaj naredimo, nimamo niti pooblastil – **nujnost sodelovanja**
49. V bistvu so nujni, da se pridobijo vse informacije in se potem ustrezno ukrepa – **nujnost tima**

Težave in dileme pri medinstitucionalnem sodelovanju

- 50. Menim, da predvsem pri obveščanju – **težave pri obveščanju**
- 51. Hitro kakšna informacija ostane skrita, pozabljena – **posredovanje vseh informacij**
- 52. Policisti verjetno tudi ne smejo čisto vsega posredovati – **zaupnost podatkov**
- 53. Zagotovo pa posredujejo tisto kar se jim zdi nujno – **posredovanje nujnih informacij**

Sodelovanje v primerjavi s preteklimi leti

- 54. Sodelovanje je vedno obstajalo – **obstoj sodelovanje**
- 55. Sedaj je bolj formalizirano, ker zakon to zahteva – **zakonsko formalizirano sodelovanje**
- 56. Pa morda ga je nekoliko več, oziroma si vzamemo več časa za sodelovanje, ker je res pomembno – **več sodelovanja**

Predlogi za izboljšanje sodelovanja

- 57. Glede nato, da mi trenutno nimamo nekega težjega primera nasilja in ga tudi nismo imeli, lahko rečem, da je tako sodelovanje bilo uspešno – **uspešno sodelovanje do sedaj**
- 58. Morda bi menil drugače, če bi bil vključen pri kakšnem težkem primeru, težko rečem – **ni težjega primera nasilja**
- 59. Nekega drugega predloga nimam – **ni predloga**

Odprto kodiranje, določitev podkategorij št. 5

(pediater, zdravstveni dom)

Prve informacije o nasilju

- 1. Pogosteje druge institucije – **informacije od drugih institucij**
- 2. Otroci take stvari zelo skrivajo – **nezaupljivost otrok**
- 3. Včasih tudi od staršev, ki otroke pripeljejo – **informacije od staršev**

Ukrepi ob prijavi

- 4. Ko izvem za nasilje ga prijavim policiji – **prijava policiji**

5. Če samo sumim, da bi šlo za nasilje, skušam govoriti s starši – **pogovor s starši ob sumu nasilja**
6. Če se zadeva ponovi jo zagotovo prijavim – **prijava policiji**
7. Včasih pa moram pregledati in oskrbeti otroka, ko so institucije že odkrile nasilje in ga k meni pripeljejo zaradi posledic nasilja – **pregled otrok zaradi posledic nasilja**

Delo s povzročitelji

8. S povzročitelji ne delam – **s povzročitelji zdravstvo ne dela**
9. Ponavadi nisem niti v stiku z njimi – **zdravstvo nima stika s povzročitelji**
10. Če ugotovim, da so starši nasilni nad otrokom in ga sami pripeljejo na pregled, se skušam z njimi o tem kaj se je zgodilo pogovoriti nato pa zadevo prijavim policiji – **pogovor z nasilnimi starši in prijava policiji**

Pridobljena znanja in spretnosti za delo z žrtvijo in povzročiteljem

11. Splošna izobrazba pediatra zahteva prepoznavo nasilja v družini, tako da sem to tematiko spoznaval skozi študij, v okviru kurikuluma – **pridobivanje znanj skozi študij**
12. To je sekundarna stvar, ki se jo moraš priučiti v praksi – **učenje skozi prakso**
13. Drugega posebnega izobraževanja na to temo nisem imel – **izobraževanj ni bilo**

Vzpostavitev medinstitucionalnega sodelovanja

14. Center za socialno delo nas povabi na tim – **sodelovanje vzpostavi CSD**

Sklic tima

15. Timi si po mojem sklicujejo v večini primerov oz. v vseh zapletenih primerih – **sklic tima v zapletenih primerih**

Vloga Centra za socialno delo pri obravnavi in preprečevanju nasilja

16. Center ima pomembno vlogo – **vloga CSD**
17. Menim, da vodijo zadevo, saj imajo za to tudi zakonske osnove – **CSD vodi primere**
18. Po mojih izkušnjah svojo vlogo dobro opravljajo – **ocena dela CSD**

Vloga policije v medinstitucionalnem sodelovanju

19. Policija se odziva na prijave, vedno pridejo, če jih pokličemo – **dobra odzivnost policije**
20. Njihova vloga je, da zadevo nato obravnavajo in vključijo še center za socialno delo, nato pa skupaj vsi sodelujemo – **sodelovanje institucij**

Vloga šole v multidisciplinarnem timu

21. Tudi šole se obračajo na nas, pokličejo če smo pri dotičnem otroku že kaj opazili oziroma nas opozorijo, da smo tudi mi pozorni – **sodelovanje s šolo**
22. Sodelujejo pa tudi v timu – **sodelovanje šol v timu**
23. Pomembni so predvsem, ker otroka vsak dan vidijo in ga lahko spremljajo – **neposredni stik šole z otroki**

Sodelovanje zdravstva v timu

24. Mi lahko dajemo neposredne informacije o stanju otroka, če smo opozorjeni, smo pri pregledu še posebej pozorni – **posebna pozornost pri zdravniškem pregledu**
25. Tudi naše sodelovanje je pomembno – **pomembnost sodelovanja zdravstva**

Sodelovanje regijske koordinatorice za preprečevanju nasilja

26. Sam še nisem velikokrat sodeloval v timih, saj sem komaj dve leti v primarnem zdravstvu in do sedaj se ne spomnim, da bi bila prisotna – **koordinatorica ni sodelovala do sedaj**

Potreba po nevladnih organizacijah na področju nasilja

27. Nevladne organizacije lahko precej pomagajo – **pomoč nevladnih organizacij**
28. So tudi vključene v tim – **sodelovanje organizacij v timu**
29. V Lenartu je to res problem, zato se žrtve potem napoti v Maribor – **problem s pomanjkanjem nevladnih organizacij v Lenartu**

Ocena medinstitucionalnega sodelovanja v UE Lenart

30. Sodelovanje dobro poteka, je dobro koordinirano in za enkrat ne zaznavam težav –

ocenitev sodelovanja

31. Vsi povabljeni se udeležimo tima in sodelujemo – **sodelovanje vseh institucij**

32. Če se mi zgodi, da časovno ne morem na tim, se pisno odzovem s svojim mnenjem o žrtvi in njenem zdravstvenem stanju, ki je v povezavi z nasiljem – **vsaj pisni odziv za tim**

Prisotnost žrtve v multidisciplinarnem timu

33. Otrok zagotovo ni vključen v tim, starši pa so v kolikor niso ravno oni povzročitelji nasilja – **otrok ni vključen v tim**

Prisotnost povzročitelja v timu

34. Ne, povzročitelj ni vključen – **povzročitelj ni vključen v tim**

Potek tima in njegova glavna funkcija

35. Glavna funkcija tima po mojem mnenju je, da se nasilje potrdi in se nato načrtuje ustrezna pomoč žrtvi – **glavna funkcija tima**

36. Se pravi, zaščita in umik žrtve – **zaščita in umik žrtve**

Pomen multidisciplinarnih timov

37. Seveda so nujni in koristni – **koristnost in nujnost timov**

38. Vse stroke skupaj smo lahko močnejše, več informacij imamo lažje načrtujemo pomoč žrtvi – **institucije skupaj močnejše**

Težave in dileme pri medinstitucionalnem sodelovanju

39. Časovna dostopnost predstavlja problem, menim, da je premalo kadrov v vseh strokah – **pomanjkanje kadrov vseh strok**

Sodelovanje v primerjavi s preteklimi leti

- 40. Glede na to, da sem v primarnem zdravstvu drugo leto težko primerja kako je bilo prej – **težko primerjanje s preteklostjo zaradi premalo izkušenj**
- 41. Zagotovo pa so prijave in neki ukrepi vedno bili – **prijave in ukrepi prisotni od zmeraj**
- 42. Morda je sedaj več tega sodelovanja med vsemi pomembnimi institucijami – **sedaj verjetno še več sodelovanja**

Predlogi za izboljšanje sodelovanja

- 43. Predlagal bi predvsem boljšo kadrovsko pokritost, torej razširitev kadrov – **razširitev kadrov**
- 44. In pa ozaveščanje družbe, da si poišče pomoč in kje jo lahko poišče – **ozaveščanje družbe**
- 45. Da nasilje nikakor ni sprejemljivo – **nesprejemljivost nasilja**